

PROGRAM FÖR SKYDD MOT OLYCKOR

SAMRÅDSHANDLING

SVEDALA KOMMUN

PROGRAM FÖR SKYDD MOT OLYCKOR

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

FRÅN 2022

SVEDALA KOMMUN

Titel: Program för skydd mot olyckor
Svedala kommun
Sammanställd 2018/2019 av räddningstjänsten Svedala
med revidering 2022
SAMRÅDSHANDLING
Diarienummer: KS 2022-000048

Svedala kommun
233 80 Svedala
www.svedala.se
Tfn 040-626 80 00
kommunen@svedala.se

MED KRAFT ATT VÄXA. I EN ATTRAKTIV KOMMUN.

HÅLLBARHET
ÖPPENHET
MOD
ENGAGEMANG

SVEDALA KOMMUN

Innehåll

1. Inledning.....	7
2. Beskrivning av kommunen.....	13
3. Styrning av skydd mot olyckor	19
4. Risker	25
4.1. Övergripande beskrivning	26
4.2. Brand i byggnad.....	27
4.3. Brand utomhus.....	29
4.4. Trafikolycka.....	30
4.5. Olycka med farliga ämnen	31
4.6. Naturolycka.....	34
4.7. Drunkning	36
4.9. Flygolycka.....	37
4.10. Nödställd person	38
5. Värdering.....	41
6. Mål	53
7. Förebyggande förmåga och verksamhet	63
7.1. Tillsyn enligt 5 kap. 1 § LSO.....	65
7.2. Stöd till den enskilde	66
7.3. Rengöring och brandskyddskontroll	67
7.4. Övriga förebyggande åtgärder	68
8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet.....	75
8.1. Övergripande	79
8.2. Per olyckstyp	92
8.3. Ledning i räddningstjänsten	96
8.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser.....	98
8.5. Räddningstjänst under höjd beredskap	98
9. Uppföljning, utvärdering och lärande	101

Bilaga A: Dokumentförteckning

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Bildförteckning (övriga bilder är tagna av räddningstjänsten)

Sidan	Foto	Sidan	Foto
1, 56	Anders Andersson/Scandinav	59, 72	Marie Linnér/Scandinav bildbyrå
6	Agneta Tillnert/Scandinav bildbyrå	59, 72	Birger Lallo/Scandinav bildbyrå
12	Hans Berggren/Scandinav bildbyrå	60, 72	Mikael Svensson/Scandinav bildbyrå
24	Elliot Elliot/Scandinav bildbyrå	60, 73	Jörgen Wiklund/Scandinav bildbyrå
40	Marcus Lundstedt/Scandinav bildbyrå	62	Matilda Lindeblad/Scandinav bildbyrå
52	360You Photography/Scandinav bildbyrå	100	Anders Andersson/Scandinav bildbyrå
58, 71	Anders Järkental/Scandinav bildbyrå	61, 74–76, 91, 94	Radon
58, 73	Justem Johnsson/Scandinav bildbyrå		

1. Inledning

Kommunen ska enligt 3 kap. 3 och 8 §§ lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) anta handlingsprogram för den förebyggande verksamheten och räddningstjänsten (enligt definitionen i 1 kap. 2§ LSO). Detta program utgör båda dessa handlingsprogram för Svedala kommun.

1.1. Därför har Svedala kommun ett program för skydd mot olyckor

Människor som har Svedala kommun som sitt hem, som arbetar här, är på besök eller bara passerar igenom kommunen ska alla kunna känna att de är säkra och att samhället ger dem de förutsättningar de behöver för att de i möjligaste mån ska kunna undvika att drabbas av olyckor. Om det ändå inträffar en allvarlig händelse ska var och en ha möjlighet att hantera situationen utifrån sina förutsättningar och när detta inte räcker till ska de kunna känna en trygghet i att samhällets resurser kan komma på plats för att hjälpa och rädda.

Trygghet, säkerhet och hjälp vid olyckor är en del av samhällets välfärd och är något som Svedala kommun arbetar med kontinuerligt och långsiktigt. Det är kommunens förtroendevalda som prioriterar mellan kommunens alla uppdrag och programmet för skydd mot olyckor är de ansvarigas redskap för att besluta om vilken inriktning och ambitionsnivå kommunen ska ha i dessa frågor. För kommunens tjänstemän är programmet en referens i arbetet med åtgärder för att minska antalet olyckor, säkerhet i den fysiska planeringen och utveckling av förmågan att hantera olyckor. Dessutom ställs krav i lagen om skydd mot olyckor om att kommunen ska ha handlingsprogram för att styra och redovisa dessa frågor.

Programmet är också ett sätt för de som bor, vistas eller bedriver verksamhet i kommunen att få information om viktiga frågor gällande kommunens olycksförebyggande arbete, räddningstjänstens förmåga, samverkan med andra kommuner och vilket som är den enskildes egna ansvar för sin egen och andras säkerhet.

kommuns program följer den struktur som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har föreskrivit för handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor gällande gemensamma program för både förebyggande åtgärder och räddningstjänst.

1.2. Lagen om skydd mot olyckor m.fl. och nationella mål för skydd mot olyckor i Sverige

I Sverige finns lagstiftning som syftar till att människors liv och hälsa samt egendom och miljö ska skyddas mot olyckor och att det ska ske på ett tillfredsställande och likvärdigt sätt med hänsyn till de lokala förhållandena. I huvudsak gäller detta lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) som trädde i kraft 1 januari 2004 då den ersatte dåvarande räddningstjänstlagen (1986:1102).

Vid lagändringen 2004 framförde regeringen de bakomliggande intentionerna och riktningen som skulle uppnås med lagen om skydd mot olyckor, nämligen att:

”Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs.”

Genom lagen om skydd mot olyckor vill man skapa en förmåga i samhället att förebygga och hantera situationer som kan leda till räddningsinsatser och att enskilda, kommuner och statliga myndigheter ska lyckas minska antalet olyckor och konsekvenserna av dem. Lagen är målstyrd med ett övergripande nationellt mål samt nationella mål för vardera den förebyggande verksamheten och för räddningstjänsten. Kommunen är skyldig att upprätta handlingsprogram för olyckor som kan leda till räddningsinsatser, i vilka det ska formuleras lokala mål för att uppnå de nationella målen. De lokala målen och kommunens verksamhet ska utgå från en analys av de lokala riskerna för olyckor.

Utdrag ur lag (2003:778) om skydd mot olyckor med ändringar till och med SFS 2021:1141

Några viktiga paragrafer i lagen redovisas nedan. Fler lagparagrafer lyfts fram i kommande delkapitel.

1 kap. Inledande bestämmelser

- 1 kap. 1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- 1 kap. 2 § Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Till räddningstjänst hänförs också räddningsinsatser som görs enligt 4 kap. 1–4 §§ utan att det har inträffat någon olycka eller föreligger överhängande fara för en olycka. Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.
- 1 kap. 3 § Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.
- 1 kap 3 a § Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.
- 1 kap. 6 § Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för verksamhet enligt denna lag skall samordna verksamheten samt samarbeta med varandra och med andra som berörs.

- 1 kap. 7 § Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst skall se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom skall de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

3 kap. Kommunens skyldigheter

- 3 kap. 1§ För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön skall kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.
Kommunerna skall ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.
- 3 kap. 3 § En kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska kommunen ange
1. målen för verksamheten,
 2. de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, och
 3. hur verksamheten är ordnad och hur den planeras.
- Innan kommunen antar ett handlingsprogram eller beslutar om betydande förändringar i programmet ska den samråda med de myndigheter som särskilt berörs av förändringarna.
- 3 kap. 7 § En kommun skall ansvara för räddningstjänst inom kommunen, om inte annat följer av 4 kap.1-6 §§.
Kommunerna skall ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för räddningstjänst.
- 3 kap. 8 § En kommun ska ha ett handlingsprogram för räddningstjänst. I programmet ska kommunen ange
1. målen för verksamheten,
 2. de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, och
 3. förmågan att
 - a. genomföra räddningsinsatser för varje typ av sådan olycka
 - b. genomföra flera samtidiga räddningsinsatser
 - c. genomföra omfattande räddningsinsatser, och
 - d. utöva ledning i räddningstjänsten.
- Kommunen ska i programmet ange vilka resurser som finns för att upprätthålla förmågan. Förmågan ska redovisas för förhållandena såväl i fred som under höjd beredskap. Innan kommunen antar ett handlingsprogram eller beslutar om betydande förändringar i programmet ska den samråda med de myndigheter som särskilt berörs av förändringarna.

Föreskrifter enligt lagen om skydd mot olyckor

Till lagen finns flera föreskrifter som förtydligar kommunens skyldigheter. Flera av dessa har tillkommit under den innevarande mandatperioden.

MSBFS 2021:1 föreskrifter och allmänna råd om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

MSBFS 2021:1 är gällande sedan 2021-06-22 och avser innehåll och struktur i de handlingsprogram kommunerna ska anta enligt lagen om skydd mot olyckor.

MSBFS 2021:4 föreskrifter och allmänna råd om ledning av kommunal räddningstjänst.

MSBFS 2021:4 är gällande sedan 2022-02-01 och innehåller bestämmelser om kommunens ledningssystem för räddningstjänst.

MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

MSBFS:8 är gällande från 2022-07-01 och innehåller bestämmelser om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt 5 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Sammanfattning nationella mål och lagens intentioner

Lagen om skydd mot olyckor LSO 1 kap. 1 § resp. 1 kap. 3 §.

- Människors liv och hälsa samt egendom och miljö ska beredas ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.
- Förebyggande verksamhet ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

Regeringens intentioner vid utformningen av lagstiftningen (Prop. 2002/03:119).

- Färre ska dö, färre ska skadas och mindre ska förstöras.
- Samhällets ska få en bättre förmåga att förebygga och hantera situationer som kan leda till räddningsinsatser och enskilda, kommuner och statliga myndigheter ska lyckas minska antalet olyckor och konsekvenserna av dem.

Nationella områdesspecifika visioner gällande skydd mot olyckor

För vissa olyckstyper finns framtidsvisioner framtagna av statliga myndigheter, exempelvis:

- Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, nationell strategi för att stärka brandskyddet för enskilda).
- Ingen ska dödas eller skadas allvarligt vid trafikolyckor (Trafikverket, nollvisionen).

1.3. Angränsande lagstiftning och styrdokument

Det är inte enbart lagen om skydd mot olyckor som har inverkan på kommunens arbete med skydd, trygghet och säkerhet. Alla verksamhetsområden i kommunen jobbar på något sätt med dessa frågor, delvis utifrån olika perspektiv.

Brandfarliga och explosiva varor

Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) ger vissa ansvar till kommunen att arbeta med myndighetsutövning (tillsyn och tillstånd) med syfte att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö och egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Detta arbete är tätt sammankopplat till kommunens olycksförebyggande verksamhet enligt LSO och beskrivs till viss del i detta program.

Myndighetsuppdrag gällande sprängämnesprekursorer

Lag (2014:799) och förordningen (2014:880) om sprängämnesprekursorer innehåller regler för produkter som innehåller vissa kemiska ämnen, så kallade sprängämnesprekursorer, med syftet att minska möjligheterna till tillverkning av hemgjorda sprängämnen. Kommunen har ett tillsynsansvar gällande bland annat rutiner hos verksamheter som tillhandahåller dessa produkter till privatpersoner.

Åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Kommunens ansvar enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ingår inte i programmet för skydd mot olyckor. Kommunens planering inom detta område redovisas i andra dokument och rutiner, framför allt krishanteringsplaner.

Den risk- och sårbarhetsanalys (RSA) som tagits fram enligt kraven i LEH utgör även underlag för detta program. Riskidentifieringsarbetet för olyckor som kan leda till räddningsinsatser redovisas i kommunens risk- och sårbarhetsanalys och fördjupas sedan kapitel 4 i detta program.

Övriga angränsande lagstiftningar

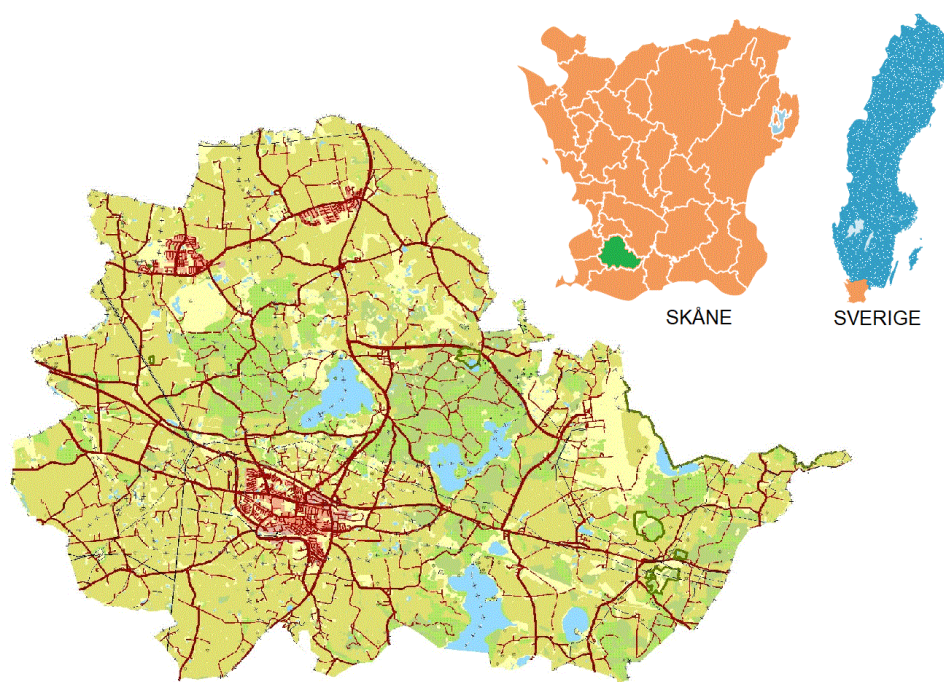
Det finns fler lagstiftningar och reglementen som i vissa delar tar upp åtgärder för hur olyckor och incidenter ska förhindras och/eller hanteras. Exempel på detta är plan- och bygglagen, miljöbalken, hälso- och sjukvårdslagen, polislagen, arbetsmiljölagen, skollagen, regler för olika typer av trafik etc. Detta program omfattar inte de aktiviteter som utförs under dessa lagstiftningar. Däremot omfattar programmet den samverkan som sker inom kommunen och med externa myndigheter och aktörer inom ramen för kommunens olycksförebyggande arbete enligt lagen om skydd mot olyckor.

2. Beskrivning av kommunen

Enligt de nationella målen ska var och en beredas ett skydd mot olyckor som är tillfredställande och likvärdigt med hänsyn till de lokala förhållandena. Lokala förhållanden innefattar sådant som befolkningsmängd, demografi, tätorters storlek och bebyggelse, total areal, viktiga karaktärsdrag och utvecklingstendenser. Vidare behövs en analys av de risker som finns i kommunen, som kan orsaka olyckor som kan leda till räddningsinsats. Kommunens riskbild beskrivs i kapitel 4. Ett grundläggande arbete för beskrivningen av kommunen ur ett riskperspektiv har gjorts i kommunens risk och sårbarhetsanalys där mer information finns. Även kommunens översiktsplan ligger till grund för delar av informationen i detta program. Se dokumenthänvisningar i bilaga A.

Svedala kommun ligger i sydvästra Skåne och är en av Sveriges sydligaste kommuner. Med en yta på 218 kvadratkilometer är Svedala den 19:e största av Skånes 33 kommuner. Ur ett nationellt perspektiv hör Svedala till en av de ytmässigt mindre kommunerna, på plats 260 av 290. Svedala är en inlandskommun och har ingen kust, dock finns sjöar med fritidsaktiviteter.

Figur 1. Karta över Svedala kommuns geografiska område samt lokalisering i länet.

I Svedala finns cirka 5000 hektar skogsmark, vilket motsvarar en dryg femtedel av kommunens totala yta. Jämfört med kommuner längre norrut i landet är detta en mycket liten del. Svedalas skogsområden är egna avgränsade områden som inte står i förbindelse med andra större skogsarealer. Ingen av Svedalas tätorter ligger i eller i direkt anslutning till någon av de större skogsområdena i kommunen.

Svedala ligger i södra Sveriges varmtempererade klimat. Sedan 90-talet har en tydlig uppvärmning av klimatet ägt rum, jämfört med normalperioden 1961-1990 som visas i tabellen. Skillnaderna är tydligast under vinterhalvåret. Även nederbörds mängden har ökat sedan den senaste normalperioden. Klimatförändringen har i själva verket pågått sedan slutet av 1800-talet och tros fortgå.

Under kommunen rinner Alnarpsströmmen, en djupt liggande förkastning i kalkberget där stora mängder grundvatten samlas. Denna grundvattenström har tidigare använts för dricksvattenförsörjning i kommunen, dock ej längre även om grundvatten fortfarande kontinuerligt pumpas upp till följd av en gällande vattendom. I framtiden kommer Alnarpsströmmen att användas som reservvattentäkt i Svedala. I kommunens norra delar, mellan Bara och Klågerup, ligger Grevie grundvattentäkt. Detta är ett vattenskyddsområde som förser delar av Malmö med dricksvatten.

I Svedala kommun bor 23 054 personer (30 september 2021). Dessa finns i huvudsak i de tre tätorterna Svedala, Bara och Klågerup med 11 857, 4 714 respektive 2 266 invånare. Befolkningstätheten i kommunen är 102 personer per kvadratkilometer. Detta är något lägre än i Skåne som helhet med 126,7 personer per kvadratkilometer och placerar Svedala ungefär i mitten av de 33 kommunerna i länet (plats 15 av 33 kommuner). Jämfört med hela landet är Svedala relativt tätbefolkad, då det över Sveriges yta inte bor mer än 25,5 personer per kvadratkilometer.

Kommunen har en ökande befolkning och nya områden exploateras varje år. 2020 växte kommunen med 527 invånare. Befolkningsökningen har pågått under flera år i och med de byggnationer som genomförts under senare år och de som är under uppförande. Analyser till år 2035 har gjorts och då beräknas kommunen ha växt till 28 533 invånare, framför allt genom förtätning och expansion i befintliga tätorter.

Åldersfördelningen bland kommunens boende är av intresse i programmet eftersom olika åldersgrupper är olika sårbara vid olyckor. Fördelningen av invånare på olika åldersgrupper framgår i figur 2.

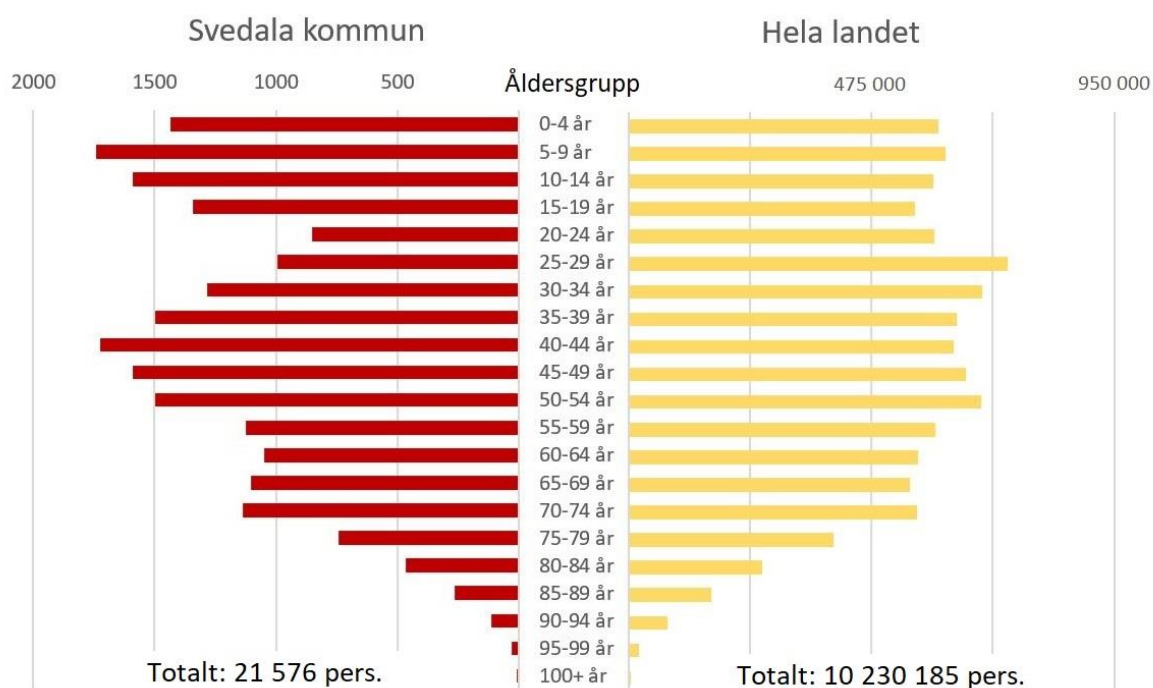
Jämfört med landets genomsnittliga fördelning har Svedala kommun en större andel barn och ungdomar (0-19 år) och vuxna (35-49 år). Andelen unga vuxna (20-29 år) är klart lägre i kommunen jämfört med hela landet. I övrigt är fördelningen relativt likvärdig med landet i stort. Andelen äldre (över 75 år) är i princip jämbördig men något lägre i kommunen jämfört med landet. Medelåldern är 39,9 år vilket är lägre än riksgenomsnittet.

Svedala kommuns befolkning åldras och andelen pensionärer ökar. Vid årsskiftet 2016/2017 fanns det 3 662 personer i kommunen som var 65 år eller äldre, en siffra som beräknas öka till över 5000 personer till år 2035.

Invånarna i Svedala kommun är uppdelade på totalt 8 538 hushåll varav cirka 70% är småhus och 26% är lägenheter i flerbostadshus. Som jämförelse är andelen småhus bland landets totala

hushåll cirka 42%, statistiken gäller för 2018-12-31. Svedala kommun har alltså en betydligt större andel småhus jämfört med landet i stort. Utanför de tre större tätorterna präglas kommunen av landsbygd mindre byar/småorter, gods och gårdar.

Figur 2. Jämförelse av antal invånare uppdelat på åldersgrupper om 5 år bland invånare i Svedala kommun och landet som helhet, som det såg ut 2018-12-31. Tabellen har sammanställts och anpassats så att staplarna är jämförbara med varandra (lika långa staplar representerar lika stor andel av respektive jämförd grupp).

Brottsligheten i kommunen sett till antalet anmälda brott har under de senaste fem åren 2014-2018 varit 36-55% lägre per 100 000 invånare jämfört med landet i helhet. Polisen har tagit fram en sammanställning över särskilt utsatta områden, riskområden och utsatta områden i Sverige gällande problematik med att kontrollera och utreda brottslighet. Vid uppdateringen 2019 fanns det totalt 60 sådana områden i Sverige. Inget av dessa ligger i Svedala kommun. I kommunens närhet finns dock både särskilt utsatta områden och ett riskområde i grannkommunen Malmö.

I Svedala tätort finns flera områden med industrier och verksamheter. Industrin svarar för ett relativt stort antal arbetsplatser i kommunen. Dessa områden har från början legat i utkanten av orten men har med tiden integrerats alltmer med annan typ av verksamhet och är nu en del av den sammanhängande bebyggelsen. Verksamheterna är av varierande slag med verkstäder, metallbearbetning, kemisk industri och handel. En av de kemiska industrierna i Svedala tätort är klassad som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Denna verksamhet är dock sedan 2021 inte längre klassad enligt Sevesodirektivet, vilket den varit tidigare. Även orterna Bara och Klågerup har verksamhetsområden för industri och verkstäder etc. inom sina tätorter. Även utanför tätorterna, på landsbygden, finns enstaka verksamheter av industrikaraktär.

Ett naturgasnät finns i kommunen, vilket distribuerar brännbar gas till fastigheter i Svedala och Bara tätorter samt vidare till andra orter som ligger längs nätet utanför kommunens gränser. Produktionen av gasen sker utanför Svedala kommun.

Svedala kommuns största arbetsplats ligger utanför tätorterna i östra delen av kommunen. Det är flygplatsområdet Malmö Airport med 1500 arbetande i ett femtiotal företag år 2017. Utöver flygplatsverksamheten och passagerarservicen finns också ett större verksamhetsområde med huvudsaklig inriktning på logistik kopplat till flyggodstransport. I Svedala tätort är Sandvik AB den största privata arbetsgivaren med 500 anställda år 2015, och har ett stort verksamhetsområde i centralt läge vid järnvägsstationen i Svedala med gjuteriverksamhet, metallbearbetning, lager och kontor med mera.

Flera större samlingslokaler/eventplatser finns i men också utanför tätorterna, så som Torups stallar, Bökebergs ridhus, Törringelund och Hyby kyrka. Även i tätorterna anordnas evenemang. Mest noterbar är det årliga Svedala SommarRock, en musikfestival med upp emot 20 000 besökare.

Svedala är en del av Öresundsregionen, som knyter samman Danmark och Sverige i gemensamma bostads-, studie- och arbetsmarknader. Med närheten till de större städerna i Skåne och broförbindelse över till Köpenhamn ligger kommunen i en växande region med stark tillväxtmotor.

I Svedala kommun ligger en av Sveriges största flygplatser, Malmö Airport, som drivs av det statliga bolaget Swedavia. Flygplatsen hör till Sveriges basutbud av flygplatser som knyter samman regionen och landet med resten av världen. Flygplatsen hanterar varje år över två miljoner passagerare på omkring 30 000 kommersiella flygrörelser (avser volymen innan pandemin 2020-2022). Flygplatsen är också en viktig frakthub som årligen hanterar cirka 2 200 ton post och 24 000 ton gods (2017 års siffror). Flygplatsen medför särskilda förutsättningar ur risk och säkerhetssynpunkt, bland annat är Malmö Airport en av Sveriges karantänsflygplatser där flygfarkoster med misstänkt sjukdom eller smitta ska kunna landa och tas emot.

Ystadsbanan för järnvägstrafik går i öst-västlig riktning genom kommunen. Denna järnvägssträckning förbinder Malmö och Ystad, med stopp bland annat vid järnvägsstationen i centrala Svedala. Rälsen är till stor del enkelspårig med mötesplatser på stationerna samt ett par utbyggda mötesplatser längs sträckan. Banan är en av landets hårdast trafikerade enkelspårsbanor. Ystadsbanan är viktig för regionens pendling och används framför allt för passagerartåg. I mindre omfattning används järnvägen även till godstrafik.

Hamnverksamheterna i Trelleborg, Ystad och Malmö påverkar också trafiken med farligt gods genom kommunen. Trelleborgs hamn är en av landets största och en stor del av den tunga trafiken som rör sig till och från hamnen går genom Svedala kommun och Svedalas och Klågerups tätorter. Pendling till och från kommunen samt mellan de större orterna Ystad, Malmö, Trelleborg och Lund ger en hög persontrafikbelastning på de större vägarna i kommunen. Även flygplatsen Malmö Airport bidrar till ökade transporter på kommunens vägar, både gällande personbilar, kollektivtrafik, frakt och farligt gods.

Svedala kommun har också gjort en inventering av samhällsviktiga verksamheter inom kommunens geografiska område. Detta ger en bild av vilka funktioner som behöver skyddas vid kommunens förebyggande arbete samt vid räddningsinsatser. Denna inventering är sammanställd i ett separat dokument, se bilaga A.

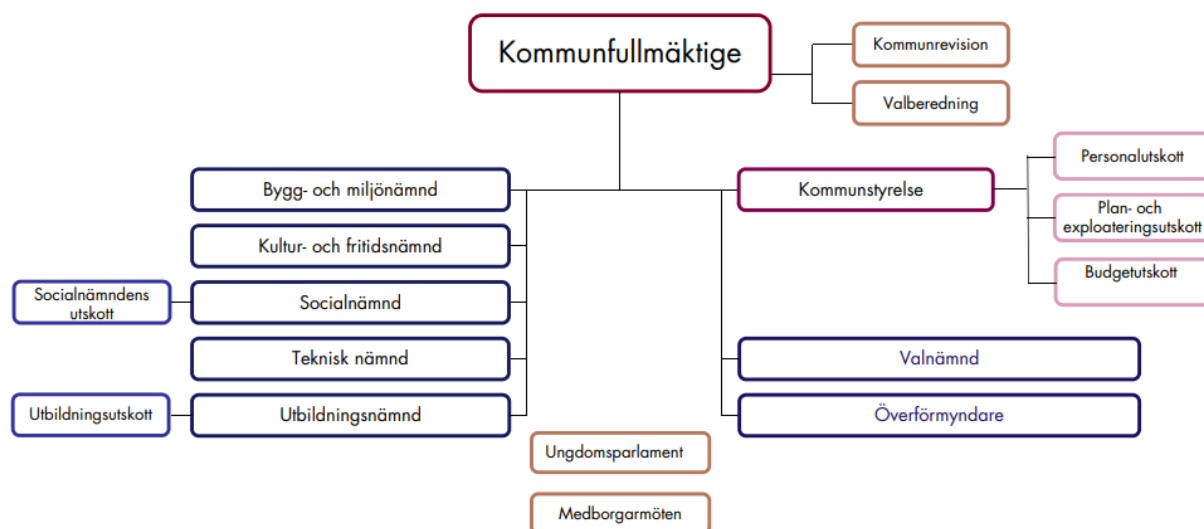

3. Styrning av skydd mot olyckor

Kommunen är en politiskt styrd organisation där invånarna vart fjärde år (vid kommunvalet) väljer de representanter som tar plats i **kommunfullmäktige** och vilka därifrån fattar de beslut som styr och inriktar de politiska nämndernas och den kommunala förvaltningens arbete. Nämnderna fattar vissa beslut inom sitt särskilda verksamhetsområde och/eller bereder ärenden för beslut i kommunfullmäktige. På följande sida görs en kort beskrivning av respektive nämnds ansvarsområde, inklusive uppdrag och aktiviteter som görs för skydd mot olyckor i kommunen (i många delar främst utifrån en annan angränsande lagstiftning).

Den politiska organisationen 2019 – 2022

Figur 3. Svedala kommuns politiska organisation (uppdaterad 2020-09-29). I figuren saknas det räddningstjänstutskott som tillsatts under kommunstyrelsen från och med 2022.

Kommunstyrelsen - har den övergripande ledningen av kommunens verksamhet. Alla ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige förbereds i kommunstyrelsen. Vissa särskilda verksamheter i den kommunala förvaltningen ligger också direkt under kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen är även räddningsnämnd och är den instans som antar kommunens handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor. Under kommunstyrelsen finns ett räddningstjänstutskott bestående av fem förtroendevalda som följer upp kommunens räddningstjänstverksamhet och olycksförebyggande arbete, dess ekonomiska läge, nyckeltal och aktiviteter.

Bygg- och miljönämnden - har hand om myndighetsutövning vad gäller byggnadsfrågor, miljö- och hälsoskydd, bostadsanpassningsbidrag samt en del frågor inom tillsyn och myndighetsutövning samt vissa trafikfrågor.

Bygg och miljönämnden är ansvarig för kommunens myndighetsutövning gällande det förebyggande arbetet enligt lagen om skydd mot olyckor, så som tillståndsärenden. Även andra myndighetsärenden kopplat till skydd mot olyckor utgår från nämnden, så som tillsyner och tillståndshantering enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Kultur och fritidsnämnden - ansvarar för att främja kommunens kulturliv samt för att organisera fritidsverksamheten för unga. Nämnden har även hand om kulturskolan och är huvudman för kommunens bibliotek.

Under kultur och fritidsnämnden finns olycksförebyggande verksamhet, exempelvis vattensäkerhetshöjande åtgärder vid kommunens badplatser i form av badvakter.

Socialnämnden - ansvarar för äldreomsorg, hälso- och sjukvård, LSS, socialpsykiatri, anhörigstöd, förebyggande verksamhet, individ- och familjeomsorg, alkoholhandläggning och mottagande av asylsökande barn utan legal vårdnadshavare. Nämnden ansvarar också för myndighetsutövning inom flera olika lagområden.

Socialnämnden gör viktiga åtgärder för att förebygga olyckor. Inte minst gällande brandsäkerheten hos äldre.

Tekniska nämnden - ansvarar för kommunens bygg- och anläggningsverksamhet, fastigheter, gator, vägar, parker, lekplatser, planteringar, vatten- och avloppsanläggningar samt trafikanläggningar.

Trafiksäkerhet och förvaltning av kommunens offentliga platser är en viktiga delar av kommunens olycksförebyggande arbete.

Utbildningsnämnden - ansvarar för förskolan, förskoleklass, grundskolan, gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning samt svenska för invandrare.

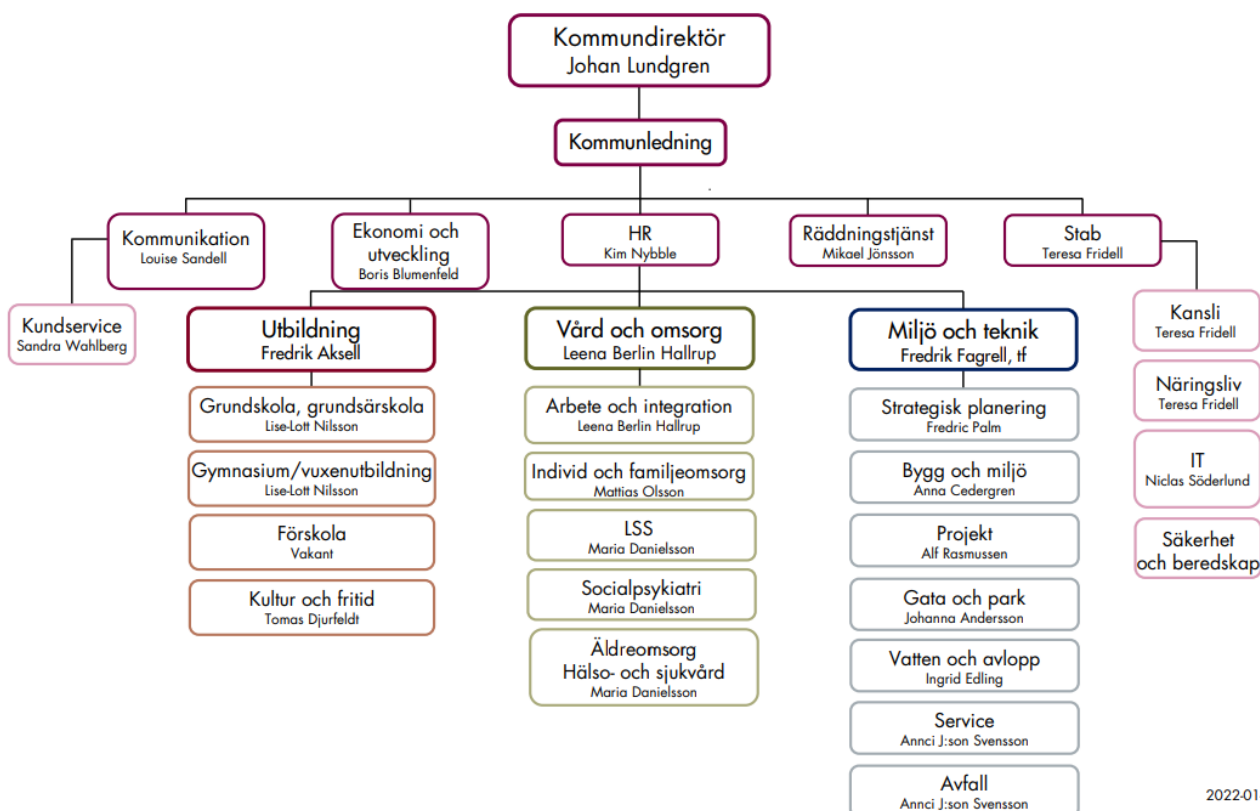
Gällande området skydd mot olyckor ansvarar utbildningsnämnden för viktiga utbildningsinsatser för allmänheten i kommunens skolor. Bland annat gällande brandsäkerhet, trafiksäkerhet och vattensäkerhet.

Kommunrevision - har kommunfullmäktiges uppdrag att granska och främja den kommunala verksamheten.

Tjänstemannaorganisation

Svedala kommun har en sammanhållen kommunförvaltning med kommundirektören som övergripande ansvarig för all kommunens verksamhet. Genom delegation är ansvar och mandat fördelat till chefer och tjänstemän ute i de olika verksamheterna, där kommunens anställda behandlar ärenden, genomför beslut som nämnderna har tagit och arbetar med den övriga verksamheten som finns inom kommunens ansvarsområde. I figur 4 visas ett övergripande organisationsschema för kommunens förvaltning.

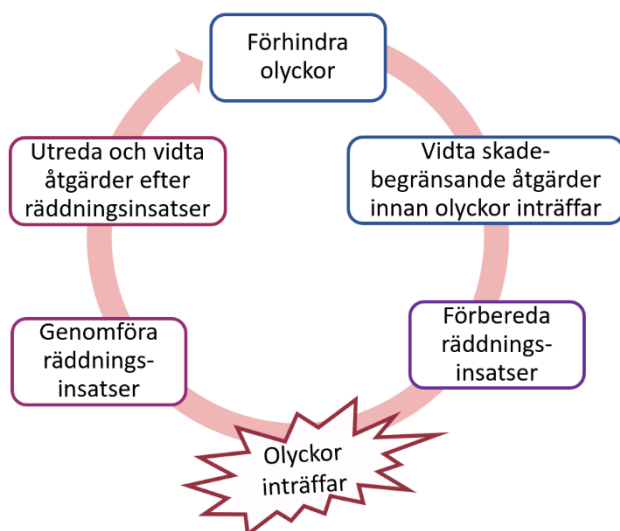

2022-01-11

Figur 4. Organisationsschema för Svedala kommuns förvaltningsorganisation.

Utbildning, Vård och omsorg samt Miljö och teknik är tre huvudverksamhetsområden med flera underliggande verksamheter. Utöver dessa finns flera specialiserade och kommunövergripande verksamheter som organisatoriskt ligger direkt under kommunledningen eller kommunledningens stab. Alla kommunens verksamhetsområden genomför aktiviteter inom området skydd mot olyckor. Särskilt insatser för att förhindra att olyckor inträffar (förebyggande arbete) är en viktig del i alla kommunens verksamheter. Vissa frågor är aktuella i alla kommunens verksamhetsområden medan andra är speciellt avdelade för en verksamhet att ansvara för. Se beskrivningen av kommunens förebyggande åtgärder i kapitel 7.

Arbetet med att förebygga och lindra olyckor och konsekvensen av olyckor är tätt sammankopplat med de akuta insatser som görs när olyckor ändå inträffar. Genom ett helhetsgrepp där åtgärder inför, under och efter en inträffad olycka följer en röd tråd genom hela kommunen kan erfarenheter tas tillvara och effektfulla och effektiva åtgärder identifieras, planeras och genomföras.

Detta sker genom samverkan mellan kommunens olika verksamhetsområden samt med kommuninvånare och näringsliv i kommunen.

Räddningstjänst i Svedala kommun

Kommunens räddningstjänst ligger under kommunstyrelsen och är förvaltningsorganisatoriskt placerad direkt under kommunledningen. Räddningstjänsten är också involverad i kommunens olycksförebyggande arbete på ett övergripande plan, bland annat genom framtagandet och uppföljningen av detta program. Räddningstjänsten har också direkt ansvar för de förebyggande myndighetsfrågorna kopplade till lagen om skydd mot olyckor, inklusive tillsyn av brandskydd, tillsyn av farliga verksamheter och ansvar för brandskyddskontroll och rengöring av rökanaler och förbränningsanläggningar. Dessa myndighetsuppdrag går under bygg- och miljönämnden.

Nästan dagligen inträffar olyckshändelser i Svedala kommun som kräver ingripande av räddningstjänsten. I medeltal görs drygt en insats per dygn. Räddningstjänsten har ansvar för att operativa räddningsinsatser genomförs när det behövs på ett snabbt och effektivt sätt. För detta har Svedala kommuns räddningstjänst en beredskapsorganisation dygnet runt, bestående av jourhavande befäl och räddningspersonal i beredskap (deltidsstyrka). Räddningstjänstens förmåga ska kontinuerligt anpassas till den lokala riskbilden och befolkningsutvecklingen. Detta styrs genom kommunstyrelsen.

Ansvar för brandvattenförsörjning i kommunen

Vid exploatering av nya områden i kommunen eller förtätning i befintlig bebyggelse undersöker enheten strategisk planering, under bygg- och miljönämnden vilken utbyggnad av brandpostnätet som eventuellt behövs. Vid framtagandet av detaljplaner läggs detta in i utförandebeskrivningen. Själva utförandet bekostas sedan normalt sett av exploatören enligt detaljplanering, och med uppföljning av, kommunens projektenhet under teknisk nämnd. I processen sker samråd med räddningstjänsten under kommunstyrelsen. I områden där brandposter inte ska anläggas ansvarar räddningstjänsten för brandvattenförsörjningen med sin operativa förmåga och utrustning. Kommunen har ett ansvar för skötsel och underhåll av brandpostnätet.

4. Risker

För att kommunen i sitt geografiska område ska kunna vidta åtgärder för att det nationella målet, ett tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor med hänsyn till de lokala förhållandena, uppnås behöver riskerna och de lokala förhållandena kartläggas och analyseras och ligga till grund för värdering, mål och åtgärder. Detta redovisas här för olyckor som kan leda till räddningsinsatser. Först en övergripande beskrivning och därefter en fördjupning av olika olyckstyper. Föreskriften för handlingsprogrammet anger ett antal olyckstyper som ska inkluderas och därtill har kommunen även lagt till olyckstyper som är av särskilt intresse att redovisa.

Utgångspunkten i olycksanalyserna är kommunens risk- och sårbarhetsanalys, där risker för händelser som kan leda till räddningsinsatser identifieras och beskrivs med hjälp av litteraturstudier, vägledningmaterial från myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt lokal och nationell statistik från inträffade händelser i Svedala kommun och andra jämförbara kommuner. I kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys beskrivs också Svedala kommuns geografiska område ur ett riskperspektiv. För detaljer gällande processen kring riskidentifiering hänvisas till Svedala kommuns risk- och sårbarhetsanalys 2019 – 2022.

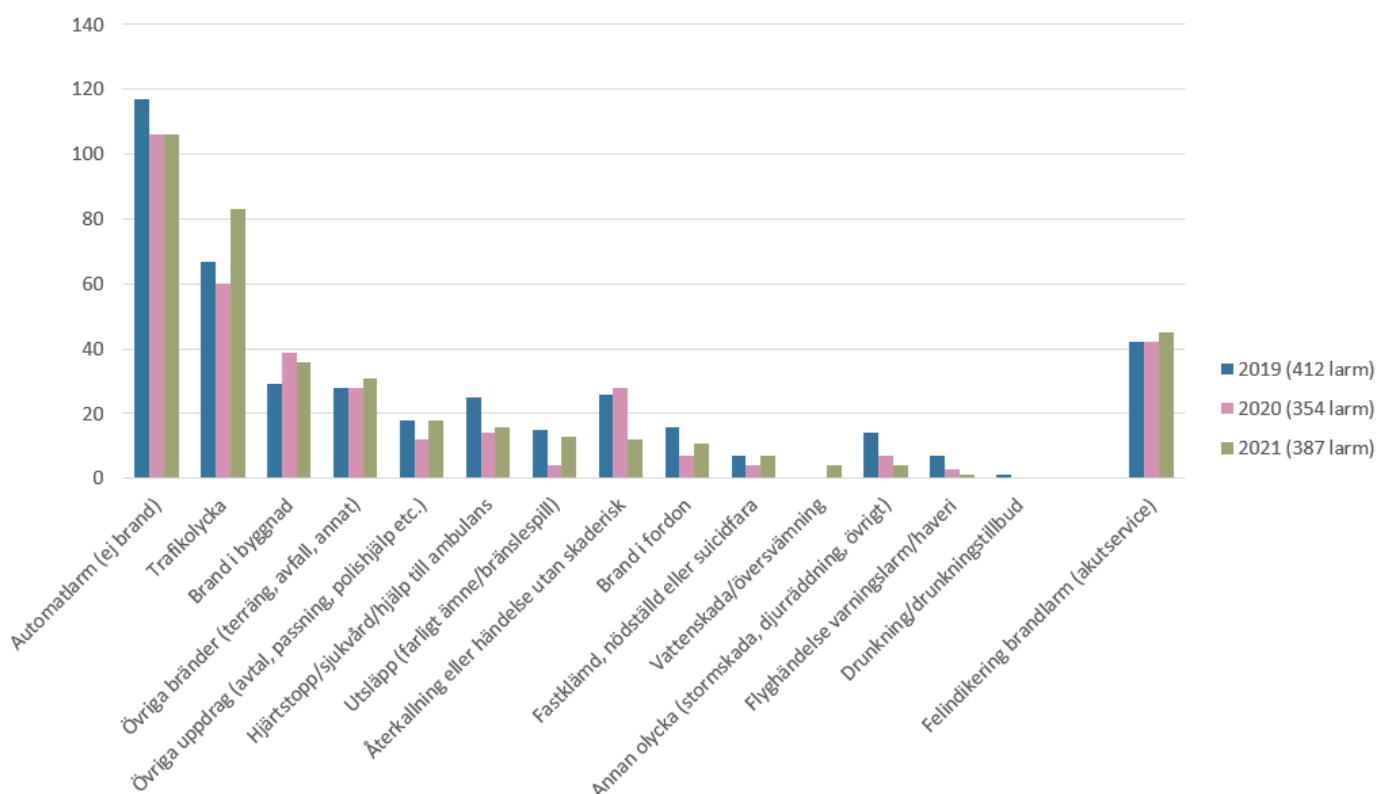
4.1. Övergripande beskrivning

Räddningstjänsten för kontinuerlig statistik över de larmuppdrag som inkommer. I figuren nedan redovisas vilka typer av uppdrag som är vanligast i Svedala kommun. Under 2021 var följande tre de vanligaste typerna av olyckor som krävt respons från räddningstjänsten.

- Trafikolycka
- Brand i byggnad
- Övriga bränder, ej i byggnad eller fordon (i terräng, avfall, annat)

Den vanligaste uppdragstypen för räddningstjänsten har dock återkommande varit automatiska brandlarm utan brand eller brandtillbud, där räddningstjänsten gör en utryckning för att kontrollera och säkerställa att ingen brand har uppstått. Oftast är dessa larm i byggnader med känslig verksamhet, höga egendomsvärden och/eller med samhällsviktig verksamhet.

Larm och uppdrag per händelstyp 2019-2021

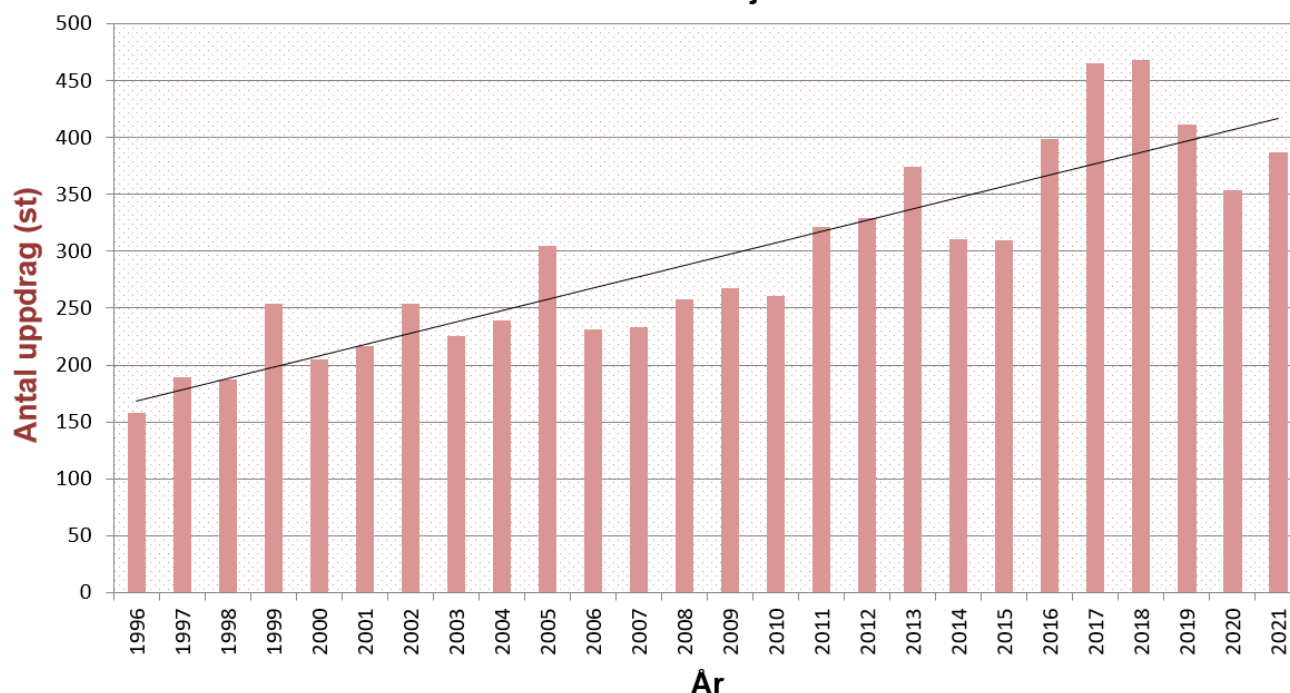

Som figuren ovan visar är det en stor bredd i typen av händelser som behöver respons från räddningstjänsten. Alla dessa måste kunna hanteras och kommunens utryckande organisation behöver därmed se till att ha utrustning och kompetens för många olika uppgifter och situationer.

Den totala mängden larm och akuta uppdrag för räddningstjänsten i Svedala kommun har ökat succesivt i takt med att kommunen och regionen har vuxit. Under föregående mandatperiod, 2015 – 2018, hade räddningstjänsten för första gången ett årligt genomsnitt på över 400 uppdrag. Detta är ett relativt högt antal jämfört med andra deltidstationer i landet och innebär också ett ökat antal så kallade dubbellarm – alltså då ett nytt larm inkommer under tiden som

räddningstjänsten redan är ute på uppdrag. Ett stort antal larm innebär också en belastning på RiB- organisationen och de deltidsanställdas huvudarbetsgivare. Under innevarande mandatperiod har antalet larmuppdrag minskat något. Dels genom aktiva åtgärder som vidtagits i larmhanteringen, dels som en konsekvens av den nationella minskningen av olyckor under covid-19 pandemin.

Antal larm och uppdrag för räddningstjänsten per år sedan 1996, inklusive trendlinje

4.2. Brand i byggnad

Med *brand i byggnad* avses bränder som inträffar inuti eller på utsidan av en byggnad. Riskerna, frekvensen och konsekvenserna skiljer sig åt beroende på typ av byggnad och verksamhet. Statistik för brand i byggnad i Svedala kommun redovisas i detta kapitel och jämförelse i relation till jämförelsekommuner, grannkommuner, länet och landet redovisas i kapitel 5.

Sett till hela landet ingriper Sveriges räddningstjänster varje år till cirka 10 000 bränder i byggnader varav drygt 6 000 bostadsbränder. I småhus och villor är den vanligaste brandorsaken eldstadsrelaterad medan det i flerbostadshus är vanligast att en brand uppstår i köket. Under mandatperioden 2015 – 2018 har räddningstjänsten i Svedala kommun ryckt ut till 69 bekräftade bränder eller brandtillbud i byggnader i Svedala kommun. Detta motsvarar ett årligt genomsnitt på 0,825 händelser per 1000 invånare. Frekvensen innebär att sådana händelser inträffat i kommunen ungefär var tredje vecka. Alla dessa är inte utvecklade bränder utan flera är brandtillbud där spridning inte har skett eller där allmänheten släckt själva.

Mellan 60 och 100 personer i Sverige omkommer i bränder varje år. Nästan 9 av 10 dödsbränderna inträffar i bostäder. Rökning är den vanligaste brandorsaken vid dödsbränder

(nästan en tredjedel av fallen), följt av anlagda bränder och glömd spis i köket. Personer i åldersgruppen 80 år eller äldre är kraftigt överrepresenterade i dödsbränder på grund av faktorer som begränsad rörelseförmåga, medicinering och/eller ofrivillig ensamhet. I de yngre åldersgrupperna (20–64 år) är alkohelpåverkan en faktor vid fler än hälften av dödsbränderna. I Svedala kommun har i genomsnitt en dödsbrand inträffat per mandatperiod (fyra år) under de senaste åren. Även under 2015–2018 omkom en person i brand.

Förekomsten av fungerande brandvarnare spelar stor roll för utkomsten av en brand i en bostad, särskilt i yngre åldersgrupper. Vid majoriteten av inträffade dödsbränder saknades fungerande brandvarnare. Om det finns en brandvarnare blir branden ofta tidigt upptäckt och släckt av personer ur allmänheten redan innan räddningstjänsten anländer. För vissa grupper i samhället behövs dock ytterligare typer av åtgärder för att förebygga dödsbränder. Exempelvis har forskning från Lunds universitet visat att äldre rökare är en stor riskgrupp där brandsäkra kläder eller mobil sprinkler kan vara effektiva åtgärder för att minska risken för dödsbrand.

Samma forskning visar även att den operativa räddningstjänsten förhindrar många dödsfall till följd av bostadsbränder (nationellt). Under 2017 beräknas att minst 51 dödsfall (nationellt) undveks under det året tack vare den operativa räddningstjänsten. Gällande äldre personer som drabbas av bränder är det också vanligt att andra aktörer, som till exempel grannar eller hemtjänst, gör livräddande insatser.

Förutom liv och hälsa får en brand även stora ekonomiska konsekvenser. Privatpersoner kan bli av med sin bostad, näringsidkare kan få omfattande skador och kostsamma driftstopp i verksamheten och offentliga eller privata samhällsviktiga verksamheter kan riskeras att slås ut med allvarliga samhällsstörningar som följd.

Brandens omfattning, typen av byggnad som brinner, verksamheten och vilka risker som kan förväntas finnas i byggnaden har stor betydelse för hur räddningstjänsten kan angripa branden. I situationer där människor befars finnas kvar i en rökfylld byggnad är ofta rökdykning det effektivaste sättet för räddningstjänsten att undsätta personen. För att genomföra en rökdykningsinsats finns arbetsmiljöreregler som måste följas med krav på särskild bemanning, utbildning, övning och utrustning. Räddningstjänsten kan också behöva utföra livräddande utrymningsåtgärder med bärbara stegar eller höjdfordon.

Andra metoder som räddningstjänsten kan behöva använda för att bekämpa en brand innefattar utvändigt släckning, släckning i konstruktion och dolda utrymmen, brandgas- och/eller övertrycksventilering, skumsläckning, håltagning i konstruktion och rivning av byggnadsdelar m.fl. För alla dessa åtgärder krävs särskild kompetens och utrustning.

Vid bränder i stora eller komplexa byggnader, som allmänna samlingslokaler, vårdlokaler, hotell, skolor eller större industrier krävs ofta omfattande insatser med en stor mängd resurser. Dessa händelser kan också innebära särskilda risker för räddningspersonalen och allmänheten, som brandfarliga eller giftiga kemikalier, gasflaskor, rasrisk eller risk för brandgasexplosion. Därmed är ledning och samordning av insatsen en viktig komponent.

Det krävs också att byggnader och anläggningar har ett tillräckligt gott byggnadstekniskt brandskydd avseende konstruktion, utrymningsvägar, brandcellsgränser och tekniska system med mera, och att dessa underhålls så att de är funktionsdugliga under hela byggandens livslängd. Gällande vårdlokaler eller vårdboenden där brukare inte kan förväntas klara av en

brandsituation på egen hand kan brandskyddet i byggnaden behöva anpassas så att tillräckligt skydd erhålls, särskilt med i samspel med kompetens och organisation hos personalen.

Tiden för en brand att utvecklas kan vara väldigt kort och för att ett brandtillbud ska kunna hanteras utan att stora skador eller att en livsfarlig situation uppstår krävs det ofta att allmänheten klarar av att hantera händelsen på rätt sätt genom att rädda sig själva och andra som är i fara, varna andra och genomföra en egen släckinsats. I de fall den enskildes egna insats inte räcker till behöver räddningstjänsten komma snabbt till platsen för att avbryta skadeutvecklingen. Insattiden för räddningstjänsten behöver därför vara så kort som möjligt.

Typen av byggnader, bebyggelsetäthet, byggnadshöjd samt risker och skyddsbehov i verksamheter är det som styr det generella behovet av insattid för räddningstjänsten i ett område. I orter eller verksamhetsområden som är tätbebyggda och/eller innehåller känsliga eller riskfyllda verksamheter bör räddningstjänsten planeras för en insattid på under 10 minuter. I mindre sammanhållen bebyggelse är riktlinjen 20 minuters insattid.

Vissa byggnader, särskilt flerbostadshus, har behov av räddningstjänstens insats för att det ska finnas en alternativ utrymningsväg. Sådana byggnader får inte vara uppförda för långt ifrån en räddningsstation med rätt typ av utrustning och kompetens. Tidsgränserna är fastställda till 10 eller 20 minuter och regleras i Boverkets byggregler. Byggnader med behov av räddningstjänstens insats för alternativ utrymningsväg finns i tätorterna Svedala och Bara. I Svedala kommun finns byggnader med detta behov som är högre än 11 meter (till fönsters nederkant), vilket medför att höjdfordon krävs.

4.3. Brand utomhus

Med brand utomhus menas bränder och brandtillbud som inte inträffar inuti eller på utsidan av en byggnad. Variationen i denna kategori är därmed stor då det finns en stor mängd möjliga brandorsaker och objekt som kan vara involverade. Som dimensionerande typhändelser har Brand i skog eller mark samt brand i fordon identifierats. Dessa två händelsetyper bedöms täcka in de viktigaste förebyggande och skadeavhjälpanande åtgärder som kommunen kan behöva vidta, och beskrivs därmed närmare i detta kapitel.

Brand i skog eller mark

I och med klimatförändringarna kan man i Skåne förvänta sig ökad risk för torka på sommarhalvåret. Detta innebär risk för fler och större bränder i skog och mark. Detta har inte minst visats vid de omfattande bränderna under somrarna 2014 (Västmanland) och 2018 (Dalarna och Hälsingland med flera).

Svedala kommuns skogsareal är mycket liten jämfört med de områden som drabbats av de riktigt stora skogsbränderna under senare år. Skogen är inte heller sammanhängande med stora skogsarealer i andra kommuner och inga större samhällen ligger i anslutning till skogsmark, vilket reducerar de möjliga konsekvenserna. Skogstypen i kommunen är till stor del lövskog. Lövskog innehåller mer fukt än barrskog och är därmed mer svårantändligt och brinner långsammare. Det är i regel markvegetationen som brinner, själva lövträden står kvar. I Svedala kommun finns det därmed mycket liten risk för riktigt omfattande skogsbrand.

Det går dock inte att utesluta skogsbränder av sådan storlek att de innebär allvarliga skador på egendom och bebyggelse, för att inte tala om den långvariga och resurskrävande insats som kan

krävas av kommunen och samverkande samhällsaktörer. Ett nära exempel är skogsbranden vid Hästveda i Hässleholms kommun i april 2019, där över 20 bostäder, varav en brann ner, fick evakueras under flera dagars tid.

Brand i fordon

Bränder i fordon är en olycka som sällan ger personskador utan normalt sett endast egendom- och miljöskador. Knappt 30% av bränder utomhus i Svedala har varit brand i fordon och ingen direkt stigande trend gällande antalet händelser har noterats. Konsekvensen av en brand i ett fordon är ofta en totalskada för aktuellt fordon då räddningstjänsten vid släckningen av branden intar en defensiv hållning för att minimera skador på miljön. Orsaken till brand i fordon är ofta tekniska fel, då brand startar i fordon under färd, eller anlagd brand.

I framtiden finns risken kan denna typ av händelse medför värre konsekvenser på grund av att en större andel av fordonen i samhället använder alternativa drivmedel. Exempelvis har elfordon batteripaket som vid brand kan avge farliga gaser samt kan vara mycket svåra att släcka.

4.4. Trafikolycka

Genom Svedala kommun går stora vägar, framför allt europavägen E65 (väst-östligt) och riksvägen väg 108 (nord-sydligt) som korsas i Svedala tätort. Förutom den trafik som invånarna och verksamheterna i kommunen genererar bidrar också en omfattande pendling på sträckorna Ystad-Malmö (E65) och Lund-Trelleborg (v108) samt trafiken till Malmö Airport till att trafikbelastningen i kommunen är hög sett till antalet invånare. Detta ger också avtryck i kommunens riskbild och antalet trafikolyckor som inträffar.

Under mandatperioden 2015 – 2018 har räddningstjänsten i Svedala kommun ryckt ut till 271 trafikolyckor i den egna kommunen. Detta innebär ett årligt genomsnitt på 3,2 trafikolyckor per 1000 invånare. Jämförelse av frekvens med Skåne, riket och utvalda jämförelsekommunen redovisas i kapitel 5. Trenden är uppåtgående med större mängd trafikolyckor för varje mandatperiod. Antalet omkomna och allvarligt skadade vid trafikolyckor i kommunen är dock varken ökande eller avtagande.

En stor del av trafiken som går på de större vägarna är tung trafik i form av lastbilar och tankbilar och bussar. Särskild inverkan har transporterna som anländer i hamnarna i Trelleborg och Ystad och som sedan åker vidare på vägarna genom Svedala kommun.

I Sverige har det under perioden 2015 – 2018 omkommit mellan 254 och 325 personer i trafiken per år. Även i Svedala kommun har dödsolyckor inträffat i princip varje år, både på de större vägarna och på mindre landsvägar.

Räddningsinsatser vid trafikolyckor innebär tekniska och medicinska utmaningar. För att kunna genomföra säkra och effektiva räddningsinsatser behöver räddningstjänsten ha kunskap om och använda kvalitetssäkrade metoder, verktyg och tekniker. Räddningstjänst, ambulanssjukvård och polis behöver ha förmåga att samarbeta för att nå önskat resultat vid insatser vid trafikolyckor. En skadad person ska enligt de medicinska riktlinjerna vara omhändertagen på sjukhus senast en timme efter det att en olycka har inträffat, utan att losstagningen ur fordonet orsakar farliga vridningar och fler skador. Detta ställer krav på larmkedjans effektivitet och räddningstjänstens insatstid, som behöver vara kort. Räddningsinsatser vid olyckor med tung trafik kräver särskild utrustning och kompetens för att hantera de risker, laster och konstruktioner som blir involverade.

Samtidigt innebär insatser vid olyckor i vägtrafik en riskfylld situation för insatspersonalen. Under perioden 2015 – 2018 har tyvärr flera olyckor inträffat i Sverige där räddningspersonal omkommit i följdolyckor då de arbetat ute på vägar. Dessutom innebär den ökande mängden alternativa bränslen i fordon (el, gas m.m.) betydande risker för räddningspersonalen. För att hantera den egna säkerheten krävs utrustning, rutiner och utbildning och personella resurser.

De större vägarna ägs och underhålls av Trafikverket, men i tätorterna är det oftast Svedala kommun som är väghållare. Även på dessa vägar sker ibland allvarliga olyckor, särskilt i stadsmiljö när oskyddade trafikanter som fotgängare och cyklister är inblandade.

Spårtrafikolycka/tåg

I Svedala kommun finns en järnväg i form av Ystadsbanan som går mellan Malmö och Ystad, bland annat med stopp i Svedala tätort. Svedala räddningstjänst har under den gångna mandatperioden tillsammans med samverkande aktörer hanterat flera olyckor gällande misstanke om påkörd person på järnvägen och förhindrande av suicid. Det har även inträffat en händelse då en personbil hamnat mellan bommarna och blivit träffat av ett passagerartåg. Historiskt sett har det inträffat allvarligare olyckor som urspårningar på järnvägen i Svedala kommun. Under 1988 inträffade två tågurspårningar med bara ett par veckors mellanrum.

En olycka på järnvägen med inblandning av tåg är till viss del likt en vanlig trafikolycka på väg, med behov av motsvarande kompetens och verktyg i räddningsarbetet. Vissa viktiga skillnader behöver dock identifieras och hanteras i planeringen.

- Tågen som går genom kommunen har ofta ett stort antal passagerare, vilket gör att konsekvenserna vid en allvarlig olycka, exempelvis en urspårning, kan bli mycket allvarliga.
- Räddningsarbete på och vid järnväg innebär särskilda risker och ställer krav på särskild utrustning, kompetens, ledning och samordning. Exempelvis avseende hantering av högspänningsanläggningen och övrig spårtrafik, vilka är risker som måste kunna hanteras snabbt i det inledande skedet av en räddningsinsats.
- Olyckor som medför stopp i järnvägstrafiken har mycket stor påverkan på landets infrastruktur och medför därmed omfattande samhällskonsekvenser.

I Svedala tätort planeras förtätning av bebyggelsen centralt i tätorten. Detta innefattar områden som ligger i nära anslutning till järnvägsspåret. För dessa områden är det viktigt att riskerna som järnvägen innebär analyseras och hanteras så att skyddsåtgärder kan vidtas i tillräcklig omfattning.

Insattiden är av stor betydelse vid räddningsinsatser gällande olyckor på spårområde och kommunens räddningstjänst behöver planera för snabba åtgärder på de platser där olyckor kan inträffa. Detta är en utmaning eftersom järnvägen inte alltid är lätt åtkomlig från vägnätet.

4.5. Olycka med farliga ämnen

Olyckor med farliga ämnen innefattar händelser där ämnen som är skadliga för människor, egendom eller miljö släpps ut eller riskerar att släppas ut okontrollerat där de kan göra skada. Beskrivningen görs med indelning i underkategorierna farligt gods, utsläpp på bensinstation samt utsläpp vid verksamheter.

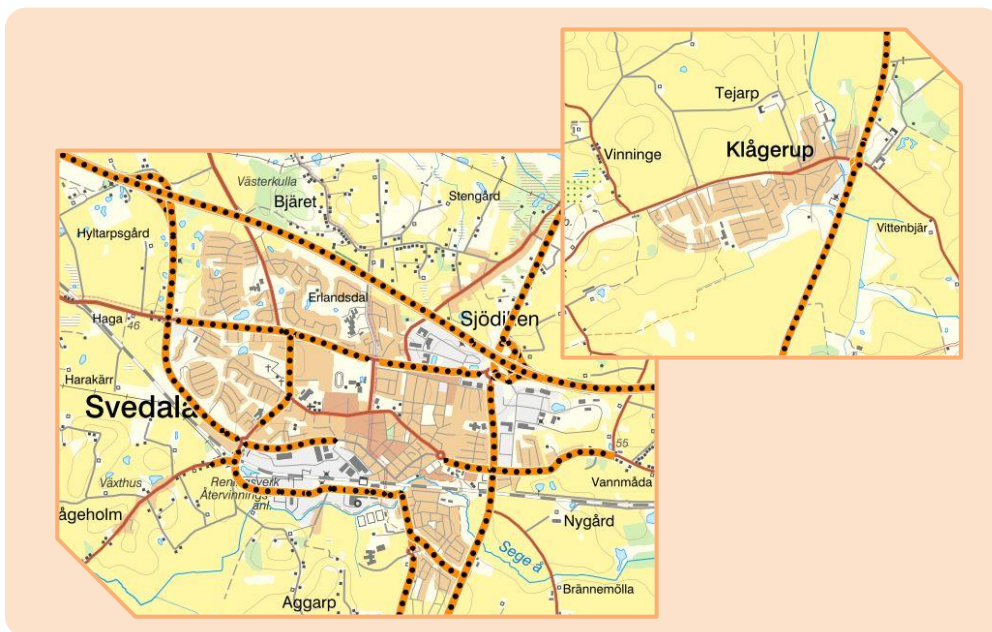
Farligt gods

Vägnätet och järnvägen i kommunen används, förutom för persontrafik och vanlig godstrafik, även för transporter av farligt gods. En olycka med en sådan transport inblandad kan leda till ett utsläpp med akut påverkan på ett mindre eller större område. Vissa ämnen är främst farliga i direkt närhet till utsläppsplatsen medan andra kan spridas i luften och innebära fara för människor flera hundra meter bort. Nedan redovisas de olika klasserna av farliga ämnen som transporteras, samt en översiktlig beskrivning av deras risker och hur stor andel av farligt gods transporter som respektive klass utgör (nationell statistik).

Klass/risk	Ämnen, exempel	Olyckskonsekvenser, exempel	Andel av transporter
Klass 1, explosiva ämnen och föremål	Krut	Vid en olycka kan en kraftig tryckvåg medföra konsekvenser både på byggnader och människor i närheten.	0,16%
Klass 2, Gaser, kondenserade gaser	Gasol, svavel-dioxid, ammoniak, klor	Tryckbehållare kan i sig medföra en risk för kärlsprängning och explosion. Gaser kan också ha ytterligare en fara, som brandfara eller giftighet. Vid utsläpp av ämnen i gasform blir riskområdet mycket stort.	Brandfarliga gaser 4,2 % Giftiga gaser 0,1 %
Klass 3, Brandfarliga vätskor	Bensin, diesel, eldningsolja, metanol	Pölbränder kan medföra mycket höga strålningsnivåer med brandspridning och skador på byggnader och människor i utsläppets närhet.	38,8 %
Klass 4, brandfarliga fasta ämnen	Svavel, fosfor, metallpulver	Risker för människor främst i direkt närhet av utsläppet.	Saknar uppgift
Klass 5, Oxiderande ämnen	Nitrat, peroxid, organisk peroxid klorit	Hälsosamt för människor och brandunderstödande. För vissa ämnen finns risk för häftiga spontana reaktioner.	1,2 %
Klass 6, giftiga ämnen	Arsenik, bly, kvicksilver, bekämpningsmedel, isocyanat	Faran beror mycket på ämnets giftighet, gränsvärden och flyktighet m.m. Utsläpp kan medföra behov av omfattande utrymning eller varning och inrymning.	0,54 %
Klass 7, radioaktiva ämnen	radioaktiva preparat som används i industri och sjukvård	Risk För typer och mängder av ämnen som normalt transporteras på vägar är skadeområdet oftast begränsat i storlek.	Saknar uppgift
Klass 8, frätande ämnen	Svavelsyra, natriumhydroxid	Kan ge allvarliga frätskador vid kontakt med stänk eller ångor på människor som befinner sig nära utsläpp.	27,3 %
Klass 9, övriga farliga ämnen	Milljöfarligt avfall, asbest, vissa gödningsmedel m.m	Kategorin innehåller oftast inte ämnen som vid ett utsläpp riskerar att orsaka omfattande konsekvenser för människor. Kan dock vara miljöfarligt.	Saknar uppgift

Transporterna sker i första hand på rekommenderade farligt gods-leder, och därifrån på närmaste väg till slutmålet. I Svedala kommun passerar farligt gods-leder med stor trafikmängd (väg 108 och E65) genom tätorterna Svedala och Klågerup, vilket gör att olyckor kan inträffa nära tät bebyggelse med många människor. Se figuren nedan. Kommunen har initierat en utredning för att undersöka om rekommenderade leder för farligt gods i tätorten Svedala bör ändras/tas bort.

Antalet utsläpp och mängden som släppts ut i kommunen varierar mycket från år till år och det har inte gått att utläsa någon stigande eller sjunkande trend i tillgängligt statistikunderlag för kommunen.

Vid en insats med större mängd farligt gods behöver räddningstjänsten ha förmåga att hantera flera moment i det akuta skedet, som livräddning i riskområde, avspärning och utrymning, indikering, tätning och uppsamling av utsläpp och sanering och återställning, med mera. För detta behövs planering, särskild utrustning inkl. kemdräkter, kompetens och samverkan med andra kommuner och myndigheter. Det är både viktigt med kort insatstid för initiala livräddande insatser och att resursuppbyggnad för övriga åtgärder sedan kan ske på ett snabbt och samordnat sätt.

Utsläpp vid bensinstation

En olycka med utsläpp på bensinstation kan exempelvis uppstå vid lossning av drivmedel från en tankbil till lagringscisternerna. Möjliga orsaker kan vara överfyllning, slangbrott eller annan olycka på området.

På drivmedelsanläggningar finns krav på säkerhetssystem och rutiner för att minska sannolikheterna och begränsa skadorna för sådana scenarier, men det kan inte uteslutas att händelsen kan inträffa. Det är också viktigt att säkerhetssystemen följs upp och kontrolleras.

I Svedala kommun finns drivmedelsstationer i tätorterna, vilket gör att människor och byggnader i närheten kan behöva skyddas. Dessutom finns det på Malmö Airport verksamhet för att tanka flygplan, som dagligen hanterar stora mängder brandfarliga drivmedel. Konsekvenserna och räddningstjänstens åtgärder vid ett utsläpp på en bensinstation liknar dem som beskrivs i det

dimensionerande skadefallet farligt gods-olycka. Den största faran är brandrisken, som vid ett omfattande läckage kan vara mycket allvarlig, och räddningstjänsten kan behöva utföra åtgärder för att förhindra antändning av ett utsläpp, exempelvis utläggning av skumtäckes.

Utsläpp vid verksamheter med hantering av farliga ämnen

I Svedala kommun finns anläggningar och verksamheter som lagerför och hanterar ämnen som vid en olycka eller utsläpp skulle kunna innebära en fara för människors hälsa, miljön och/eller egendom i närområdet. Många industrier har mindre mängder farliga ämnen som vid en olycka skulle medföra begränsade konsekvenser för samhället i stort, även om den lokala hanteringen kan bli komplex för räddningstjänsten och andra aktörer. Vid olyckor där exempelvis brandfarliga eller explosiva varor är inblandade är det sannolikt att byggnader och verksamheter i närområdet behöver utrymmas.

I kommunen finns en anläggning som är klassad som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor på grund av mängden farliga kemikalier som hanteras. Anläggningen ligger i Svedala tätort. Dessa klassificeringar är satta eftersom de ämnen och mängder som hanteras skulle kunna innebära en allvarlig risk för verksamhetens omgivning vid ett utsläpp. Kommunen behöver ha en operativ förmåga som kompletterar verksamhetens egen beredskap med personal och material, samt ha förmåga att hantera den samverkan och myndighetsärenden som behövs för att förebygga olyckor.

Även Malmö Airport är klassad som farlig verksamhet, men då på grund av flygverksamheten som beskrivs i riskscenariot *flygolycka*. Värt att nämna är att flygplatsen är en reservflygplats för militärflyg, vilket innebär att olyckor med skarpa vapenbestyckningar kan inträffa.

Det naturgasnät som finns draget under jorden i Svedala och Bara tätorter kan innebära en utsläppskälla av brandfarlig gas. Det är inte ovanligt att sådana ledningar grävs av vid markarbeten. Konsekvensen kan bli allvarlig om gasmolnet antänds och räddningstjänsten kan behöva utrymma och spärra byggnader i närheten för att kunna hantera läckan.

4.6. Naturolycka

Naturolyckor innefattar händelser som översvämning, ras- och skred, stormskador och extremvinterväder. Dessa redovisas här nedan.

Översvämning (höga flöden/skyfall/dammbrott)

Översvämningar kan få förödande konsekvenser för det samhälle som drabbas. Bakomliggande orsak till en översvämning kan vara höga flöden/vattennivåer, skyfall eller dammbrott. Vid en kraftig översvämning är störningar i viktiga samhällsfunktioner och stora materiella skador de största hoten. Vid extremt snabba eller kraftiga förlopp kan även människors liv och hälsa vara hotade.

Svedala är ingen kustkommun och höga vattennivåer i havet bedöms därmed inte vara ett hot. Ingen av orterna i Svedala kommun är identifierad som ett område med betydande översvämningensrisk enligt den kartläggning som gjorts av MSB. Närmaste sådana områden ligger i Malmö och Trelleborg.

I en del kommuner finns stora dammar och fördämningar där särskild hänsyn måste tas till de potentiellt katastrofala konsekvenserna ett dammbrott skulle kunna orsaka för de samhällen som

ligger nedströms. I Svedala finns inga fördämningar av sådan karaktär att de skulle klassas som en särskild risk för översvämning. I den nationella kartläggning som gjorts av så kallade högkonsekvensdammar finns ingen i Svedala kommuns närhet.

Kraftigt skyfall bedöms vara det riskskenario i kommunen som är mest aktuellt. 159 mm på ett dygn (Båstad) och 333 mm på en månad (Bäckaskog) är exempel på extrema nederbördshändelser som inträffat i Skåne. Segeå, som passerar genom Svedala tätort kan vid höga flöden hota bebyggelse och infrastruktur. 2007 inträffade relativt omfattande översvämningar av just Segeå.

Vid stora skyfall finns framför allt risk för källaröversvämningar, vilket kan drabba samhällsviktig verksamhet. Även störningar i trafiken kan förekomma. Svedala kommun har gjort både skyfallskartering för extrema nederbördssituationer och analys av höga flöden i Segeå. I denna framgår vilka områden som riskerar att drabbas av översvämning vid 100-årsregn, 400-årsregn och vid översvämning av vattendraget.

Sannolikheten för denna typ av riskskenario förväntas öka. Nederbördsmängden i Skåne blir större till följd av klimatförändringarna, särskilt vintertid med större mängd nederbörd totalt och fler dagar med mycket kraftig nederbörd.

En faktor som ofta har större inverkan på ökad översvämningssrisk i samhället är utbyggnaden av bebyggelse och infrastruktur. Sker detta i olämpliga områden betyder detta ökad exponering och större översvämningssrisker. Detta har ofta större inverkan än de nya förutsättningarna som klimatförändring innebär.

Jordskalv, ras och jordskred

Jordskalv, eller jordbävningar, är rörelser i marken på grund av plötsliga rörelser i jordskorpan. När stora jordskalv sker runt om i världen kan konsekvenserna bli katastrofala med många döda och stor förödelse. I Sverige och Skåne förekommer jordskalv, men de är normalt mycket svaga. Skalv av större magnitud kan dock inte helt uteslutas och bör vägas in vid anläggning av särskilt känsliga verksamheter.

Ras och skred är benämningar på olika typer av fenomen där jord- eller bergmassor kommer i snabb rörelse. Ett ras innebär att enskilda delar rör sig fritt i förhållande till varandra under hela förloppet medan ett skred är en massa jord och block som kommer i rörelse och som (i alla fall till en början) är sammanhängande. Både ras och skred kan inträffa plötsligt utan förvarning.

I Sverige inträffar skred som omfattar mer än en hektar i genomsnitt vart annat till vart tredje år. Benägenheten för ras och skred är beroende av jordartstypen, terrängens lutning samt att någon typ av förändring sker, exempelvis utgrävning, ny bebyggelse eller förändrad vattenmättnadsgrad i jorden. I Skåne förekommer i princip inte de förutsättningar som förknippas med hög risk för ras och skred enligt de undersökningar som har gjorts, enligt Sveriges geologiska undersökning. Inga inträffade händelser som har föranlett räddningsinsats gällande ras/skred/slamströmmar har inträffat i Svedala kommun eller i någon av. Vid exploatering av nya områden är det dock viktigt att riskerna utreds och värderas.

Stormskador

Genom åren har flera svåra stormar drabbat Sverige. De tre troligtvis värsta stormarna som inträffat i västra och inre Götaland sedan 1900 var 25 december 1902, 22 september 1969 och 8

januari 2005 (Gudrun). Vid den senare registrerades vindhastigheter i byarna på över 40 meter per sekund.

Kraftiga stormar kan ha direkta konsekvenser i form av skador på byggnader som orsakas av den kraftiga vinden, vältande träd eller översvämningar, stora ekonomiska förluster på grund av förstörd skog. Dödsfall till form av fallande föremål och liknande kan också förekomma. De mest omfattande konsekvenserna kommer dock oftast av skadorna på samhällsviktiga anläggningar och infrastruktur och de omfattande följd effekter och potentiellt långvariga störningar dessa innebär.

I Svedala kommun är landskapet platt, kustnära och har relativt hög befolkningstäthet, vilket ökar sårbarheten jämfört med genomsnittet i övriga landet. Samtidigt finns ingen skog i sådan omfattning att större byar eller samhällen riskerar att isoleras på grund av fallna träd, vilket har skett vid stora stormar i andra delar av Sverige. Vid stormar mot kustområden finns en översvämningrisk då havsnivån riskerar att stiga, Svedala kommun ligger inte i riskområdet för denna typ av konsekvenser.

Allvarliga stormar i Sverige inträffar med jämna mellanrum. Det är dock svårt att förutse med vilken frekvens ett enskilt område kommer att drabbas. Beräkningar som har gjorts tyder inte på stora framtida förändringar gällande vindar och stormar på grund av klimatförändringarna, även om det finns osäkerheter.

Extremvinterväder

Då Svedala kommun ligger i landets allra sydligaste del är vintervädret normalt sett betydligt mildare jämfört med norra Sverige, men stora snödjup har uppmätts även i Skåne. Vid extrema tillfällen har temperaturer under minus 30 grader uppmätts i länet. Erfarenheter från räddningsinsatser har även visat att drivbildning på vägar vid kombination av snöfall och starka vindar är en faktor som kan orsaka problem. Människor kan fastna på vägar mellan snövallar, vilket kan kräva akuta insatser.

4.7. Drunkning

Under mandatperioden 2015–2018 har räddningstjänsten i Svedala kommun årligen ryckt ut på i genomsnitt cirka 0,02 drunkningstillbud per 1000 invånare. Svedala kommun är en inlandskommun utan stora vattenrelaterade turistmål, vilken troligen förklarar att antalet tillbud och drunkningar i kommunen är litet. Generell statistik för drunkningsolyckor och drunkningstillbud i Svedala kommun i relation till jämförelsekommuner, grannkommuner, länet och landet redovisas i kapitel 5.

Mängden allvarliga drunkningsolyckor har under en längre tid varit stadigt minskande i Sverige. Det är dock fortfarande generellt sett fler (i hela landet) som förolyckas genom drunkning än i till exempel vid bränder eller arbetsplatsolyckor. Det är vanligare att män drunknar än kvinnor. Framför allt äldre män och inte sällan med alkoholpåverkan inblandad. När det gäller drunkning i simbassäng är barn en mer drabbad grupp.

När en drunkningsolycka väl inträffar är tidsfaktorn av stor betydelse. Det är därmed viktigt att både verka för en god förmåga hos allmänheten att ingripa med livräddning och hjärt-lungräddning och för att räddningstjänsten ska ha tillräcklig beredskap, kompetens, planering och utrustning. En drunkning kan inträffa nära stranden där det är grunt eller långt ut.

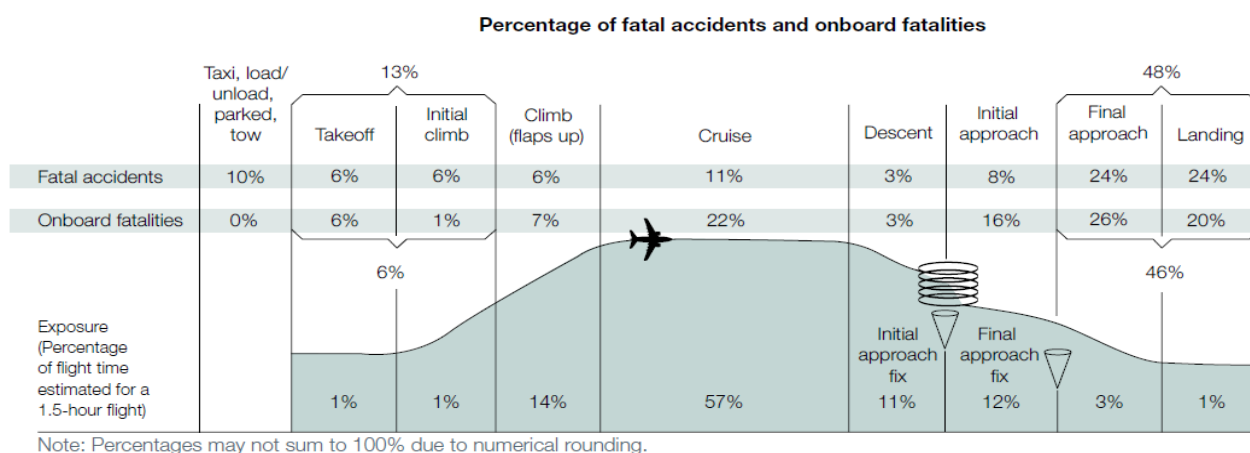

I Svedala kommun finns ett antal insjöar med privata bryggor och friluftsverksamhet. Kommunala badplatser finns i form av friluftsbad (bassänger) i Svedala och Bara tätorter samt i Pude sjö vid Hyby. Djupet i dessa sjöar är relativt litet.

4.8. Flygolycka

Eftersom en av Sveriges största flygplatser ligger i Svedala kommun är flygolycka en olyckstyp som kommunen inkluderar i programmet. På Malmö Airport görs årligen fler än 40 000 flygrörelser (starter och landningar) och cirka 2,1 miljoner passagerare anländer eller avreser varje år. Malmö Airport är en av två verksamheter i kommunen som klassas som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor.

Eftersom flygtrafik inte är bunden till vägar eller järnvägsspår kan en olycka som inträffar i luften drabba i princip vilken kommun eller vilket område som helst. Dock visar statistik att cirka 70% av alla olyckor inom luftfart inträffar på eller in anslutning till flygplatser, beroende på att start och landning är moment med högre risk. Därmed är den sammantagna risken i just Svedala kommun betydligt högre än i jämförelsekommunerna.

Varje år sker ett antal incidenter som leder till att räddningstjänsten i Svedala rycker ut till Malmö Airport. I de flesta fall handlar det om varningslarm vid tekniska fel eller nödlandningar, men även haverier förekommer i princip årligen. Vanligast i dessa fall är att det är ett mindre luftfartyg med få platser som är drabbat, men på flygplatsen landar och startar många flygresor med över 200 passagerare, vilket kommunens organisation behöver ta höjd för.

Ett flyghaveri är i grunden ett scenario som liknar en trafikolycka på väg eller järnväg. Skillnaden är att antalet passagerare kan vara mycket stor och att de direkta konsekvenserna för de inblandade ofta är ännu allvarigare. Olyckan kan dessutom inträffa var som helst, i terrängen långt från farbara vägar eller i tätbebyggt område med katastrofala skador på och runt nedslagsplatsen. Dessutom finns särskilda risker i form av stora bränslemängden, farliga kompositpartiklar och jetmotorer med mera, som påverkar räddningsinsatsen.

Den värsta flygolyckan i Sverige på flera decennier inträffade så sent som under juli 2019 då nio människor omkom i ett sportflygplan som havererade strax efter att det lyft från flygplatsen i Umeå, som är en kommun med en liknande flygplatsverksamhet som i Svedala kommun.

På flygplatsen finns en flygplatsräddningstjänst som kan utföra en första insats vid flyghaveri. För att rädda liv vid en flyghändelse krävs dock att den kommunala räddningstjänsten kan vara snabbt på plats med rätt resurser, vilket kan innebära en mycket omfattande insats resursmässigt. Det är också många andra myndigheter som är inblandade vid en flyghändelse, inklusive Sjöfartsverket som via Sjö- och Flygräddningscentralen (JRCC) är räddningsledare inledningsvis, Statens haverikommission, polismyndigheten och ambulanssjukvården. Detta ställer krav på en tydlig insatsplanering och på en snabb förmåga att med högre befälskompetens leda, samverka och samordna insatsen.

Ytterligare en aspekt är att flygplatsen är en reservflygplats för militärflyg, vilket innebär att olyckor med skarpa missiler och vapenbestyckningar inte kan uteslutas.

4.9. Nödställd person

När personer skadat sig och är i behov av akut vård faller detta normalt under hälso- och sjukvårdslagen, vilket är regionens ansvar. Olyckor kan dock inträffa där personer hamnat i en svår belägenhet eller skadat sig på ett sådant sätt att en räddningsinsats enligt lagen om skydd mot olyckor behövs. Generellt kan dessa indelas i kategorierna fastklämd person, nedfallen person till svåråtkomlig plats/terräng, person fast på hög höjd, person i annan svår belägenhet, person nära att genomföra suicid.

Dessa händelser är generellt sällanhändelser i kommunen (färre än 0,4 händelser per 1000 invånare och år), men samtidigt är de ofta tidskritiska händelser när de väl inträffar. De kan också kräva en insats med särskild utrustning. Räddningstjänsten behöver därför ha förmåga att klara dessa insatser inom rimlig tid.

Vid händelser där en person är nära att genomföra suicid behövs samverkan mellan räddningstjänst, polisresurser och ambulanssjukvård i den akuta responsen. Bedömning om händelsen ska ses som räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor kan behöva göras från fall till fall. Suicidförsök genom brand, trafikfordon, hopp från hög höjd eller drunkning i öppet vatten ses generellt som händelser som föranleder räddningsinsats.

5. Värdering

Lagen om skydd mot olyckor slår fast att skyddet i landet ska vara likvärdigt med hänsyn till lokala förhållanden. De insatser och den planering som görs i Svedala kommun ska alltså stå i proportion till den riskbild som kommunen har och till förutsättningarna jämfört med landet i stort och andra kommuner med jämförbara förhållanden.

Vid värderingen av riskerna jämförs förutsättningarna i Svedala kommun med följande:

- Utvalda jämförelsekommuner,
- Svedala kommuns grannkommuner,
- hela regionen (Skåne), och
- hela landet.

Jämförelsekommuner till Svedala har valts specifikt för detta program. genom geografiska och demografiska parametrar som är av betydelse för olycksbilden och skyddsbehovet i kommunen. Grunderna för urvalet är anpassade utifrån den metod som länsstyrelsen använder för motsvarande jämförelse och använder följande urvalskriterier.

- Befolkningsmängd i kommunen (± 25 %)
- Andel av befolkning som är över 65 år (± 5 %)
- Andel av befolkning som bor i tätort (± 12 %)
- Kommungrupp enligt SKR (pendlingskommun nära storstad)

Jämförelsekommuner för Svedala kommun i detta program är därmed följande.

- Ekerö kommun
- Håbo kommun
- Lomma kommun
- Staffanstorps kommun
- Upplands-Bro kommun

Svedalas grannkommuner, som också används för jämförelse, är följande.

- Lunds kommun
- Malmö stad
- Skurups kommun
- Staffanstorps kommun
- Trelleborgs kommun
- Vellinge kommun

5.1. Övergripande värdering

Skyddet mot olyckor i kommunen har värderats och bedöms uppfylla en tillfredställande och likvärdig nivå. Dock finns det olyckstrender och utveckling i samhället som behöver uppmärksammas och bemötas för att skyddet ska fortsätta vara tillräckligt.

I norra kommundelen, framför allt tätorterna Bara och Klågerup, sker en expansion som innebär att en allt större andel av de olyckor som inträffar sker i dessa områden. Till detta område har räddningstjänsten normalt sett längre framkörning, vilket sammantaget gör att insatstiderna i vid räddningsinsatserna i kommunen genomsnittligt blir längre. Kommunen kommer att få ett behov att genomföra åtgärder för att långsiktigt säkerställa ett likvärdig och tillfredställande skydd mot olyckor i hela kommunen.

Svedala kommun har haft en stark tillväxt och kraftig expansion. Detsamma gäller för regionen som helhet. Detta innebär också fler uppdrag för kommunens räddningstjänst. En utmaning för kommunen är att följa med i utvecklingen med god riskhänsyn i den fysiska planeringen. För räddningstjänsten behövs planering och åtgärder för att bemöta förändrade riskbilder.

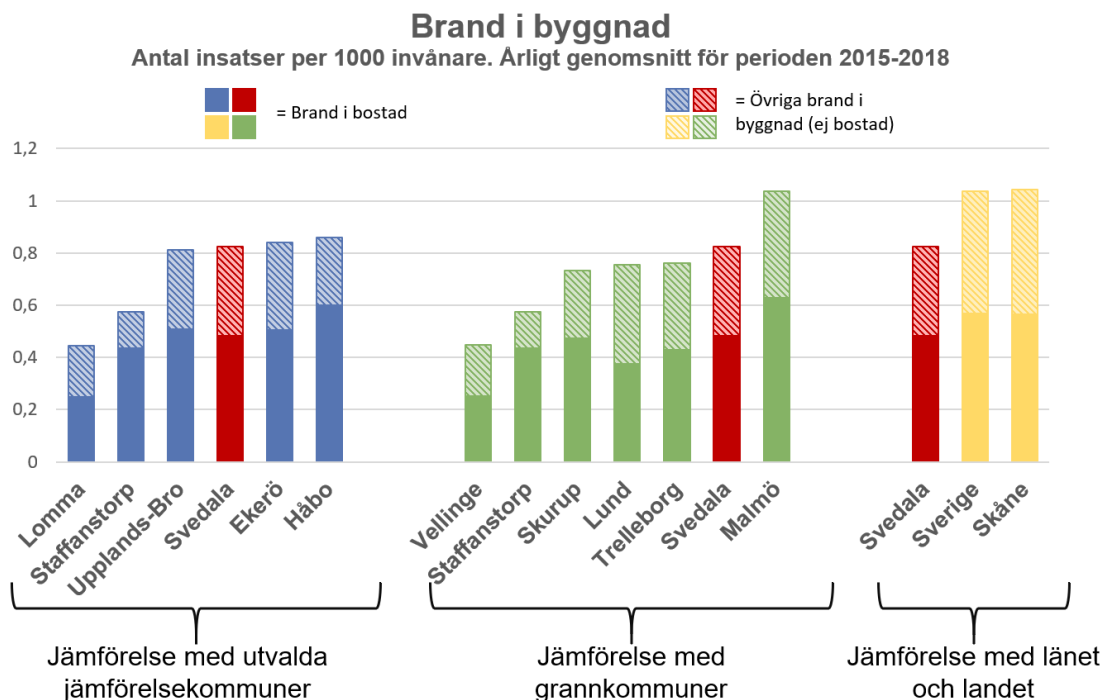
Det ökande antalet olyckor medför också ökad belastning räddningstjänstens beredskap. Risken för att flera olyckor inträffar samtidigt blir större och räddningstjänsten behöver fortsätta vidta åtgärder för att säkerställa en tillfredställande beredskap även vid pågående händelser.

Utvecklings- och förändringstakten gällande hur kommunal räddningstjänst samarbetar och samverkar har de senaste åren gått snabbt framåt, detta som ett resultat av de skogsbränder som inträffade under 2014 och 2018. Behovet av en mer enhetlig ledning och organisering har ökat och det behöver kommunen och dess räddningstjänst bemöta. Nya föreskrifter ställer krav på ett enhetligare ledningssystem och kommunen har ett arbete att göra tillsammans med omkringsliggande kommuner för att uppfylla dessa föreskrifter.

5.2. Brand i byggnad

I figuren nedan redovisas antalet insatser för räddningstjänsten vid brand i byggnad under föregående mandatperiod (2015–2018). Jämförelse görs med utvalda jämförelsekommuner, grannkommuner samt med Skåne och Sverige. I statistiken finns inte bränder eller brandtillbud där räddningstjänsten inte larmats redovisade.

Under mandatperioden 2015 – 2018 har räddningstjänsten i Svedala kommun ryckt ut till 69 bekräftade bränder eller brandtillbud i byggnader i den egna kommunen. Detta innebär ett årligt genomsnitt på 0,825 insatser per 1000 invånare. I Svedala kommun inträffar färre bränder per invånare än i Sverige eller Skåne över lag. I relation till de utvalda jämförelsekommunerna är antalet bränder i byggnader i Svedala kommun på ungefär motsvarande nivå, dock finns kommuner med klart färre antal insatser per invånare.

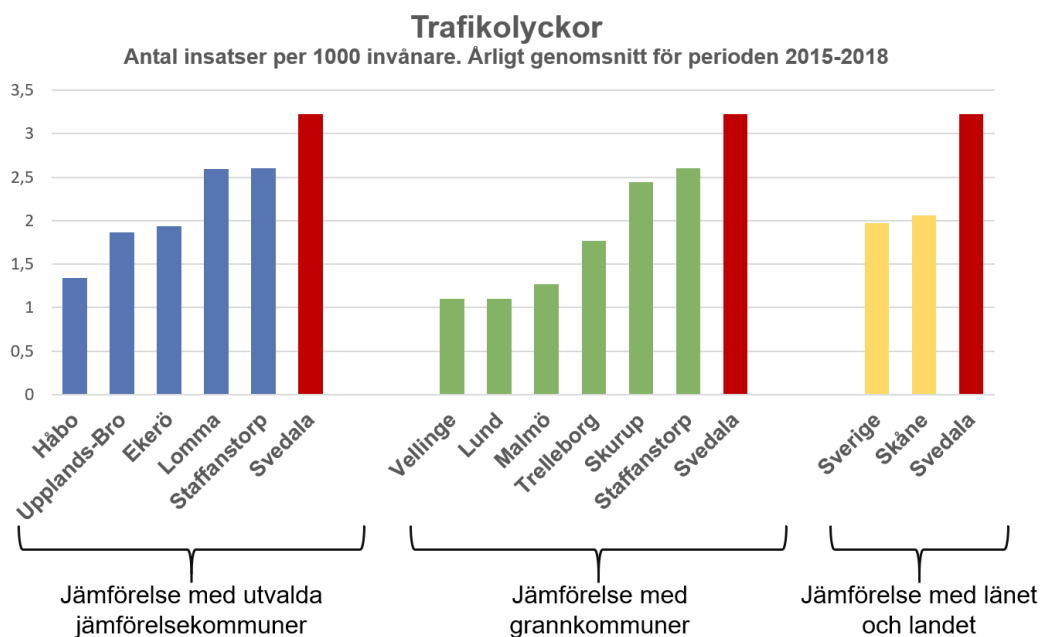
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ställer från 1 juli 2022 tydligare krav på vilken brandförebyggande verksamhet i form av tillsyn som kommunen ska ha. Kommunen kommer att behöva anpassa sin resurssättning, planering och verksamhet enligt de nya föreskrifterna. Särskilt fokus kommer att behöva läggas vid verksamheter där personer utan egen lokalkännedom eller minskad möjlighet att själva sätta sig i säkerhet vid brand vistas, bor eller är placerade.

Satsningar bör göras för att minska riskerna för de grupper i samhället som har en högre risk att omkomma vid bränder. Statistiken visar att fokus därmed bör läggas mot bostadsrelaterade bränder hos äldre personer genom individanpassade åtgärder. Kommunen har även identifierat behov av att se över det byggnadstekniska brandskyddet på bland annat gruppboenden LSS, där ny kunskap om risker och byggnadstekniskt brandskydd har medfört betydande skillnader i bygglagstiftningens krav i dag jämfört med när flera av byggnaderna uppfördes.

Samhällsviktiga byggnader bör skyddas särskilt för att upprätthålla samhällets funktionalitet och minska risken för stora egendomsskador. Detta bör göras både med förebyggande åtgärder både avseende kunskap och utbildning och genom tekniska åtgärder.

5.3. Trafikolycka

I figuren nedan redovisas antalet insatser för räddningstjänsten vid trafikolycka under föregående mandatperiod (2015-2018). Jämförelse görs med utvalda jämförelsekommuner, grannkommuner samt med Skåne och Sverige. I statistiken finns inte olyckor där räddningstjänsten inte larmats redovisade.

I Svedala kommun inträffar klart fler trafikolyckor per invånare än i Sverige eller Skåne överlag. Även i relation till de utvalda jämförelsekommunerna är antalet trafikolyckor i Svedala kommun högre. Trenden är uppåtgående med större mängd trafikolyckor för varje mandatperiod. Antalet omkomna och allvarligt skadade vid trafikolyckor i kommunen är varken ökande eller avtagande, vilket tyder på att det samtidigt med ökande frekvens genomförs trafiksäkerhetshöjande åtgärder som bidragit till att lindra konsekvenserna.

Det faktum att antalet olyckor i kommunen är relativt högt medför ett behov för räddningstjänsten att i sin planering upprätthålla en hög förmåga att hantera trafikolyckor av olika slag, med egna resurser och i samverkan.

De flesta olyckorna i trafiken inträffar på vägar där kommunen inte är väghållare, och därmed inte ansvarig att genomföra säkerhetshöjande åtgärder. Det finns delsträckor av de större vägarna i kommunen som enligt statistiken är särskilt olycksdrabbade. Där finns ett behov för kommunen att samverka med Trafikverket för att långsiktigt åstadkomma trafiksäkerhetshöjande åtgärder.

Kommunens tätorter förtätas vilket ökar trafiken på det kommunala vägnätet. Det finns därmed ett ständigt behov av att förbättra trafiksäkerheten. Särskilt fokus i tätorterna bör ligga på säkerheten för oskyddade trafikanter (cyklister och fotgängare etc.).

5.4. Olycka med farliga ämnen

Då kommunens tätorter förtätas finns ett behov av att se över farliga verksamheters påverkan på riskbilden för allmänheten. Till exempel behöver det säkerställas att verksamheter som klassas som farlig verksamhet enligt LSO har uppdaterade riskanalyser så att tillräckliga åtgärder för att upprätthålla beredskap med personal och material vidtas.

Det finns ett behov av att se över och revidera rekommenderade leder för farligt gods i kommunens tätorter. Vissa av dessa har tillkommit tidigare för att betjäna en verksamhet med farliga ämnen som inte längre finns etablerade på den platsen (så som nedlagda

drivmedelsstationer). Det finns också behov av att se över lederna med avseende på närheten till känsliga verksamheter.

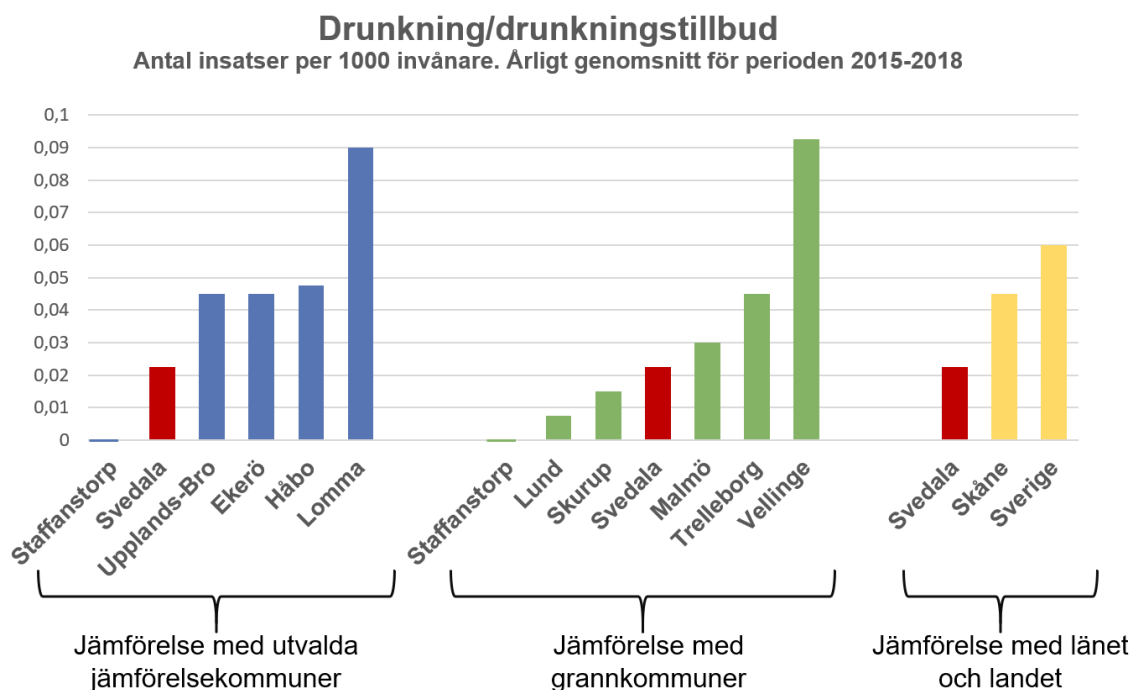
Långsiktigt är det viktigt att kommunen vidhåller en riskmedveten process i den fysiska planeringen. Detta gäller såväl bygglov och detalplaner som översiktsplaneringen.

5.5. Naturolycka

Naturolyckor i större skala i Svedala kommun uppstår främst i samband med stormar och kraftiga skyfall. Historiskt har storskaliga källaröversvämningar av bostäder och verksamhetslokaler inträffat när spillvattenledningar överbelastats. Kommunen har vidtagit åtgärder för att minska risken och behov finns att fortsätta göra systemanpassningar för att skydda egendom från sådana olyckor. Kopplat till kommunens krishantering finns också behovet att arbeta vidare med prioritering av samhällsviktig verksamhet, för att förbättra förutsättningar till effektiva åtgärder vid översvämning samt för att förebygga skador.

5.6. Drunkning

Generell statistik för drunkningsolyckor och drunkningstillbud i Svedala kommun i relation till jämförelsekommuner, grannkommuner, länet och landet redovisas i figuren nedan.

I Svedala kommun inträffar det betydligt färre drunkningstillbud per invånare än i Sverige eller Skåne över lag. Även i relation till de utvalda jämförelsekommunerna är antalet drunkningstillbud i Svedala kommun lågt. Risken för olyckor där räddning i djupa vatten behövs för att rädda liv är också mycket liten, då det i kommunen generellt inte är djupa vatten och då det inte förekommer sjötrafik i stor omfattning eller med större fartyg.

Kommunen bör arbeta för att mängden drunkningsolyckor fortsatt ska vara låg genom att säkerställa säkerheten och livräddningsutrustning på de kommunala badplatser som finns, där en stor mängd människor samlas under badsäsongen.

Åtgärder som vidtas för att förbättra simförmågan hos invånarna ger också en positiv effekt på vattensäkerheten i ett nationellt perspektiv, då detta är kunskap som allmänheten bär med sig genom livet och inte bara då de vistas i Svedala kommun.

5.7. Flygolycka

Vid en flyghändelse på eller i närheten av flygplatsen kommer det behövas en väl fungerande samverkan mellan inblandade organisationer. Ett flyghaveri kan bli en händelse med stora konsekvenser och kan kräva en insats med ett mycket stort resursbehov med avseende på utrustning, personal, ledningsförmåga och informationshantering internt och externt.

Kommunen behöver en aktuell planering till grund för hur en flyghändelse ska kunna hanteras organisatoriskt och resursmässigt samt för att underlätta vid utlarmning och bedömning av resursbehovet utifrån typ av händelse och omfattning. Kommunen behöver också aktivt samverka och öva tillsammans med de aktörer som blir inblandade vid en flyghändelse.

Den samverkan som i dag finns mellan kommunens räddningstjänst, flygplatsen och samverkande aktörer är väl fungerande och plan för räddningsinsats och övningar finns.

5.8. Värdering av godtagbar tid för påbörjande av insats

Vid alla akuta händelser är det viktigt att den hjälp som behövs kommer fram så snabbt som möjligt. Utredningar har visat att tidsfaktorn är av stor betydelse för den slutgiltiga omfattningen och skadorna vid en olycka. I de beskrivningarna av risker i kommunen i detta program. Lagens krav är att en kommunal räddningsinsats alltid ska kunna påbörjas inom godtagbar tid. Vid beskrivning av räddningsinsatser används ett antal olika begrepp för att förklara händelsens olika skeden och tidsåtgången för dessa.

Anspänningstid

Tid från dess att ett larm inkommer till dess att räddningsenheter är bemannade och på väg mot olycksplatsen

Körtid

Tiden det tar för en räddningsenhet att förflytta sig från utryckningsstationen till olycksplatsen

Angreppstid

Tiden det tar från dess att en räddningsenhet anlänt på olycksplatsen till dess att räddningsarbetet påbörjats och kan få effekt

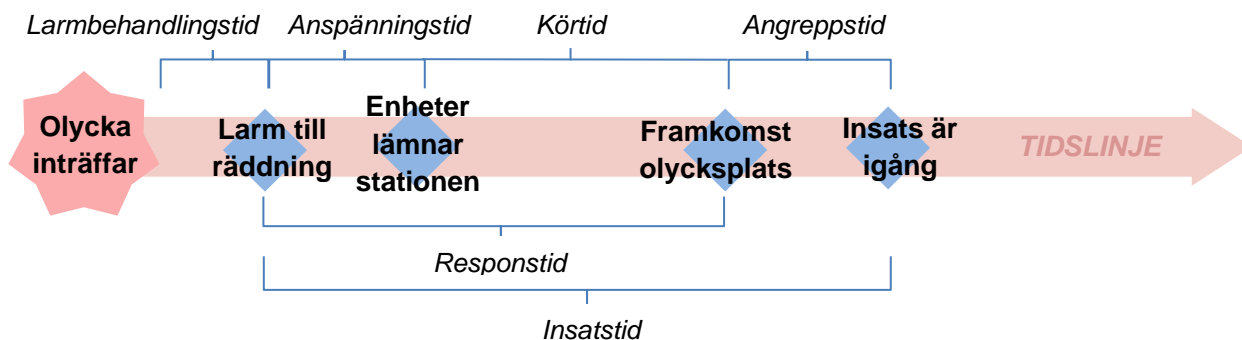
Responstid

Anspänningstid + körtid

Insatstid

Anspänningstid + körtid + angreppstid

Anspänningstiden är under normala förhållanden ganska oförändrad från insats till insats, då den främst beror på vilken typ av beredskap räddningstjänstens organisation har. Enheter som har heltidstjänst eller beredskap i hemmet har en kortare anspänningstid medan räddningspersonal i beredskap (RiB) behöver förflytta sig till brandstationen för att sedan rycka ut, vilket gör att anspänningstiden är längre. Den faktor som framför allt varierar mellan olika händelser är körtiden, som beror på faktorer som avstånd, vägnas skick och väglag. Väl på plats kan även angreppstiden variera beroende på typen av olycka, insatsens komplexitet och hur väl platsen/området har anpassats för räddningstjänstens insatsmöjligheter.

Behovet av snabba insatser är en viktig aspekt vid kommunens dimensionering av räddningstjänstens bemanning, organisation och placering med mera. En vanlig metod för att kartlägga detta behov över ett geografiskt område är att skapa en indelning i områden baserat på riskbild, skyddsbehov och bebyggelseyp. I Svedala kommun har en värdering gjorts utifrån den beskrivna riskbilden, vilket leder till en indelning av kommunens yta i tre typer av områden, avseende behov av snabba insatser.

10 minuters-område

Område i kommunen där riskbilden, skyddsbehovet och bebyggelseypen innebär att det generellt finns ett stort behov av snabba insatser. Kommunens räddningstjänst bör planeras så att responstiden understiger 10 minuter.

20 minuters-område

Område i kommunen där riskbilden, skyddsbehovet och bebyggelseypen innebär att det generellt finns ett medelstort behov av snabba insatser. Kommunens räddningstjänst bör planeras så att responstiden understiger 20 minuter.

30 minuters-område

Område i kommunen där riskbilden, skyddsbehovet och bebyggelseypen innebär att det generellt finns mindre behov av snabba insatser. Kommunens räddningstjänst bör planeras så att responstiden understiger 30 minuter.

Indelning i 10-, 20- och 30 minuter områden är ett vanligt sätt för kommuner att arbeta med planering av räddningstjänst. Bebyggelsegrupper av detta slag definierades av tidigare räddningsverket (Grupp I, II och III bebyggelse), vars avgränsningar ligger till grund för värderingen som görs i detta program.

Till 10 minuters-områden hör tätorter, småorter och verksamhetsområden som innehåller en eller flera av kategorierna nedan (baserade på Räddningsverkets meddelande 1987:5).

- Koncentrerad centrumbebyggelse eller särskilt brandfarlig bebyggelse.
- Större vårdanläggning, elevhem, hotell eller anläggning med personalkrävande utrymning.
- Industriområde eller industrier med speciellt farlig verksamhet.
- Större brandfarlig eller miljöfarlig verksamhet.
- Bostadsområde 4 våningar eller högre.
- Större samlingslokal avsedd för fler än 300 personer.

I Svedala kommun innebär detta att tätorterna Svedala (som även inkluderar Krågeholm, Sjödiken och Lilla Svedala), Bara och Klågerup, verksamhetsområdet Malmö Airport samt vissa större enskilda anläggningar utanför tätort (Törringelund, Bökbergs ridhall, Torup, Hyby kyrka samt PGA of Sweden national) härrörs till 10 minuters-område för planeringen av kommunens räddningstjänst. På vägar där många trafikolyckor inträffar finns behov av snabba livräddande insatser. I Svedala kommun är väg 108 och europavägen E65 tungt trafikerade och räknas i planeringar som till 10 minuters-områden.

Till 20 minuters-områden hör orter och bebyggelse som innehåller en eller flera av kategorierna nedan (baserade på Räddningsverkets meddelande 1987:5).

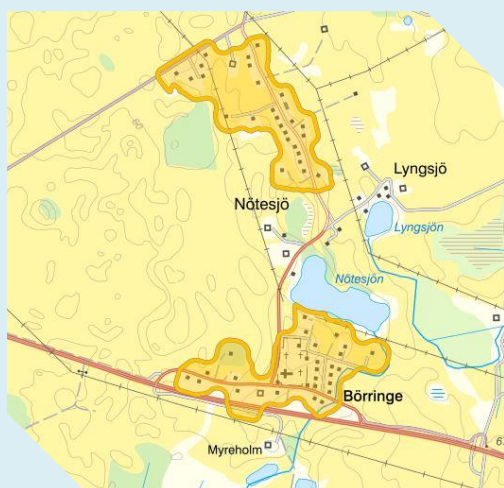
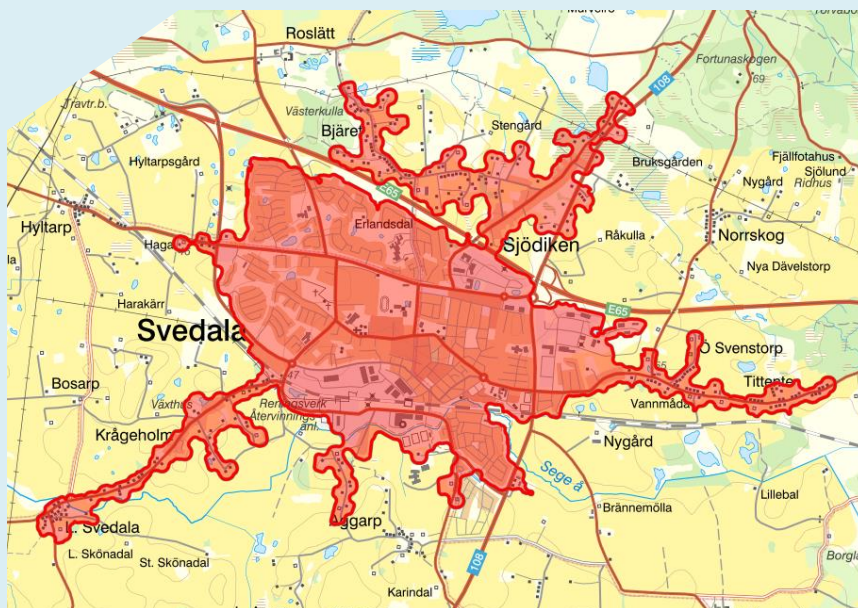
- Bostadsområde och flerfamiljshus i 3 våningar och lägre (friliggande)
- Sammanhängande villa-, radhus, kedjehus-, fritidshus- eller grupphusbebyggelse.
- Större byar och gårdssamlingar
- Enstaka större industrier.

I Svedala kommun innebär detta att tätorten Holmeja, småorterna Aggarp, Börringe, Börringe stationsby, Elinedal, Hyltarp, Kvisslemölla, Kyrkängarna/Beden, Norrskog, Nötesjö, Skabersjö, Skabersjö by, Vissmarlöv och Västra Kärrstorp samt verksamhetsområdet Tjustorp härrör till 20 minuters-område för planeringen av kommunens räddningstjänst.

Till 30 minuters-områden hör alla områden som inte härrör till 10- eller 20 minuters-område. Exempelvis enstaka byggnader och gårdar samt mindre byar.

Se exempel i figuren på följande sida.

Exempel olika responstids-områden i Svedala kommun, baserat bebyggelsens storlek och riskbild.

Exempel 1: Svedala tätort, avgränsad av tätortsgränsen, är 10-minuters-område (nya områden som Åkerbruket och Aggarpsskolan kommer att räknas in efter SCB:s kommande uppdatering).

Exempel 2: Nötesjö och Börringe småorter, avgränsade av småortsgränserna, är 20-minuters-områden.

5.9. Värdering av belastningen på RiB-verksamhet och risken för flera simultana händelser

Den operativa personalen i kommunens räddningstjänst är till största del deltidsanställda enligt RiB-avtalet. Detta är ett kostnadseffektivt sätt för kommunen att bedriva räddningstjänst så länge detta är möjligt i relation till riskbild, insatstider, uppdragstyper och belastning. Kommunen bör därmed vidta åtgärder för att så länge om möjligt bibehålla denna beredskapsform. Alternativet skulle vara att övergå till heltidspersonal, vilket är avsevärt mer resurskrävande. Detta är fastslaget i en utredning som gjorts av en extern konsult under 2021. Se bilaga A.

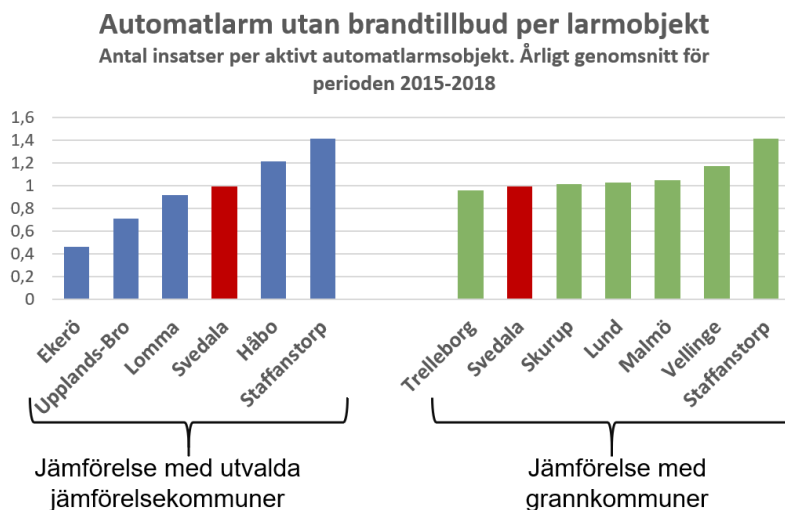
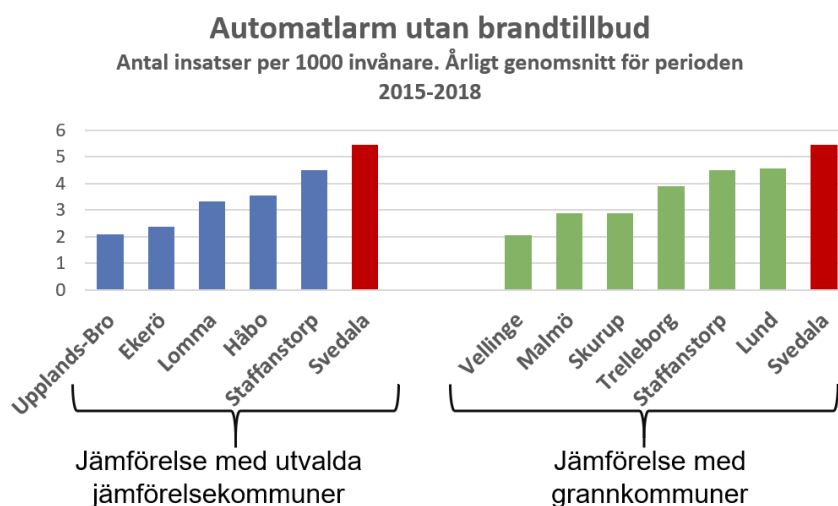
Trenden med ett ökande antal uppdrag för räddningstjänsten innebär att kommunens RiB-anställda allt oftare måste lämna sina huvudarbetsgivare för att rycka in till räddningsstationen, vilket i längden riskerar att skapa en ohållbar situation för vissa arbetsgivare. Redan i dag är antalet larmuppdrag i Svedala högt för en deltidsorganisation i en nationell jämförelse. Kommunen har därmed ett behov av att vidta åtgärder för att antalet uppdrag för RiB-personalen,

särskilt på dagtid, inte ökar. Exempelvis kan åtgärder vidtas gällande räddningstjänstens vanligaste uppdragstyp, automatiska brandlarm. Vid en stor majoritet av dessa har larmet utlöst av en annan anledning än brand eller brandtillbud och en räddningsinsats har inte behövts inledas. Samtidigt är det viktigt med snabb respons av räddningsstyrkor i de fall där larmet utlösts av en faktisk brand, vilket i vissa verksamheter är kritiskt för skyddet av liv och egendom. Åtgärderna som vidtas behöver därmed vara väl avvägda.

Automatiska brandlarm utan brand eller brandtillbud – statistik och fördjupning

Flertalet av de automatiska brandlarmen som inkommer till räddningstjänsten är orsakade av en annan anledning än brand. Matos, vattenånga, ansamling av damm och smuts, tekniska fel och insekter är några händelser som ibland utlöser larmet.

I relation till jämförelsekommuner och grannkommuner är antalet onödiga automatiska brandlarm i Svedala kommun högre, sett till insatser per 1000 invånare. Detta har sin förklaring i att Svedala kommun har en höjd ambitionsnivå gällande brandskyddet i samhällsviktiga kommunala verksamheter, och därför har fler automatlarmsobjekt än de flesta jämförbara kommunerna. Dessutom har flygplatsen Malmö Airport ett stort antal objekt. Antalet onödiga larm per objekt med aktivt automatiskt brandlarm är generellt sett inte högre i Svedala än i andra jämförbara kommuner, vilket framgår av diagrammen till höger.

Beredskap vid pågående larm

Kommunens räddningstjänst behöver fortsätta hantera den ökande frekvensen av så kallade dubbel-larm, alltså då en ny olycka inträffar samtidigt som den ordinarie räddningsstyrkan redan är upptagen på annat ärende. För detta behövs både åtgärder i den egna organisationen för att möjliggöra att kritiska förmågor åter kan sättas i beredskap. Även samverkan med andra räddningstjänster behöver fortsätta utvecklas, inte minst gällande övergripande ledning.

6. Mål

Kommunen är en politiskt styrd organisation där invånarna vart fjärde år (vid kommunvalet) väljer de representanter som tar plats i kommunfullmäktige och som därifrån ska fatta de beslut som styr och inriktar de politiska nämndernas och den kommunala förvaltningens arbete. Nämnderna fattar vissa beslut inom sina särskilda verksamhetsområden och bereder ärenden för beslut i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige, som är sammansatt av kommunens förtroendevalda, har angett de övergripande målen för kommunens verksamheter.

Kommunfullmäktige beslutade 28 november 2018 om följande vision för Svedala kommun.

I vår attraktiva kommun finns möjligheter för hela livet.

Till visionen finns fem övergripande mål, alla med anknytning till programmet för skydd mot olyckor. Se figuren nedan.

Kommunen ska planera för en långsiktig och hållbar tillväxt.

Kommentar:
Trygghet och säkerhet är självklara delar i det hållbara samhället. Programmet anger hur kommunen ska arbeta med dessa frågor nu och långsiktigt.

Medborgarperspektiv och inflytande ska präglade kommunen.

Kommentar:
Ett av programmets viktigaste syften är att ge medborgarna information om kommunens ambitionsnivå och arbete med skydd mot olyckor.

Kommunens resurser ska användas kostnads-effektivt.

Kommentar:
Programmet anger kommunens ambitionsnivå och planering för bl.a. lagstiftningens krav på en effektiv räddningstjänst. Att förebygga olyckor är också långsiktigt kostnadseffektivt.

Kommunens verksamheter omvärderar ständigt och tänker nytt.

Kommentar:
Programmet förnyas varje mandatperiod och ger verksamheterna förutsättningar för fortsatt utveckling och nya samverkansformer.

Kommunen arbetar för ett välmående näringsliv samt en arbetsmarknad i balans.

Kommentar:
En del i utvecklingen av kommunens näringsliv är att säkerställa att förebyggande åtgärder och insatser kan utföras och att dessa hela tiden anpassas till kommunens föränderliga riskbild.

Ytterligare ett viktigt övergripande styrdokument är kommunens översiktsplan, som antogs av kommunfullmäktige 2018. Översiktsplanen ger en framtidsbild av Svedala kommun år 2045 och hur kommunen ska arbeta för att nå dit. Översiktsplanen bygger på det goda livet och hur vi som kommun ska utvecklas på ett hållbart sätt. Säkerhet och trygghet är en viktig del av detta.

Kommunen har också övergripande styrdokument och visioner i vissa specifika områden, exempelvis för trafiksäkerhet. Utifrån kommunens vision, de övergripande målen och inriktningen i översiktsplanen har kommunen fortsatt inrikta arbetet med specifika verksamhetsmål och vidare i särskilda styrdokument och handlingsplaner. I detta program för skydd mot olyckor anges kommunens säkerhetsmål och prestationsmål inom detta område.

6.1. Visioner/inriktningsmål för skydd mot olyckor

Kommunen har ytterligare fastslagna visioner och inriktningsmål som stakar ut den riktning som arbetet med skydd mot olyckor ska ta. En vision eller inriktningsmål behöver inte vara tidsatt utan kan ange en långsiktig vilja eller inställning som kommunens beslutsfattare och tjänstemän ska ha med sig i olika processer. Nedan sammanställs visioner och inriktningsmål i Svedala kommun, med koppling till arbetet med skydd mot olyckor. Dessa återfinns även i andra övergripande styrdokument så som Svedala kommuns översiktsplan 2018 och Svedala kommuns trafiksäkerhetspolicy, eller som en fortsättning på inriktning som beslutats vid tidigare mandatperioders program för skydd mot olyckor.

Ett av kommunens positiva kännetecken är det trygga boendet i den lilla staden.

Riskhänsyn till människors hälsa, liv, egendom och miljö ska tas i den fysiska planeringen på alla nivåer. Kommunen har tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys där den samlade riskbilden har analyserats och redovisats.

Utbyggnad ska i kommunen göras med stor hänsyn till hälso- och trygghetsaspekter.

Kommuninvånare och näringsliv ska få tillgång till en hög räddningstjänstservice inom en rimlig tidsram med en hög kompetens.

Ingen i Svedala kommun ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken.

Ingen i Svedala kommun ska dödas eller skadas allvarligt till följd av brand.

Inom området skydd mot olyckor definieras kommunens inriktning, ambition och målsättning generellt i termerna säkerhetsmål och prestationsmål. Denna indelning görs också i detta program.

Kommunens säkerhetsmål beskriver den nivå av skydd och säkerhet som privatpersoner, företag och organisationer i kommunen ska ha. De anger alltså den effekt som ska erhållas och de resultat som eftersträvas. Säkerhetsmålen är en förlängning och konkretisering av kommunens övergripande mål och visioner.

Prestationsmålen anger hur kommunen ska uppnå säkerhetsmålen, och i förlängningen då också de kommunövergripande målen. De beskriver vilka konkreta åtgärder och aktiviteter som kommunen tänker genomföra genom sina förvaltningar och verksamheter.

På kommande sidor redovisas Svedala kommuns säkerhetsmål och prestationsmål för mandatperioden 2019 – 2022, med en uppdelning i olika olyckskategorier samt kategorin effektiva operativa räddningsinsatser. I kommunens tidigare program fanns även olyckskategorin fallolyckor (främst i hemmet) med. Denna kategori är inte med i detta program, då den inte ses som en olyckstyp som leder till räddningsinsatser. Nedanstående olyckskategorier har valts vid indelningen av kommunens mål.

6.2. Brandsäkerhet

SÄKERHETS- MÅL

- Svedala kommun ska bidra till kommunförbundets målsättning att Skåne ska vara Sveriges brandsäkraste region genom att ständigt arbeta för personsäkerhet gällande brand i byggnad.
- Svedala kommuns verksamheter ska inte drabbas av brand som orsakar omfattande eller ihållande avbrott.

Prestationsmål

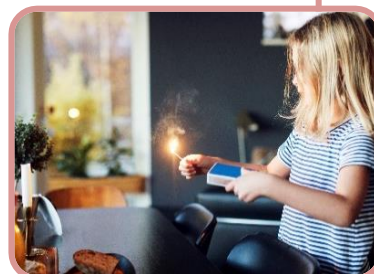
Brandsäkerhet i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- All personal i kommunen får genomgå brandutbildning vart femte år **(kommunövergripande)**.
- Utrymningsövningar i kommunens verksamheter genomförs varje år **(kommunövergripande)**.
- Ändamålsenlig myndighetsutövning inom kommunens olyckspreventiva myndighetsområden. Kommunens olika verksamhetsområden ska också samverka med varandra, exempelvis vid kontroll i byggskedet **(bmn)**.
- Stöd ges inom kommunens förvaltning och till näringsidkare i kommunen gällande systematiskt brandskyddsarbete (SBA), för att alla ska bedriva ett fullgott SBA. Detta ska ske genom information, utbildning, tillsyn och uppföljning **(ks, bmn)**.
- Den enskilde får genom utbildning, rådgivning och information stöd gällande skydd mot brand **(ks)**.
- Skolelever i kommunen undervisas om brandskydd **(un)**.
- Kommunens samhällsviktiga och skyddsvärda verksamheter skyddas med ändamålsenligt byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd, inklusive automatiskt brandlarm som säkerställer tidig upptäckt av brand **(ks)**.
- Effektiva operativa räddningsinsatser **(se sid. 61)**.

...särskilda målsättningar och aktiviteter under mandatperioden.

- Brandskyddet för äldre och riskutsatta förbättras genom arbete med individanpassat brandskydd **(sn, ks)**.
- Skyddet mot anlagd brand förbättras genom utökad användning av kameraövervakning på utsatta kommunala objekt, med direktrespons från kommunens trygghetsvårdar **(un, ks)**.

6.3. Trafiksäkerhet

SÄKERHETS- MÅL

- Kommunen ska verka för den nollvision som satts upp. Under mandatperioden ska antalet trafikolyckor som medför dödsfall eller allvarliga personskador minska.
- Kommunen arbetar aktivt som väghållare med trafiksäkerhetsfrågor på det kommunala vägnätet vilket ger resultat i ökad trafiksäkerhet och framkomlighet (*hämtat från översiktsplan 2018*).

Prestationsmål

Trafiksäkerhet i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Kontinuerligt arbete med strategisk planering för att långsiktigt minska sannolikheten och konsekvensen för trafikrelaterade olyckor i kommunen **(ks, bmn)**.
- Trafiksäkerhetsarbete som inom tätorterna inriktas på oskyddade trafikanter med särskild hänsyn till barn, ungdomar, funktionshindrade och äldre, genom säkra gång- och cykelvägar. Korsningspunkter ska anläggas så att trafiksäkerheten prioriteras för de oskyddade trafikanterna **(tn, bmn)**.
- Snöröjning och halkbekämpning prioriteras på huvudcykelvägnätet till kollektivtrafiken och på huvudgator som trafikeras av kollektivtrafik **(tn)**.
- Tung trafik för skolskjuts och rutter för avfallshämtning planeras med hänsyn till trafiksäkerhet. Detta görs också gällande trafikplaneringen vid ombyggnad av skolor **(un, tn)**.
- Skolelever i kommunen undervisas om trafiksäkerhet samt användning av reflexer och cykelhjälm etc, utifrån läroplanen och kursplaner **(un)**.
- Gratis utdelning av reflexer till skolelever och kommuninvånare **(tn, un)**.
- Effektiva operativa räddningsinsatser **(se sid. 61)**.

...särskilda målsättningar och aktiviteter under mandatperioden.

- Trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter förbättras genom informationskampanjer och utdelning av reflexer **(tn)**.
- Brister i trafiksäkerheten upptäcks och åtgärdas snabbare genom att kommuninvånarna används som resurs i arbetet, detta genom utveckling av tekniska stöd för felanmälan på kommunens hemsida **(tn)**.
- Förbättring av trafiksäkerheten på olycksdrabbade vägsträckor ska åstadkommas genom att kommunen verkar för åtgärder och standardhöjning på vägarna E65, v108 samt v841, genom samverkan och samarbete med Trafikverket.

6.4. Vattensäkerhet

- I Svedala kommun ska människor kunna vistas i och kring vatten med god säkerhet mot risken att skadas eller omkomma till följd av drunkning.

Prestationsmål

Vattensäkerhet i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Tillse att livräddningsutrustning finns på alla kommunala badplatser **(tn)**.
- Badvårdar på kommunens fritidsbad under alla öppettider **(kfn)**.
- Kontinuerligt arbete med säkerhet i anslutning till vatten på allmänna platser, exempelvis dammar och vattendrag **(tkn, bmn)**.
- Undervisning med målet att i slutet av sjätte klass ska elever i Svedala kommun kunna simma minst 200 meter varav 50 meter i ryggläge samt kunna hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider **(un)**.
- Effektiva operativa räddningsinsatser **(se sid. 61)**.

...särskilda målsättningar och aktiviteter under mandatperioden.

- Vattensäkerheten förbättras genom att det inför varje badsäsong (och vid ytterligare behov) genomförs säkerhetsbesiktning av alla kommunala badplatser **(tn)**.

6.5. Skydd mot olyckor genom suicid

- Kommunen ska verka för att antalet dödsfall och personskador som uppstår genom suicid eller suicidförsök minskar.

Prestationsmål

Skydd mot olyckor genom suicid uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Samverkan mellan elevhälsan och individ- och familjeomsorg med syfte att vidta tidiga åtgärder för att förhindra suicid hos unga **(un, sn)**.
- Främjande av god hälsa hos äldre genom anordnande av mötesplatser och åtgärder mot ofrivillig ensamhet **(sn)**.
- Beaktning av suicidrisk vid utformning av särskilt utsatta platser i fysisk planering, exempelvis allmänna platser i anslutning till järnväg **(bmn, tkn, ks)**.
- Effektiva operativa räddningsinsatser i samverkan med sjukvård och polis **(se sid. 61)**.

6.6. Motverkande av miljökonsekvenser vid olyckor

SÄKERHETS- MÅL

- Inga irreversibla skador på miljön ska inträffa på grund av utsläpp av miljöfarliga ämnen vid olyckor.

Prestationsmål

Miljökonsekvenser vid olyckor i kommunen motverkas genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Ändamålsenlig myndighetsutövning genom tillsyn och tillståndshantering gällande farliga ämnen och kemikalier (**bmn**).
- Effektiva operativa räddningsinsatser (**se sid. 61**).

6.6. Skydd mot väderrelaterade olyckor och naturolyckor

SÄKERHETS- MÅL

- Kommunen ska genom förberedelser se till att hanteringen av översvämningar och översvämningssrisker blir effektiv.
- Kommunen ska säkerställa att hälsan hos brukare inom hemtjänsten inte blir lidande på grund av oframkomliga vägar vid väderstörningar.

Prestationsmål

Skydd mot naturolyckor i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Underhåll, förbättring och fortlöpande komplettering av befintliga ledningar, anläggningar och anläggningsdelar för rening och utjämning av dagvatten (**tn**).
- Kontinuerligt arbete med strategisk planering för att långsiktigt minska sannolikheten och konsekvensen för väderrelaterade olyckor och naturolyckor (**ks, bmn**).
- Etablerad samverkan mellan hemtjänst, gata-park och räddningstjänsten för att säkerställa framkomlighet till hemtjänstens brukare (**sn, tkn, ks**).
- Effektiva operativa räddningsinsatser (**se sid. 61**).

...särskilda målsättningar och aktiviteter under mandatperioden.

- Minska risken för översvämning i byggnad på grund av breddning av spillvattenledningar genom att genomföra prioriterade systemanpassningar (**tn**).
- Minska risken för allvarliga samhällskonsekvenser vid strömavbrott genom färdigställande av projekt gällande kommunal reservkraft (**ks**).
- Förbättra möjligheten till effektiva åtgärder vid översvämning genom framtagande av en prioritering av utsatta samhällsviktiga verksamheter (**ks, tkn**).

6.7. Säkerhet gällande farliga verksamheter och hälsofarliga ämnen

SÄKERHETS- MÅL

- Antalet utsläpp och mängden farliga ämnen som släpps ut till följd av olyckor ska minska.
- Kommunen ska ha en beredskap för allvarliga olyckor vid de farliga verksamheter som finns i kommunen.

Prestationsmål

Säkerhet gällande farliga verksamheter i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Ändamålsenlig myndighetsutövning genom tillsyn vid farliga verksamheter (LSO 2:4) samt tillsyn och tillstånd gällande farliga ämnen och kemikalier **(bmn)**.
- Kontinuerligt arbete med strategisk planering för att långsiktigt minska sannolikheten och konsekvensen för allvarliga olyckor **(ks, bmn)**.
- Hänsyn tas till skyddsavstånd avseende risker vid all planering och nyetablering **(ks, bmn)**.
- God och etablerad samverkan med säkerhetsfunktioner och flygplatsräddningstjänst på Malmö Airport **(ks)**.
- Effektiva operativa räddningsinsatser, som övats i samverkan med farliga verksamheter i kommunen **(se sid. 61)**.

6.8. Skydd mot övriga olyckor på allmänna platser

SÄKERHETS- MÅL

- Kommunens lekplatser och andra kommunalt skötta områden ska utformas och underhållas med hänsyn till olycksrisken för barn.

Prestationsmål

Skydd mot övriga olyckor i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Årlig säkerhetsbesiktning av säkerheten på lekplatser, utförd av personal som är behörig för lekplatsbesiktning **(tn)**.
- Genomförande av informationskampanjer för fastighetsägare gällande risk för olyckor med snöoras och fallande istappar från tak **(tn)**.

6.9. Effektiva operativa räddningsinsatser

- Vid olyckor ska kommunens invånare hjälpas med effektiva och säkra operativa räddningsinsatser med kvalitetssäkrade metoder och tekniker.
- Hjälpen vid akuta händelser i kommunen ska komma snabbt.

Prestationsmål

Effektiva operativa insatser i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet.

- Kommunens räddningstjänst ska ha en egen förmåga att genomföra livräddande insatser samt bryta den negativa skadeutvecklingen i det första skedet av de olyckor som kan inträffa i kommunen **(ks)**.
- Kommunens räddningstjänst ska i samverkan med andra ha förmåga att genomföra omfattande, komplexa och långvariga insatser. Kommunen ska ha en egen förmåga att initiera, initialt leda och samordna denna samverkan **(ks)**.
- Under pågående uppdrag ska beredskap upprätthållas på tillfredsställande nivå, med egen förmåga eller i samverkan **(ks)**.
- Vid akuta händelser inom Svedala kommun ska den nödställda nås av räddningsstyrka inom fastställd responstid (enligt riskbilden) vid minst 90 procent av insatserna **(ks)**.
- I den fysiska planeringen och vid bygglovsprocesser ska hänsyn alltid tas till räddningstjänstens tillgänglighet och insatsmöjlighet, särskilt vid känsliga objekt, samhällsviktiga verksamheter och vid områden där det kan uppehålla sig en stor mängd människor **(ks, bmn)**.

...särskilda målsättningar och aktiviteter under mandatperioden.

- Andelen av de akuta händelser där den nödställda nås av en första enhet inom fastställd responstid ska öka under mandatperioden, framför allt genom arbetet med semiprofessionella första-insatspersoner **(ks)**.

6.9.10. Automatiska brandlarm, belastning på utryckningsorganisationen

En problematik med antalet automatiska brandlarm utan brand eller brandtillbud är den belastning de innebär på räddningstjänstens utryckningsorganisation. Sett till antalet larmobjekt är antalet automatlarm till räddningstjänsten i Svedala på en normal nivå, men eftersom kommunen har ett eget utökat brandskydd med fler skyddade verksamheter och ett flertal större verksamhetsområden (exempelvis Malmö Airport) är antalet larm stort sett till kommunens storlek och det faktum att räddningstjänsten är en deltidsorganisation. Att hålla nere belastningen på utryckningsorganisationen är viktigt för kommunen för att kunna bibehålla nuvarande RiB-organisation.

Kommunen ska ta fram en åtgärdsplan för att minska belastningen av uppdrag vid automatiska brandlarm för RiB-organisationen **(ks)**.

7. Förebyggande förmåga och verksamhet

Samhällets säkerhet och skyddet mot olyckor konsekvenserna av olyckor är ett gemensamt ansvar där alla har rättigheter och skyldigheter. Enskilda personer, verksamheter, organisationer och samhällets resurser behöver gemensamt verka för att förebygga olyckor och konsekvenser av olyckor.

För vissa utpekade uppdrag har samhället (myndigheter och kommuner etc.) ett särskilt ansvar, men de grundläggande åtgärderna för att förebygga olyckor görs av den enskilde. Detta illustreras i pyramiden till höger, som visar hur den enskilda personen är grunden i samhällets säkerhet mot olyckor då de till stor del förväntas kunna ta ansvar för sin egen säkerhet. Därutöver har alla verksamheter (ägare och nyttjanderättshavare) ansvar för skyddet mot olyckor inom sina lokaler och anläggningar.

Kommunen har ansvar för vissa myndighetskontroller enligt lagstiftningen för att underlätta för verksamhetsutövare att fullgöra sina skyldigheter. Kommunen ska också stödja genom information och rådgivning till allmänheten.

Ansvar som gäller var och en

Att förebygga olyckor och bidra till en säker tillvaro för sin omgivning är ett ansvar som alla har. Varje person som bor, verkar och vistas i Svedala kommun förväntas bidra till säkerheten i samhället genom att inte utsätta sig själv och andra för oacceptabla risker. Detta handlar framför allt om enkla saker som att se till att inte lämna ett rum med tända levande ljus, visa hänsyn i trafiken, endast elda på ett korrekt sätt i eldstaden och alltid vara försiktig vid eldning och grillning utomhus etc.

Var och en har också ansvar för att känna till de lagar och regelverk som gäller, och att efterleva dessa. Om den enskilde får krav på rättelse från en myndighet ska dessa höras, eller

överklagas enligt gällande rättsprocess. Det är också normalt att försäkringsbolag ställer krav på att försäkringstagaren vidtar skäliga försiktighetsåtgärder för att förebygga olyckor och skador.

Vid en olycka som drabbar samhället i stort, exempelvis viktig infrastruktur, finns risk för att viktiga samhällsfunktioner slutar att fungera, exempelvis långa strömavbrott. Var och en som har möjlighet förväntas då kunna klara sig själv i ett antal dygn, för att samhället ska kunna fokusera på att hjälpa dem som verkligen behöver det. Inriktningen som förmedlas av myndigheten för samhällsskydd och beredskap är att alla som kan ska vara förberedda för att klara försörjningen av mat, vatten, värme och information i minst tre dygn, 72 timmar – upp till en vecka, vid en samhällskris.

Ansvar för ägare och nyttjanderättshavare

Lagen om skydd mot olyckor anger vilket ansvar varje ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar har för att förebygga bränder och andra olyckor.

2 kap. 2 § Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

En åtgärd som alla ägare och nyttjanderättshavare ska vidta är att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete, SBA. Detta klargörs i (SRVFS 2004:3) allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete. Genom ett välskött och dokumenterat SBA kan det säkerställas att brandskyddsåtgärder vidtas och underhålls på ett effektivt sätt. Svedala kommun informerar och vägleder om hur ett systematiskt brandskyddsarbete kan bedrivas på kommunens webbplats.

Brandskyddet för vissa typer av verksamheter ska skriftligen redogöras och rapporteras till kommunen, detta enligt 2 kap. 3 § LSO. Instruktioner för vilka verksamheter detta gäller och hur det ska gå till finns på Svedala kommuns webbplats, alternativt tas kontakt med räddningstjänsten för vägledning.

Den som bedriver farlig verksamhet enligt lagstiftningens definitioner har särskilda skyldigheter att bland annat analysera risker och hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga skador på människor eller miljö. Detta enligt 2 kap. 4–5 § i LSO.

Utöver lagen om skydd mot olyckor finns flera lagar och regler som styr det ansvar som alla verksamheter har att förebygga olyckor. Exempelvis plan- och bygglagen som tydliggör det ansvar en byggherre har för att byggnader uppförs med rätt inbyggt skydd mot bränder och andra olyckor. I arbetsmiljölagen och tillhörande föreskrifter finns både övergripande och detaljerade bestämmelser för hur olyckor på arbetsplatser ska förebyggas. Lagen om brandfarliga och explosiva varor anger krav för att förebygga olyckor som gäller den som hanterar brandfarlig gas, -vätska, -aerosoler, brandreaktivt fast material eller explosiva varor.

Kommunens ansvar för att förebygga olyckor

Lagen om skydd mot olyckor ger kommunen ett ansvar för att förebygga olyckor inom sitt geografiska område. Uppdraget skiljer sig något beroende på olyckstyp, då det särskilt är för åtgärder till skydd mot bränder som kommunen har ett självständigt ansvar. Gällande andra olyckstyper ska kommunen främja samverkan och ta initiativ till samarbete inom det olycks- och

skadeförebyggande området i kommunens geografiska område. Detta görs tillsammans med andra myndigheter och samhällsaktörer som verkar inom olika specifika olycksförebyggande områden.

3 kap. 1 § För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön skall kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.
Kommunerna skall ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.

I Svedala kommun har räddningstjänsten det övergripande ansvaret för de olycksförebyggande uppdrag som kommunen utför enligt lagen om skydd mot olyckor. Detta arbete inkluderar information och rådgivning, ansvar för rengöring och brandskyddskontroll samt tillsyn av den enskildes åtgärder enligt de ansvar som ägare och nyttjanderättshavare har.

Kommunen har samma ansvar för de egna verksamheterna och byggnaderna som andra ägare och nyttjanderättshavare. Se beskrivningen i föregående avsnitt.

Räddningstjänsten är deltagande i kommunens övergripande olycksförebyggande arbete. Räddningstjänsten har också direkt ansvar för de förebyggande myndighetsfrågorna kopplade till lagen om skydd mot olyckor, inklusive tillsyn av brandskydd, tillsyn av farliga verksamheter och ansvar för brandskyddskontroll och rengöring av rökkanaler och förbränningsanläggningar. En stor del av räddningstjänstens arbete syftar också till att underlätta för den enskilde att själv kunna hantera en olycka eller riskfylld situation.

Den bästa olyckan är den som aldrig inträffar. Med den inställningen som vägledning arbetar räddningstjänsten proaktivt och förebyggande. Räddningstjänsten är en aktiv aktör både internt i kommunen och ute hos kommuninvånare och verksamheter där hela organisationen bidrar till det förebyggande arbetet.

I betänkandet *En effektivare kommunal räddningstjänst* (SOU 2018:54) pekas på att förebyggandeåtgärder i högre grad än idag (generellt i landet) bör väljas utifrån en analys av dess effekter och kostnadseffektivitet. Detta ligger i linje med kommunens och räddningstjänstens ambition och inriktning.

7.1. Tillsyn enligt 5 kap. 1 § LSO

Lagen om skydd mot olyckor klargör att kommunen ska ansvara för att genomföra tillsyn över att lagen efterlevs. Tillsynsmyndigheten får enligt lagstiftningen meddela om förelägganden och/eller förbud i de fall detta behövs för att lagen ska efterlevas. I Svedala kommun är räddningstjänsten ansvarig tillsynsmyndighet. Ansvarig nämnd är Bygg- och miljönämnden och taxor/avgifter för tillsynsverksamheten beslutas av kommunfullmäktige.

Gällande lagen om skydd mot olyckor ska kommunen utöva tillsyn över följande:

- Att ägare och nyttjanderättshavare håller utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand enligt 2 kap. 2 § LSO.
- Att ägare av byggnader eller andra anläggningar lämnar skriftliga redogörelser för brandskyddet enligt 2 kap. 3 § LSO.

- Att ägaren eller den som utövar verksamheten på anläggning som är klassad som farlig verksamhet, har beredskap och vidtar nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga skador på människor eller miljö enligt 2 kap. 4 § LSO.

Det är kommunens riskbild som styr behovet av tillsyner. Räddningstjänstens tillsynsverksamhet utförs enligt en tillsynsplan som fastställs årligen. Tillsynsplanen beslutas av räddningschefen och har följande innehåll.

- Beskrivning av lagrum och grundläggande juridik.
- Specifika mål med tillsynsverksamheten.
- Riktlinjer och information om hur ett tillsynsbesök går till.
- Utvärdering av tillsynsverksamheten för föregående år.
- Beskrivning av kommunens skyddsnivå och tillsynsbehov.
- Principer för planering av tillsynsverksamheten.
- Årets tillsynsverksamhet enligt frist.
- Särskilda uppdrag och teman för tillsynsverksamheten.
- Resursbehov och kompetens hos tillsynsförrättare.
- Principer för avgifter och taxor.
- Beskrivning av samordning med andra myndigheter.

Delegation, kompetens och utbildning

Räddningstjänstens tillsynsförrättare och tillståndshandläggare kan genom delegation från ansvarig nämnd fatta beslut om förelägganden och förbud i de fall detta behövs för att säkerställa ett skäligt brandskydd. Mandatet för detta framgår av delegationsförteckningen för bygg- och miljönämnden. Tillsynsförrättaren ska ha erforderlig kompetens för att bedöma att skäliga åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt administrativ kompetens för att bedriva en korrekt och rättssäker myndighetsprocess.

- Ambitionen i Svedala kommun är att kompetensen för att utföra tillsyn är Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utbildning *Tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet B*, eller motsvarande. Samt intern utbildning i kommunens rutiner och administrativa processer.
- Vid tillsyn på enklare objekt med lägre grad av komplexitet i bedömningarna räcker det att tillsynsförrättaren ha genomgått Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utbildning *Tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet A*, eller motsvarande.
- Vid objekt och ärenden med hög komplexitet i bedömningarna ska handläggaren ha, eller ha tillgång till, personal med brandingenjörskompetens.

För remissärenden i kommunens plan- och byggprocess eller externa remisser till andra myndigheter gäller motsvarande kompetensnivåer.

7.2. Stöd till den enskilde

Kommunens räddningstjänst har bred kunskap om förebyggande och skadeavhjälpande åtgärder mot olyckor. Framför allt gällande brandskydd, men också andra olyckstyper. En av räddningstjänstens viktigaste uppgifter är att sprida denna kunskap i samhället. För att underlätta för den enskilde (privatpersoner, företag, föreningar och andra organisationer) att ta ansvar för sin egen säkerhet ger räddningstjänsten information och rådgivning. Detta sker genom personliga möten, tryckt material, webbplats, sociala medier och via telefon. Det genomförs även kampanjer,

uppsökande verksamhet och arrangemang såsom öppet hus, studiebesök och deltagande i publika evenemang.

Informations- och rådgivningsinsatser görs vid sidan av räddningstjänstens myndighetsärenden. Räddningstjänsten kan på så sätt ha dubbla roller. I en del processer går funktionen in i en myndighetsroll och har då till uppgift att övervaka och bedriva tillsyn så att lagstiftningen följs. I andra processer samarbetar räddningstjänsten med olika kommunala verksamheter och ger kostnadsfri rådgivning och stöd.

Räddningstjänsten utför också målgruppsanpassade utbildningar inom brandskydd och räddning. Dessa utbildningar kan beställas av både privata och offentliga verksamheter och genom detta arbete får invånarna, näringslivet och de kommunala verksamheterna en utökad förmåga att själva kunna hantera en mindre olycka eller det inledande skedet av en större händelse. Olycksundersökningar har visat att enskilda personer som utbildats av räddningstjänsten eller annan aktör vid flera tillfällen gjort avgörande släckinsatser och/eller livräddande sjukvård i kommunen.

7.3. Rengöring och brandskyddskontroll

Enligt Lagen om skydd mot olyckor har kommunen ansvar för att fasta rökanaler och förbränningsanläggningar rengörs med vissa intervall beroende på typ av anläggning och bränsle. Vidare ska kommunen, som del i det brandförebyggande arbetet, se till att de anläggningar som omfattas av krav på rengöring också kontrolleras ur brandskyddssynpunkt.

Räddningstjänsten ansvarar för att rengöring (sotning) och brandskyddskontroller genomförs i kommunen. Räddningstjänsten har genom upphandling och avtal lagt utförandet av rengöring och brandskyddskontroller på entreprenad.

Entreprenören ska, enligt upprättat avtal, planera och utföra verksamheten i den omfattning som föreskrivits av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSBFS 2014:6) och enligt de rengöringsföreskrifter som kommunfullmäktige beslutat.

Fastighetsägare kan ansöka till kommunen om att få medgivande att sköta rengöringen av förbränningsanordningarna på den egna fastigheten på egen hand eller med egen entreprenör (så kallad egensotning). Ett sådant medgivande ges endast om fastighetsägaren kan visa att

sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Den som ska utföra rengöringen ska ha tillräcklig kunskap, kompetens och förmåga. Om rengöringen ska utföras av någon annan än ägaren själv ska samma kompetenskrav gälla den utföraren som för

kommunens upphandlade entreprenör. Beslut om att medge egensotning hanteras av räddningstjänsten. Det är viktigt att poängtera att det endast är rengöringen som kan omfattas av medgivandet. Brandskyddskontrollen är en myndighetskontroll som måste genomföras av den som har delegation från ansvarig nämnd.

De personer som utför rengöring (sotning) för kommunens räkning ska ha genomgått yrkesutbildning för skorstensfejarmästare och skaffat sig tillräcklig erfarenhet genom yrkesverksamhet inom området. Den som ska utföra brandskyddskontroll ska inneha den kompetens som framgår av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2014:6)

Svedala kommun ser det som angeläget att den som utför rengöring och brandskyddskontroll har föreutsättningar för en god arbetsmiljö. Entreprenören ska därför se till att fastighetsägaren ordnar med tillräcklig taksäkerhet vid de fastigheter som omfattas av rengöring och brandskyddskontroll. Om taksäkerheten har sådana brister att brandskyddskontroll inte kan genomföras på ett säkert sätt kan det innebära att kontrollen uteblir och att anläggningen åläggs med eldningsförbud.

7.4. Övriga förebyggande åtgärder

I detta avsnitt beskrivs övriga olycksförebyggande åtgärder. Så väl åtgärder som genomförs av räddningstjänsten som åtgärder som genomförs av andra kommunala verksamheter beskrivs. Gemensamt är att det handlar om olyckstyper som skulle kunna leda till räddningsinsats enligt LSO.

7.4.1. Räddningstjänstens övriga förebyggande myndighetsuppdrag

Räddningstjänsten i Svedala kommun har flera myndighetsuppdrag inom området skydd mot olyckor. Förutom tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor innefattas även tillsyn och tillståndsprövning enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor samt tillsyn enligt lag (2014:799) om sprängämnesprekursorer. Samtliga räddningstjänstens myndighetsuppdrag utförs under bygg- och miljönämnden.

Vid tillsyn enligt LBE eller lagen om sprängämnesprekursorer kontrolleras relevanta delar i verksamhetens organisation, samt efterlevnaden av föreskrifter och regler som hör till respektive lagstiftning. Hos verksamheter som innehar tillstånd till hantering av brandfarliga och/eller explosiva varor kontrolleras om hanteringen överensstämmer med villkoren i tillståndet. Tillsynsverksamheten beskrivs mer ingående i räddningstjänstens tillsynsplan.

Tillståndsprövning av ärenden gällande hantering av brandfarliga och explosiva varor genomförs när ansökningar inkommer till kommunen. Det är alltså externa faktorer som avgör vilket resursbehov detta arbetsområde kräver från år till år. Vid tillståndsprövning säkerställs att den som önskar hantera brandfarliga eller explosiva varor över tillståndspliktig mängd har tillräcklig kompetens, skyddsanordningar och riskavstånd. Räddningstjänsten har tillsammans med kommunens IT-avdelning utvecklat en E-tjänst för ansökan för att underlätta för den sökande som nås via kommunens webbplats.

7.4.2. Räddningstjänstens remisser och samverkan i byggprocess

Räddningstjänsten fungerar som remissinstans i frågor som gäller skydd mot olyckor, brandsäkerhet och möjlighet till räddningsinsatser till både externa och interna myndigheter.

Vid kommunens plan- och byggärenden har räddningstjänsten en nära samverkan med de ansvariga verksamhetsområdena i kommunens organisation. Dessa använder räddningstjänstens sakkompetens för att uppnå bästa möjliga service till kommuninvånarna

samtidigt som ett tillräckligt skydd mot olyckor säkerställs. Denna samverkan säkerställs genom gemensamma granskningsmöten och aktivt deltagande och stöd i varandras myndighetsprocesser.

Externa myndigheter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Länsstyrelsen och Polismyndigheten med flera lämnar regelbundet ärenden på remiss till räddningstjänsten. Vid tillståndsansökningar enligt ordningslagen inhämtar polisen räddningstjänstens synpunkter gällande brandsäkerhet och förutsättningar för räddningsinsatser.

Riktlinjen för kompetensen hos kommunens handläggare i dessa ärenden motsvarar riktlinjen för handläggare vid tillsyn enligt LSO.

7.4.3. Samverkan och avtal

För ett effektivt förebyggande arbete krävs att kommunens åtgärder följer med i den aktuella samhällsutvecklingen och att den myndighetsutövning som utförs är rättssäker och med jämn nivå i bedömningarna. För att säkerställa detta sker samverkan mellan räddningstjänster och branschorganisationer både lokalt, regionalt och nationellt. I lagen om skydd mot olyckor är det dessutom krav på att kommunerna ska ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.

För den förmåga som räddningstjänsten har i samverkan finns etablerade samverkansforum, gemensamma varsamheter och projekt samt avtal. Det ligger i samverkans natur att varje deltagande organisation både är nyttjande och bidragande till samverkan så att var och en i helhet kan få större nytta och effekt än var och en för sig. Nedan beskrivs några viktiga samverkansområden för det förebyggande uppdraget där Svedala kommun deltar. En sammanställning av ingångna avtal finns i *Bilaga A*.

Samtliga Skånes räddningstjänstorganisationer ingår i Räddningssamverkan Skåne. I denna samverkan tas gemensamma beslut om samarbete, inriktning och utveckling för räddningstjänsten. Genom arbetsgrupper har räddningstjänsterna tidigare tagit fram gemensamma informationskampanjer – *”Räddningstjänsterna i Skåne rekommenderar”*, gemensamt underlag för yttranden i byggprocess och vid polistillstånd enligt ordningslagen och arrangerat föreläsningar, workshops och erfarenhetsutbyten. Svedala har aktivt bidragit i denna samverkan med egen personal och kompetens.

Brandskyddsföreningen Skåne är en regional ideell förening som tillsammans med Brandskyddsföreningen Sverige har till uppgift att inom Skåne län verka för ett säkrare Sverige, med särskild inriktning på brandskydd. Detta gör brandskyddsföreningen bland annat genom forskning, kunskapsspridning, branschpåverkan och samverkan med näringsliv och myndigheter. Svedala kommun har nära samverkan med brandskyddsföreningen i flera forum och nyttjar föreningens etablerade koncept för utbildningar inom brandskydd.

Räddningstjänsterna i kommunerna Svedala, Lomma och Staffanstorps har från 2019, genom en avsiktsförklaring, en utökad samverkan gällande förebyggande verksamhet, med arbetsgrupper som träffas regelbundet och delar erfarenheter, administrativa rutiner och andra utbyten. Samverkan har under 2021 utvidgats till ytterligare 9 kommuner.

7.4.4. Kommunens övriga arbete med brandsäkerhet

Lagen om skydd mot olyckor ålägger kommunerna ett särskilt ansvar för att se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av just bränder. I Svedala kommun är det räddningstjänsten som utför det övergripande arbetet med att samordna detta arbete och hantera de myndighetsuppdrag som kommunen har enligt denna lag. Intern samverkan i brandskyddsfrågor och arbete som utförs i andra verksamheter beskrivs här nedan.

Vård- och omsorg och räddningstjänsten har inlett en samverkan för att stärka skyddet mot bränder hos de särskilda riskgrupper som enligt statistiken är överrepresenterade vid dödsfall i bränder. Dessa åtgärder kallas för *individanpassat brandskydd* och kommunen ska under mandatperioden etablera en samverkan och ett arbetssätt för att kontinuerligt jobba med dessa frågor. Bland annat erbjuds branddetektorer kopplade till trygghetslarm till samtliga brukare med trygghetslarm i kommunen. I detta ingår ett arbete att identifiera särskilt riskutsatta personer och se till att rökdetektorer installeras hos dessa i så stor utsträckning som möjligt. Denna satsning ger möjligheten för räddningstjänsten att komma snabbare på plats vid brand i bostad hos en grupp i samhället som är överrepresenterade vid dödsbränder i hemmet.

Bygg- och miljö gör också viktiga insatser för kommunens brandskydd, inte minst vid kontroller av ärenden gällande bygglov eller bygganmälan. Enheten har i detta arbete en nära samverkan med räddningstjänsten som bistår med sakkunskap.

Även skolan har en viktig roll i att lära ut ett korrekt beteende för att förebygga bränder och att agera säkert och sätta sig i säkerhet vid en brand. På vissa skolor pågår ett arbete med att förhindra skadegörelse, inklusive anlagda bränder, med hjälp av kameradetektering. I detta arbete sker en nära samverkan med kommunens verksamhet för kommunal säkerhet och trygghetsvårdar.

Även de kommunala verksamheter som inte har ett specifikt uppdrag att säkerställa skyddet mot bränder för allmänheten arbetar med sitt eget brandskydd, på samma sätt som alla ägare och nyttjanderättshavare. På alla kommunens arbetsplatser bedrivs ett systematiskt brandskyddsarbete enligt de rutiner och instruktioner som är framtaget av HR-enheten och som har antagits i central samverkan CESAM. Alla anställda i kommunen får genomgå brandutbildning med jämna mellanrum (kommunens målsättning anger minst vart fjärde år) och utrymningsövningar genomförs årligen i kommunens verksamheter.

Vid långvarig torka kan risken för antändning och brandspridning i skog och mark bli så stor att kommunen måste fatta beslut om eldningsförbud. Mandatet för detta framgår av delegationsförteckningen för Bygg- och miljönämnden. För att beslutet alltid ska kunna fattas vid behov och utan fördröjning har räddningstjänsten ständig beredskap med behörig personal. Genom samverkan har Svedala en samordning kring eldningsförbud med övriga kommuner i Skåne samt med länsstyrelsen. Beslut om eldningsförbud kommuniceras till allmänheten i enlighet med gällande regelverk.

7.4.5. Trafiksäkerhet

I Svedala kommun är mängden trafikolyckor stor i förhållande till kommunens storlek och invånarantal. Detta beror främst på de stora och högttrafikerade vägarna som passerar igenom kommunen. Kommunens arbete anpassas till dessa lokala förhållanden, både gällande de operativa och de förebyggande insatserna.

Grunden i de förebyggande åtgärderna är den strategiska planering som kommunen arbetar med vid utveckling och exploatering. Vad gäller de statliga vägarna arbetar både tjänstemän och politiker i kommunen med att verka för att trafikverket prioriterar problemområden i kommunen. Beskrivning av kommunens prioriteringar i dessa avseenden finns i kommunens översiktsplan.

Kommunens gatu- och parkenhet arbetar aktivt som väghållare med trafiksäkerhetsfrågor i det kommunala vägnätet vilket ger resultat i ökad trafiksäkerhet och framkomlighet i form av nya cirkulationsplatser och separerade gång- och cykelvägar. I detta arbete prioriteras säkerheten för oskyddade trafikanter med särskild hänsyn till barn, ungdomar, funktionshindrade och äldre. Snöröjning prioriteras på huvudcykelvägnätet till kollektivtrafiken och på huvudgator som trafikeras av kollektivtrafik.

Både inom utbildning och miljö- och teknik genomförs utbildning och informationskampanjer om trafiksäkerhet, exempelvis om användning av reflexer och cykelhjälm. Kommunen delar också ut gratis reflexer till allmänheten, vilket har haft god effekt. Ett annat positivt arbete som påbörjats och som kommer att fortsätta utvecklas under mandatperioden är användandet av tekniska stöd för felanmälan på kommunens hemsida, så att allmänheten blir en resurs i arbetet med trafiksäkerhet.

Mer information om kommunens trafiksäkerhetsarbete finns att ta del av i kommunens översiktsplan och i kommunens trafiksäkerhetspolicy.

7.4.6. Vattensäkerhet

Kommunens förebyggande arbete med vattensäkerhet genomförs inom tre olika områden.

- Säkerheten på kommunalt skötta badplatser och allmänna platser i anslutning till vatten.
- Ansvar för undervisning av kommunens barn och ungdomar.
- Främjande av god vattensäkerhet för allmänheten.

Skötseln av de kommunala badplatserna och den säkerhetsutrustning (livbojar, inhägnad, etc.) som finns vid dessa sköts av den tekniska verksamhetens gatu- och parkenhet. Det är också gata-park som underhåller den fysiska säkerheten på allmänna platser i närheten av dammar, åar och andra vatten. Enheterna för miljö- och bygg och strategisk planering har också en viktig roll för kontroll av säkerheten vid exploatering av nya områden och andra bygggärenden.

Verksamheten kultur- och fritid har anställda badvärdar vid kommunens fritidsbad i Svedala och Bara som övervakar vattensäkerheten vid alla öppettider. Vid den kommunalt skötta badplatsen

genomför gatu- och parkenheten årlig säkerhetsbesiktning med hjälp av dykare och kontinuerliga kontroller av säkerhet och livräddningsutrustning under badsäsongen.

Simundervisning i grundskolan är obligatorisk enligt skollagen och hanteras av kommunens grundskoleverksamhet med målsättningar för simkunnighet i årskurs sex. Kommunen arbetar därutöver med en fortsatt simundervisning för äldre elever och i gymnasieverksamheten, för att främja vattensäkerheten i samhället.

7.4.7. Motverkande av miljökonsekvenser vid olyckor

En beskrivning av kommunens lokala förutsättningar gällande olyckor med miljökonsekvenser finns i kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt i kommunens översiktsplan.

Alla kommunens verksamheter som arbetar med någon form av aktivitet med risk för en olycka som kan få miljökonsekvenser har en kontinuerlig planering för att förebygga att detta inträffar. Verksamheten miljö och teknik utför också tillsyn, kontroller och tillståndshandläggning gällande hanteringen av miljö- och hälsoskadliga kemikalier hos verksamheter i kommunens geografiska område.

7.4.8. Säkerhet gällande farliga verksamheter och hälsofarliga ämnen

Statistik och lokala förutsättningar gällande farligt gods och utsläpp av farliga ämnen redovisas i kapitel 4. Även i kommunens risk- och sårbarhetsanalys och i kommunens översiktsplan finns beskrivningar av riskverksamheter och riskhänsyn i kommunens fysiska planering.

Ansvar för att förebygga olyckor i farliga verksamheter åligger främst den som bedriver verksamheten. Kommunen har begränsade möjligheter att förebygga att sådana olyckor inträffar, men kan genom tillsyn underlätta för verksamhetsutövare att efterleva sina skyldigheter, och förelägga om åtgärder i de fall det behövs. Den tillsyn som görs enligt lagen om skydd mot olyckor hanteras av kommunens räddningstjänst och beskrivs närmare i avsnitt 7.1.

Genom att analysera och ta hänsyn till riskobjekt, så som farliga verksamheter och farligt gods, leder i den strategiska planeringen vid utveckling av områden och exploatering kan sannolikheten för allvarliga konsekvenser vid en inträffad olycka minskas. I kommunens översiktsplan beskrivs hur denna riskhänsyn ska se ut och det finns en etablerad samverkan mellan de kommunala verksamheterna för strategisk planering, bygg- och miljö och räddningstjänst.

7.4.9. Skydd mot väderrelaterade olyckor och naturolyckor

En beskrivning av kommunens lokala förutsättningar gällande väderrelaterade olyckor och naturolyckor finns i kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt i kommunens översiktsplan. I översiktsplanen beskrivs också kommunens övergripande strategi och planering för att förebygga allvarliga konsekvenser vid dessa typer av olyckor.

Riskhänsyn i fysisk planering är en viktig faktor för skyddet mot naturolyckor. Detta arbete görs främst av kommunens enhet för strategisk planering. Vid varje planarbete görs en analys av riskerna där, bland andra, dessa olyckstyper hanteras. I den nu antagna översiktsplanen finns bland annat planering som avser fördröjning av dagvatten från tätorten och åkermarken runt omkring Sege å.

Inom miljö- och teknik görs också betydelsefullt arbete med underhåll, förbättring och fortlöpande komplettering av befintliga system och ledningar för hantering av dagvatten och spillvatten. Kommunen övervakar kontinuerligt effekterna av de pågående klimatförändringarna och arbetar med att motverka och lindra negativa konsekvenser till följd av dessa.

Detta olycksförebyggande arbete är tätt sammankopplat med kommunens krisberedskaps- och kontinuitetshanteringsarbete. Under mandatperioden prioriteras bland annat att färdigställa kommunens pågående projekt gällande kommunal reservkraft, för vilket räddningstjänsten är drivande.

7.4.10. Skydd mot olyckor genom suicid

Suicid är ett folkhälsoproblem som förutom förlust av människoliv leder till omfattande psykiskt lidande och försämrad hälsa hos anhöriga och andra berörda.

De kommunala verksamheter som har nära kontakt med kommuninvånare i de sammanhang där tidiga tecken på benägenhet eller tankar kring suicid ska ha rutiner för hur detta uppmärksammas och hanteras. Elevhälsan i kommunens skolor samverkar med vård- och omsorgsverksamhetens individ- och familjeomsorg för att förebygga och förhindra suicider bland unga, både allmänt och i enskilda fall. Främjande av allmän hälsa hos kommunens brukare inom äldreboenden och andra boenden är också förebyggande, i detta ingår kommunens mötesplatser och program för att motverka ofrivillig ensamhet.

Även i den fysiska planeringen och skötseln kan insatser göras för att förebygga olyckor genom suicid och suicidförsök. Verksamheten miljö- och teknik arbetar med åtgärder för att förhindra obehörigt spårbedrivande på järnvägen i tätorten och vid stationsområdet.

Kommunens räddningstjänst har samverkan och avtal med polismyndigheten och regionen för att samtliga samhällets akuta resurser ska agera vid larm om pågående suicidförsök.

7.4.11. Skydd mot övriga olyckor på allmänna platser

Kommunen ansvarar för allmänna platser så som parker och skolgårdar och arbetar därmed för att säkerheten på dessa områden ska vara god. Uppgiften utförs framför allt av tekniska verksamhetens gatu- och parkenhet som bland annat genomför årliga säkerhetsbesiktningar på kommunens lekplatser. Besiktningar på lekplatser genomförs alltid av personal som har genomgått utbildning och är behörig för besiktning av lekplats. På privatägd mark är det fastighetsägaren som har motsvarande ansvar. Kommunen bidrar då med information och rådgivning för att underlätta för den enskilde. Bland annat genomför kommunen årliga informationskampanjer riktade mot fastighetsägare i syfte att minska risken för skador på grund av nedfallande snömassor och is från tak.

8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Med räddningstjänst avses i det här avsnittet de räddningsinsatser som kommunen ska ansvara för enligt LSO 1 kap. 2 §. Beskrivningen av kommunens förmåga och verksamhet för räddningstjänst inleds här med en inblick i hur kommunen och samverkande organisationer hanterar en trafikolycka.

Olyckan i den här redogörelsen är inte direkt hämtad från en verklig händelse. Olyckstypen är en av de vanligaste i Svedala kommun och det beskrivna händelseförloppet är en fiktiv beskrivning baserad på tidigare genomförda insatser.

LARM!

SOS-alarm tar emot ett nödsamtal på nödnummret 112. Två personbilar har kolliderat på europavägen E65 utanför Svedala.

I början av nödsamtalet är det hektiskt och det är mycket information som måste hämtas in och bedömmas. SOS-operatören som tar emot samtalet kan koncentrera sig på att intervjua inringaren medan larm- och ledningsoperatörer på räddningscentralen RC-syd lyssnar med i bakgrunden och klargör vilka resurser som behöver larmas utifrån en egen bedömning med stöd av fördefinierade larmplaner. Det kan ta cirka 1,5 minuter för operatören att få fram all fakta som behövs om vad som har hänt, exakt position, köriktning, antal skadade personer med mera, men för att hjälpen ska komma ut så snabbt som möjligt aktiveras i princip omgående ett förlarm på räddningstjänsten i Svedala.

Förlarmet går ut till Svedala brandstation och till sökarna hos befälet och all räddningspersonal som är i beredskap. De får vid förlarmet inte en fullständig larminformation men kan ta sig till brandstationen och förbereda sig på att åka ut på en insats. På så sätt blir tiden det tar för räddningspersonalen att respondera kortare när huvudlarmet väl kommer, någon minut senare.

Larmet går ut som ett prio 1-larm för Svedala räddningstjänst. Räddningspersonalen i beredskap bestående av en styrekeledare och fem brandmän har fem minuter på sig att ta sig till brandstationen, byta om till larmställ och bege sig mot platsen med de räddningsresurser som behövs. Räddningstjänstens yttre befäl har en kortare anspänningstid på 90 sekunder och beger sig direkt till olycksplatsen hemifrån eller från arbetsplatsen på brandstationen.

Under tiden som resurserna tar sig mot adressen fortsätter intervjun på telefon för att få fram ytterligare information som kan vara till hjälp för den uttryckande styrkan. RC-syd, med operatörer, larmbefäl och inre befäl är räddningstjänstens stöd för övergripande ledning och bakre insatsstöd. De kan ställa specifika frågor till inringaren utifrån sina expertkunskaper. I det här fallet framkommer indikationer på att olyckan är allvarlig, eventuellt med fastklämda personer, och dessutom verkar det kan vara trångt att ta sig till platsen på grund av köbildning på vägen. Larmbefälet beslutar då direkt att extra resurser ska larmas från grannkommunen, så att fler räddningsenheter kommer till platsen från olika håll. Denna samverkan är förberedd i avtal så att det inte blir några fördröjningar med resursförstärkningen.

Svedalas yttre befäl är räddningsledare och ansvarig för den kommunala räddningsinsatsen. Hen har kontakt med RC-syd och samverkande organisationer på vägen fram för att stämma av all information som finns om händelsen och vilka resurser som är larmade från räddningstjänst, ambulans och polis. Yttre befälet är först på plats och börjar med att spärra av olycksplatsen och varna andra trafikanter varpå räddningsarbetet påbörjas med akuta livräddande insatser och förberedelser för räddningsenheterna som snart också anländer.

I detta fall är det en olycka med ett flertal personer inblandade och flera som behöver vård. Dessutom har den ena av bilarna vält och hamnat på sidan med en person som sitter kvar utan att kunna ta sig ut. Räddningstjänsten och ambulansen samverkar för att prioritera vilka åtgärder som är viktigast så att alla patienter får nödvändig vård. Räddningsenheter anländer från två håll och erforderliga avspärningar kan därmed göras i båda köriktningarna. Eftersom väglaget är halt behövs väl tilltagna säkerhetszoner med buffertfordon och varningsutrustning.

Personen som sitter fast i fordonet behöver snabbt få hjälp att komma ut så att hen kan transporteras till sjukhus. Detta måste ske både skyndsamt och varsamt, så att skadorna inte förvärras vid uttaget. Svedalas räddningsenhet har särskild utrustning och kompetens för att utföra avancerad losstagnig, exempelvis ur bil på sida, och genomför momenten i samverkan med ambulansen.

Räddningstjänstens befäl har kontakt med trafikverket så att information om trafikstörningen kommer ut på radio och trafikinformationssidor, för allmänhetens kännedom.

När alla patienter omhändertagits och transporterats iväg med ambulans fortsätter räddningstjänstens insats med sekundära uppgifter. I det här fallet har ett mindre läckage av drivmedel uppstått från ett av fordonen. Räddningstjänsten bistår trafikverket med att samla upp utsläppet så att vägen kan öppnas igen så snart som möjligt. Polisen kommer till platsen för att utreda orsaken till olyckan, vilket görs i samverkan med räddningstjänstens befäl.

Direkt efter händelsen avslutas insatsen med återställning av all utrustning. Räddningstjänsten rapporterar till kommunens miljökontor om det utsläpp som skett och de uppsamlingsåtgärder som gjordes för att förhindra miljöskada. För att förebygga att fler olyckor inträffar informerar räddningstjänstens befäl kommunens jour på gatuenheten om att det är halt på vägarna, så att åtgärder kan vidtas direkt på prioriterade kommunala vägar.

Inblandade räddningsenheter är därefter redo för nya uppdrag.

Ansvar vid en inträffad olycka

När en olycka som innebär fara för liv, hälsa, egendom eller miljö inträffar eller riskerar att inträffa behöver enskilda personer, organisationer och samhället tillsammans verka för att hantera denna för att förhindra eller lindra negativa konsekvenser.

Vid allvarliga olyckor har samhället ett särskilt ansvar, men skyddet mot olyckor bygger i första hand på den enskildes ansvar. Detta illustreras i pyramiden till höger, som visar hur den enskilda personen är grunden i samhällets säkerhet mot olyckor. När en olycka är så pass allvarlig att en enskild person inte kan hantera den ska det finnas ett skydd tillgodosett av ägare och nyttjanderättshavare för den byggnad eller anläggning där olyckan inträffar. Först därefter, om olyckan ändå inte kan hanteras, ska samhället ta ansvar för insatsen, i samverkan med ägare/nyttjanderättshavare och den enskilde.

Ansvar som gäller var och en

Alla människor har ansvar för att agera vid en olycka. I lagen om skydd mot olyckor står att:

2 kap. 1 § Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka.

Att tillkalla hjälp innebär bland annat att vid behov larma samhällets resurser via 112. Den enskilde förväntas kunna hantera mindre omfattande olyckor på egen hand, till exempel att ta hand om lättare personskador och släcka mindre bränder, detta så klart med hänsyn till egen förmåga. Om det skulle behövas är alla personer som mellan 18 och 66 år gamla skyldiga att medverka i en räddningsinsats, i den mån hens kunskaper, hälsa och kroppskrafter tillåter det. Detta kallas tjänsteplikt och fullgörs på anmodan från räddningsledaren (LSO 6 kap. 1–2 §).

Ansvar för ägare och nyttjanderättshavare

Företag och organisationer som äger eller bedriver verksamhet i byggnader och anläggningar har ett särskilt ansvar för skyddet mot olyckor. Detta handlar främst om ett förebyggande ansvar, vilket beskrivs i kapitel 7. Vid en inträffad olycka förväntas varje verksamhet kunna hantera mindre händelser själva och kunna bromsa och fördröja skadeutvecklingen vid mer omfattande olyckor, exempelvis genom att säkerställa utrymningen av en byggnad och om möjligt genomföra en första släckinsats.

Verksamheter som klassas som farlig verksamhet enligt LSO 2 kap. 4 § har är skyldiga att i skälighets omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa skador samt varna och informera.

Ansvar för kommunen vid en inträffad olycka

Kommunens grundläggande inställning är att olyckor ska förebyggas och förhindras i så stor utsträckning som det är möjligt. Alla olyckor går dock inte att förebygga och i Svedala kommun inträffar i princip dagligen en olycka där en insats från samhällets behövs. Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. För att ansvaret för att hantera en olycka, eller en överhängande fara för olycka ska övergå från den enskilde till kommunen, och alltså bli räddningstjänst, ska bedömning göras med hänsyn till fyra kriterier (LSO 1 kap. 2 §). Dessa är:

- Behovet av ett snabbt ingripande,
- det hotade intressets vikt,
- kostnaderna för insatsen, och
- omständigheterna i övrigt.

I Svedala kommun är det räddningstjänsten som har ansvar för att genomföra dessa insatser och för att det finns en planering och organisation så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Räddningstjänsten är samhällets resurs och stöttar ofta kommunens invånare, näringsidkare och kommunala verksamheter även vid händelser som inte är räddningsinsats i lagens mening, om det bedöms vara lämpligt utifrån räddningstjänstens kompetensområde, beredskapsläget och det kommunala uppdraget.

Räddningschefen är räddningsledare i kommunen, vilket är stipulerat direkt i lagstiftningen. I Svedala kommun har räddningschefen utsett fler behöriga räddningsledare genom delegation, så att det för kommunens räddningstjänst finns en beredskap dygnet runt och alla dagar på året. Räddningsledaren har bland annat ansvar för att fördela egna och samverkande resurser till räddningsinsatser i kommunen på ett ändamålsenligt sätt i förhållande till behov, risker och behovet av beredskap. Räddningsledaren beslutar om vilka händelser som är kommunal räddningstjänst samt om ingrepp i annans rätt, tjänsteplikt, prioritering av liv, egendom och miljö, och avslut av räddningstjänst.

8.1. Övergripande

Svedala räddningstjänst räddar liv, egendom och miljö genom effektiva skadeavhjälpanse insatser. I takt med samhällets utveckling anpassar sig räddningstjänsten genom att utveckla metod och teknik. Insatsförmågan säkras genom kontinuerlig utbildning och övning för operativ personal. Fordon, materiel, fastighet och teknik drivs och underhålls i enlighet med de mål som är uppsatta för den operativa förmågan.

I kapitel 6 i detta program framgår att förmågan att utföra effektiva räddningsinsatser är ett viktigt prestationsmål för kommunens skydd inom i princip alla olyckskategorier. Där har det fastställts säkerhetsmål och prestationsmål för vilken förmåga kommunens räddningstjänst ska ha.

Prestationsmål, se kapitel 6.

Effektiva operativa insatser i kommunen uppnås genom...

...att kommunen upprätthåller och utvecklar aktiviteter/verksamhet

- Kommunens räddningstjänst ska ha en egen förmåga att genomföra livräddande insatser samt bryta den negativa skadeutvecklingen i det första skedet av de olyckor som kan inträffa i kommunen.
- Kommunens räddningstjänst ska i samverkan med andra ha förmåga att genomföra omfattande, komplexa och långvariga insatser. Kommunen ska ha en egen förmåga att initiera, initialt leda och samordna denna samverkan.
- Under pågående uppdrag ska beredskap upprätthållas på tillfredsställande nivå, med egen förmåga eller i samverkan.

Kommunens räddningstjänst planeras så att samtliga risker/olyckstyper som kan leda till räddningsinsats enligt LSO 1 kap. 2 § kan hanteras enligt prestationsmålen för effektiva operativa insatser. Detta uppnås genom en kombination av egen förmåga för livräddande åtgärder och andra inledande akuta åtgärder för att bryta den negativa skadeutvecklingen och förmåga i samverkan med kommuner och organisationer.

Vid olika typer av vanliga olyckor använder sig räddningstjänsten av så kallade standardrutiner. Dessa syftar till att effektivisera uppstarten och de inledande åtgärderna av en insats genom förberedda roller och uppgifter för räddningspersonalen. Vid exempelvis en trafikolycka finns förutbestämda insatsroller för styrkeledare, verktygsansvarig, säkerhetsansvarig, losstagare, sjukvårdare och vägavspärning med buffertfordon. I det fortsatta arbetet av en insats är rollerna mer flexibla under ledning av ansvarigt befäl.

Nedan specificeras förmågor för att fullgöra beslutade prestationsmål i förhållande till de lokala förutsättningarna och den lokala riskbild som beskrivs i kapitel 4.

Egen förmåga

- Akut sjukvård.
- Rökdykning vid normal riskmiljö, med samtidig utvändig släckning.
- Kraftsamlad utvändig brandsläckning vid omfattande brand.
- Tillhandahållande av utrymningsväg med stegutrustning, upp till 23 meters höjd.
- Släckning av skogsbrand, mindre omfattning.
- Livräddande insats vid utsläpp samt kemdykarinsats i mindre omfattning, med gastät kemdräkt. *KEM nivå II.*
- Losstagnation och livräddning av fastklämda vid trafikolycka. *Räddning trafik nivå III.*
- Ytlivräddning nära strand och på öppet vatten.
- Transport i terräng av personal och enstaka skadade.
- Inledande akuta åtgärder vid flygolycka eller järnvägsolycka.
- Miljöräddning vid begränsat oljeutsläpp i vatten.
- Släckning och säkring vid utsläpp av brandfarlig vätska <300m².
- Ledning av räddningsinsats och samverkan enligt gemensamma grunder.
- Kompetens att genomföra olycksundersökningar på grundläggande och fördjupad nivå.

Förmåga i samverkan

- Uthållighet i insats avseende personal och depå.
- Resursuppbyggnad för räddning vid stor olycka, exempelvis flyghaveri eller järnvägsolycka.
- Kemdykarinsats i stor omfattning.
- Rökdykning i hög riskmiljö, komplicerad rökdykning.
- Höghöjdsräddning med rappelleringsbehov.
- Hantering av tunga laster vid trafikolycka (tung räddning).
- Resursuppbyggnad för skogsbrandsläckning, större omfattning.
- Miljöräddning vid omfattande oljeutsläpp.
- Räddningsdykning, vattenlivräddning under yta.
- Släckning och säkring vid utsläpp av brandfarlig vätska >300m².
- Förstärkt yttre ledning och stab.
- Flera simultana räddningsinsatser.
- Samverkan och systemledning vid snabba och omfattande störningar.

Prestationsmål: Kommunens räddningstjänst ska i samverkan med andra ha förmåga att genomföra omfattande, komplexa och långvariga insatser. Kommunen ska ha en egen förmåga att initiera, initialt leda och samordna denna samverkan.

Prestationsmål: Kommunens räddningstjänst ska ha en egen förmåga att genomföra livräddande insatser samt bryta den negativa skadeutvecklingen i det första skedet av de olyckor som kan inträffa i kommunen.

8.1.1. Tillgång till egna resurser

För att klara av den egna förmågan som beskrivs i den övergripande beskrivningen (föregående avsnitt) behöver kommunens räddningstjänst ha beredskap med ändamålsenlig utrustning och personal med särskilda kompetenser. Kommunen ska arbeta för att kontinuerligt planera och anpassa räddningstjänstens förmåga till kommunens befolkningsutveckling. I Svedala upprätthålls förmågan genom räddningspersonal i beredskap med intryckning till kommunens brandstation i Svedala samt befälstjänster på heltid med beredskap på stationen (dagtid) eller i hemmet. Se illustration nedan.

Beredskap med personal, Svedala räddningstjänst

Svedala räddningstjänst har beredskap dygnet runt med:

- 1 st. **yttre befäl heltid** (anspänningstid 90 sekunder)
- 1 st. **styrkeledare RiB** (anspänningstid 5 minuter)
- 5 st. **brandman RiB** (anspänningstid 5 minuter)

Större delen av dygnet finns dessutom semiprofessionella första-
insatspersoner i tjänst i form av **trygghetsvårdar**.

I beredskapsstyrkan finns förutbestämda roller som säkerställer att räddningstjänsten har förmågan att hantera de behov som kan uppstå. Som helhet ska personalen i beredskap kunna genomföra alla moment effektivt, säkert och inom godtagbar tid. Vissa typer av insatser, så som rökdykning och kemdykning kräver enligt arbetsmiljöföreskrifterna en särskild bemanning och organisation för att få genomföras. Även vid exempelvis trafikolyckor behövs personal både för att ombesörja säkerheten på platsen och för att genomföra själva räddningsarbetet. En brandman i organisationen har också en dagtidstjänst som servicebrandman med arbetsuppgifter inom kommunal brandsäkerhetsservice, olycksförebyggande arbete och stöd till insats.

För att hålla denna beredskap är cirka 30 personer deltidsanställda som räddningspersonal i beredskap. Dessa har sin huvudsakliga anställning hos en annan arbetsgivare eller i en annan del av den kommunala organisationen rycker vid larm in till brandstationen där de bemannar räddningsenheter som rycker ut till olycksplatsen. Anspänningstiden är 5 minuter. I RiB-organisationen finns minst fyra utbildade styrkeledare, varav en alltid ingår i beredskapsstyrkan. Denne är delegerad arbetsledande för gruppen och delegerad räddningsledare. Normalt finns också fyra utbildade styrkeledare reserv.

I räddningstjänstens organisation finns fem tjänster för heltidsbefäl. Dessa roterar i beredskapsfunktionen yttre befäl, som är delegerad räddningsledare och ansvarar för

räddningstjänstens insatser, förmåga och beredskap. Under normal arbetstid arbetar dessa fem befäl med drift, planering och ledning av räddningstjänsten och dess olika verksamhetsområden. Under beredskap utanför arbetstid utgår yttre befäl från hemmet och rycker ut direkt till olycksplatsen med 90 sekunders anspänningstid.

Trygghetsvårdarna är en enhet bestående av fem tjänster som arbetar med rondering, bevakning och trygghetsfrämjande åtgärder i kommunen. Under de arbetstimmar då funktionen är aktiv kan personalen också respondera på larm som semiprofessionella första-insatspersoner (FIP), med möjlighet att vidta enklare omedelbara åtgärder och livräddande akut sjukvård. Enheten driftsattes under föregående mandatperiod.

Räddningstjänsten har också en administrativ tjänst på 50% som hanterar flera olika typer av arbetsuppgifter som behövs för att upprätthålla så väl insatsförmågan som det förebyggande arbetet. Detta inkluderar lönehantering, fakturahantering och verksamhetsstöd.

Utöver de personella resurserna krävs också fordon och materiel för att upprätthålla de förmågor som är beslutade för kommunens räddningstjänst. Räddningschefen har det övergripande ansvaret för att inköp och investeringar organiseras och planeras så att kommunen har den utrustning som behövs för uppdraget. För den lokala riskbilden med stor del trafikolyckor har räddningstjänsten behov av särskild förmåga enligt konceptet *räddning trafik nivå III*. För detta krävs räddningsenhet med utrustning för avancerad losstagning och förberedelse för tung räddning. För brandsläckning har räddningstjänsten släckfordon med utrustning, släckmedel och pumpar, med mera, och för utrymning på hög höjd krävs ett särskilt höjdfordon.

Andra exempel på förmågor som kräver särskilda enheter och utrustning är vattentransport, terrängtransport, vattenlivräddning, insatser i giftig miljö samt stab och ledning. I tillägg till nämnda exempel har räddningstjänsten en stor mängd verktyg och specialutrustning för olika typer av åtgärder som kan behöva utföras. Kommunen har också fastighetsknuten utrustning som är nödvändig för bland annat utalarmering, stabsarbete, kommunikation och information vid olyckor och insatser.

På grund av ökande larmfrekvens i allmänhet och då det finns samhällsviktiga riskobjekt i kommunen är det nödvändigt att räddningstjänsten har en planering för beredskap vid flera samtidiga larm (när ett nytt larm inkommer då ordinarie beredskapsstyrka redan är uppbundna i en pågående insats). Svedala räddningstjänst har planerat för detta genom att säkerställa dubbla grundläggande funktioner på särskilda enheter för brandsläckning respektive trafikolycka, så att en basal materiel beredskap för de vanligaste händelsetyperna kan upprätthållas även under pågående händelse, under förutsättning att extra personal kan kallas in.

8.1.2. Grundläggande kompetenser för den egna räddningstjänstpersonalen

Svedala kommuns räddningstjänst har grundläggande krav på den operativa personalens formella kompetens, fysik och personliga egenskaper. I detta avsnitt beskrivs dessa grundläggande kompetenskrav samt den interna utbildnings- och övningsverksamhet som bedrivs för att upprätthålla förmågan att genomföra effektiva räddningsinsatser. En närmare redogörelse av detta görs i räddningstjänstens rutin - *Kompetensprofiler operativ personal*.

Vid anställning lägger räddningstjänsten stor vikt vid personliga egenskaper. Återkommande fysiska tester och läkarundersökningar genomförs för alla anställda. Samtlig personal genomgår säkerhetskontroll. Kraven på grundkompetens för respektive tjänstefunktion i Svedala

räddningstjänsts operativa insatsverksamhet beskrivs i verksamhetens interna rutin för kompetensprofiler operativ personal, se bilaga A. Bedömning av eventuell alternativ motsvarande utbildning eller kompetens sker i räddningstjänstens ledningsgrupp, där räddningschefen har beslutsmandat.

Grundkompetens för brandman RIB

Varje deltidsanställd räddningspersonal ska så långt det är möjligt vara anställd eller ha ett fast arbete i kommunen och vara bosatt i kommunen. Anspänningstiden är 5 minuter dygnet runt för utryckning från brandstationen i Svedala tätort. Varje nyanställd får en introduktionsutbildning och formella utbildningar i egen regi, i gemensam grannräddningstjänstsamverkan och vid MSB:s räddningsskola. Brandman RIB ska ha/skaffa sig:

- Fysisk förmåga i enlighet med arbetsmiljölagstiftning och interna rutiner.
- Formell utbildning från räddningsskolan på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *skydd mot olyckor SMO* alternativt *grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap GRIB*, eller motsvarande.
- Påbyggnad med utbildningar för specifika moment, vilket kan skilja sig från tjänst till tjänst, exempelvis för rökdykning, sjukvårdsdelegering, förare av räddningsfordon, hantering av särskilda verktyg etc. Många av dessa är kravställda certifieringar och delegeringar enligt arbetsmiljöregler och avtal. Utbildning sker internt och i etablerad samverkan med grannkommuner och andra organisationer.

Grundkompetens för trygghetsvärd som ska kunna respondera på räddningslarm

Trygghetsvärd som ska kunna respondera på räddningslarm ska ha/skaffa sig:

- Fysisk förmåga i enlighet med interna rutiner.
- Intern utbildning för första-insats-person, eller motsvarande.

Grundkompetens för styrkeledare RIB

Förutom allmän lednings- och ledarskapsförmåga ska personal som ska kunna agera i rollen som styrkeledare RIB uppfylla följande riktlinjer och formella kompetenser.

- Fysisk förmåga i enlighet med interna rutiner.
- Formell utbildning från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att få agera räddningsledare vid kommunal räddningstjänst, *räddningsledare A*, eller motsvarande.
- Formell kunskap i olycksförebyggande arbete. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utbildning *tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet A*, eller motsvarande.
- Påbyggnad med utbildningar för specifika moment. Utbildning sker internt och i etablerad samverkan med grannkommuner och andra organisationer.

Grundkompetens för yttre befäl

Personal som ska kunna agera i rollen som yttre befäl ska ha god allmän lednings- och ledarskapsförmåga. Personen behöver också ha utökad kunskap om risker och samhällsviktiga verksamheter i kommunens geografiska område samt om den kommunala organisationen för hantering av samhällsstörningar. Detta för att samtidigt kunna agera i rollen som tjänsteman i beredskap/inriktnings- och samordningskontakt (TIB/ISK). Följande riktlinjer och formella kompetenser ska uppfyllas.

- Fysisk förmåga i enlighet med interna rutiner.
- Formell utbildning från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att få agera räddningsledare vid kommunal räddningstjänst, *räddningsledare B* alt. *påbyggnadsutbildning i räddningstjänst för brandingenjörer*, eller motsvarande.
- Formell kunskap i olycksförebyggande arbete. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utbildning *tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet B* alt. *påbyggnadsutbildning i räddningstjänst för brandingenjörer*, eller motsvarande.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utbildning i *stabsmetodik*, eller motsvarande.
- MSB utbildning *grundkurs i olycksutredning*, eller motsvarande.
- Påbyggnad med utbildningar för specifika moment. Särskilt fokus på lokala riskobjekt som Sturup – Malmö Airport. Utbildning sker internt och i etablerad samverkan med grannkommuner och andra organisationer.

Grundkompetens för räddningschef

Förutom allmän lednings- och ledarskapsförmåga ska räddningschef i Svedala kommun ha följande formella erfarenheter och kompetenser.

- Brandingenjörsexamen enligt högskoleförordningen (1993:100), eller annan utbildning som kan bedömas likvärdig.
- Formell utbildning från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att få agera räddningsledare vid kommunal räddningstjänst, *räddningsledare B* alt. *påbyggnadsutbildning i räddningstjänst för brandingenjörer*, eller motsvarande.

Övningsverksamhet för räddningstjänstens operativa personal

För att upprätthålla personalens kompetens och förmåga att genomföra effektiva och säkra räddningsinsatser bedriver räddningstjänsten en kontinuerlig övningsverksamhet.

Övningsverksamheten planeras i övningsprogram för 6–12 månader som säkerställer att operativ personal har kunskap om och kan använda kvalitetssäkrade metoder och tekniker.

För att upprätthålla grundläggande kompetenser övas deltidsanställd räddningspersonal i beredskap (RIB) minst 56 timmar per år. I ett samhälle med allt mer komplex riskbild där räddningstjänstens förmåga förväntas utvecklas i takt med detta ställs allt högre krav på kompetenser och certifieringar som ska rymmas inom denna övningstid. Ett tydligt exempel för Svedalas kommuns räddningstjänst är det höjdfordon som införskaffats som ny förmåga.

Kommunen har inget eget övningsfält för obligatoriska rökdykningsövningar, utan genomför dessa i samverkan med andra räddningstjänster. På grund av detta säkerställer räddningstjänsten dubbla grundläggande funktioner på särskilda enheter för brandsläckning respektive trafikolycka, så att en beredskap för de vanligaste händelsetyperna kan upprätthållas även när delar av personalstyrkan och fordonsparken övar på annan ort. Nedan görs en sammanfattning av förmågor som ingår i den kontinuerliga övningsplaneringen för brandman RIB.

- Trafikolycka, nivå trafik III
- Rökdykning, kravställda övningar enligt arbetsmiljöföreskrifter.
- Sjukvård/krisstöd
- Insats på hög höjd
- Djurlivräddning
- Terrängstransport
- Motorsåg/kapmaskiner
- Insats i farliga ämnen, kem nivå II
- Vattenlivräddning
- Orienteringar, lokal kännedom och riskobjekt
- Utryckningskörning
- Masskadesituation och pågående dödligt våld
- Samband och kommunikation
- Övriga moment och verktyg

Den personal som innehar en roll som befäl vid räddningsinsatser (styrkeledare och yttre befäl) har särskilda övningar för att upprätthålla sin kompetens för dessa uppgifter. Detta görs i samverkan med andra räddningstjänster i form av ledningsfortbildningar och gemensamma övningar. Svedala räddningstjänst anordnar dessutom årligen interna befälsövningar i form av insatsövningar, simuleringsövningar och diskussioner/workshops. Med flygplatsen Malmö Airport finns en särskild samverkan även gällande övningsverksamheten. Denna verksamhet och samverkan beskrivs i kommunens - *Plan för räddningsinsats vid flyghändelse*.

8.1.3. Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner

Personal och materiella resurser som behövs för den förmåga som kommunen planerar att ha i samverkan finns tillgängligt genom avtal med andra räddningstjänster och genom gemensam verksamhet och projekt. Grunden i samverkan är att alla deltagare bidrar till den samlade förmågan. På samma sätt som Svedala kommun har möjlighet att nyttja resurser från andra kommuner och organisationer kan de förmågor som finns internt larmas ut som förstärkning eller specialresurs vid insatser utanför den egna kommunen. Svedalas deltagande i Räddsam Skåne och i RC-syd, räddningscentralen i område syd, är betydelsefulla exempel på sådan samverkan.

Genom uppföljningen av tidigare program samt värderingarna i kapitel 5 framgår att Svedala kommun har en ökande trend gällande antalet larm per år. Detta innebär att flera samtidiga larm blir allt vanligare. Den egna beredskapsförmågan är inte dimensionerad att kunna hantera flera samtidiga räddningsinsatser, vilket gör samverkan med grannkommunerna till en nödvändighet. Vid stora och långdragna händelser behövs också förstärkning utifrån för att uppnå tillräcklig effekt och uthållighet.

För den förmåga som räddningstjänsten har i samverkan finns etablerade samverkansforum, gemensamma verksamheter och projekt samt avtal. Det ligger i samverkans natur att varje

deltagande organisation både är nyttjande och bidragande så att var och en i helhet kan få större nytta och effekt än var och en för sig. Nedan beskrivs några viktiga samverkansområden för det operativa uppdraget där Svedala kommun deltar. En sammanställning av ingångna avtal finns i *Bilaga A*. Beskrivning av ledningsresurser i samverkan görs i avsnitt 8.3.

Räddningssamverkan Skåne

Samtliga Skånes räddningstjänstorganisationer ingår i Räddningssamverkan Skåne. I denna samverkan tas gemensamma beslut om samarbete, inriktning och utveckling för räddningstjänsten. Samtliga kommuner i Skåne har ingått avtal om gränslös räddningstjänst, vilket betyder att hela länets operativa förmågor vid behov kan disponeras vid insatser i alla kommuner. Detta inkluderar också delegation för räddningsledarskap, vilket säkerställer kommunernas förmåga att leda effektiva räddningsinsatser även vid hög belastning. Inom räddningstjänstssamverkan finns också gemensamma projekt och specifika förmågor. Några av dessa beskrivs nedan.

Inom Skåne samverkar kommuner genom samarbeten för särskilda förmågor gällande kommunikationsolyckor (trafikolyckor etc.), olyckor med farliga ämnen och andra specialresurser. Svedala kommuns räddningstjänst bidrar med resurs och förmåga till trafikolycka och olyckor med farliga ämnen.

Samverkan med räddningstjänsten Lomma-Staffanstorp

Räddningstjänsterna i kommunerna Svedala, Lomma och Staffanstorp har från 2019 genom en avsiktsförklaring en utökad samverkan gällande operativ verksamhet, bland annat gällande nyttjande av övningsfält och samverkan vid olyckor med farliga ämnen.

Restvärdesräddning och sanering av väg och järnväg

Räddningstjänsten har avtal med försäkringsbolag och trafikverket genom Brandskyddsföreningen Restvärdesräddning. Genom detta avtal kan räddningstjänsten snabbt vidta åtgärder som ligger utanför kommunens lagsansvar, för att på bästa sätt stötta den drabbade och minska följdskadorna på infrastruktur, miljön och för den enskilde.

Samverkan med statlig räddningstjänst

I Svedala kommun finns Malmö Airport, en av Sveriges största flygplatser. Detta gör att samverkan med den statliga räddningstjänsten på sjö- och flygräddningscentralen särskilt relevant. När ett luftfartyg är nödställd eller när fara hotar lufttrafiken har staten ansvaret för räddningstjänsten och är räddningsledare, fram till dess att flygfarkosten är på marken. Svedala kommun har en etablerad plan för flyghaveriet som tagits fram i samverkan med sjöfartsverket med flera.

Samverkan med flygplatsräddningstjänst

Swedavia, som är flygplatsägare på Malmö Airport i Svedala kommun har ansvar för att upprätthålla en flygplatsräddningstjänst. Svedala kommuns kommunala räddningstjänst och flygplatsräddningstjänsten har gemensamma räddningsplaner och regelbundna övningar för att säkerställa en god samverkan och gemensam förmåga.

8.1.4. Tid för respons och inledande av räddningsinsats i Svedala kommun

En av de nationella lagbestämmelserna för skydd mot olyckor i Sverige är att en räddningsinsats ska kunna påbörjas inom godtagbar tid. Kommunen har ett prestationsmål gällande responstid för effektiva räddningsinsatser (se kapitel 6) i kommunen enligt följande.

Hänvisning till prestationsmål, se kapitel 6

Effektiva operativa insatser i kommunen uppnås genom att

- Vid akuta händelser inom Svedala kommun ska den nödställda nås av räddningsstyrka inom fastställd responstid (enligt riskbilden) vid minst 90 procent av insatserna.

Kommunens räddningsinsatser utgår normalt ifrån räddningsstationen som är lokaliserad i Svedala tätort. Räddningspersonalen i beredskap har en anspänningstid på 5 minuter från inkommer larm och anspänningstiden för funktionen yttre befäl är 90 sekunder. I kapitel 5 har det värderats vilken responstid som ska gälla för räddningstjänstens planering utifrån aktuell bebyggelse och riskbild, vilket har resulterat i en indelning i 10- 20- och 30 minuters-områden, se kapitel 5.

Larmbehandlingstiden på SOS och RC-syd, anspänningstiden och avståndet från räddningsstationen är styrande för hur snabbt räddningstjänsten kan ankomma till en olycksplats. Den tid som är enklast att redovisa med statistikunderlag är responstiden, från tidpunkten då ett larm inkommer till räddningstjänsten till dess att räddningsenheten anländer till skadeplatsen. Detta eftersom exakta sådana tider registreras i räddningstjänstens händelserapport. Kartorna och statistiken nedan redovisar responstiden. I programmet ska också redovisas tiden från att ett samtal inkommer via 112 till SOS tills dess räddningsenheter larmas ut (larmbehandlingstid) redovisas.

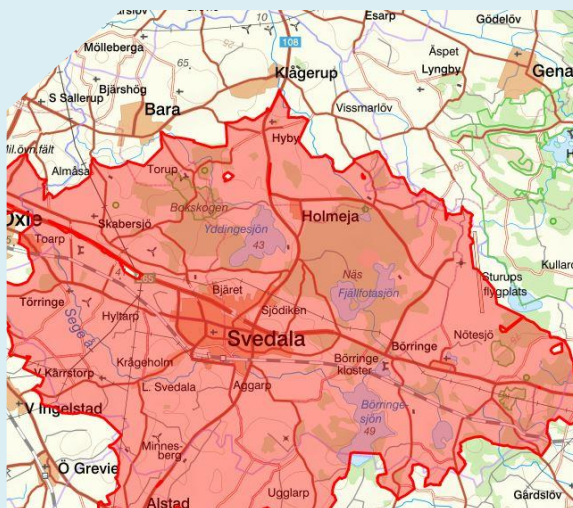
- För larm till räddningstjänsten i Svedala kommun var medianen för larmbehandlingstid under 2016–2020 cirka **2 minuter** (125 sekunder). Detta avser de olyckstyper som redovisas i kapitel 4.

Tätorterna i kommunens norra del växer och byggs ut, vilket är en utmaning vid planeringen av kommunens räddningstjänst eftersom responstiden till dessa delar är längre än 10 minuter. Tiden till första räddningsenhets framkomst (och därmed möjlighet att genomföra en första insats) är betydelsefull, men för att bedöma möjligheten till effektiva insatser måste hänsyn också tas till vilken faktisk förmåga som kan vara på plats vid olika tidpunkter. För att möta hela det drabbade sammanhanget behöver uppbyggnaden av resurser och förmågan till skadeavhjälpanande åtgärder också medräknas i planeringen.

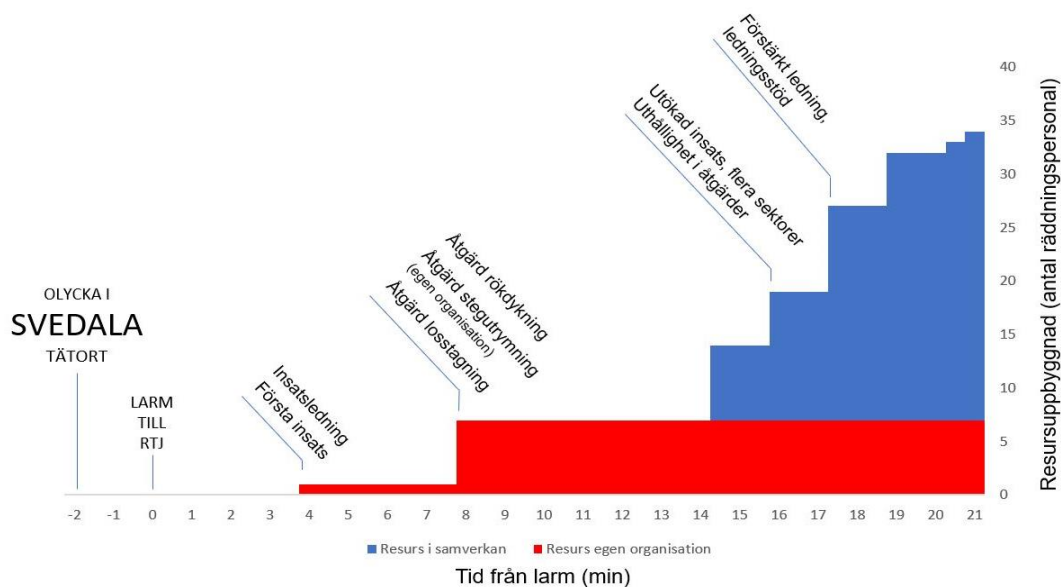
I kartbilderna på följande sida presenteras de områden som räddningstjänsten normalt kan nå med en responstid inom 10 minuter, beroende på vilken förmåga som avses. I figurerna räknas inte larmbehandlingstiden på drygt 2 minuter in. På kommande sidor redovisas sedan en preliminär tidsaxel för resursuppbyggnad och förmågor i de tre huvudsakliga tätorterna samt riskobjektet Malmö Airport. Där redovisas även larmbehandlingstiden.

Område dit släck-/räddningsenheter (anspänningstid 5 minuter) från stationen i Svedala normalt kan nå med en responstid inom 10 minuter. Detta gäller förmåga för **rökdykning, stegutrymning och losstagnig.**

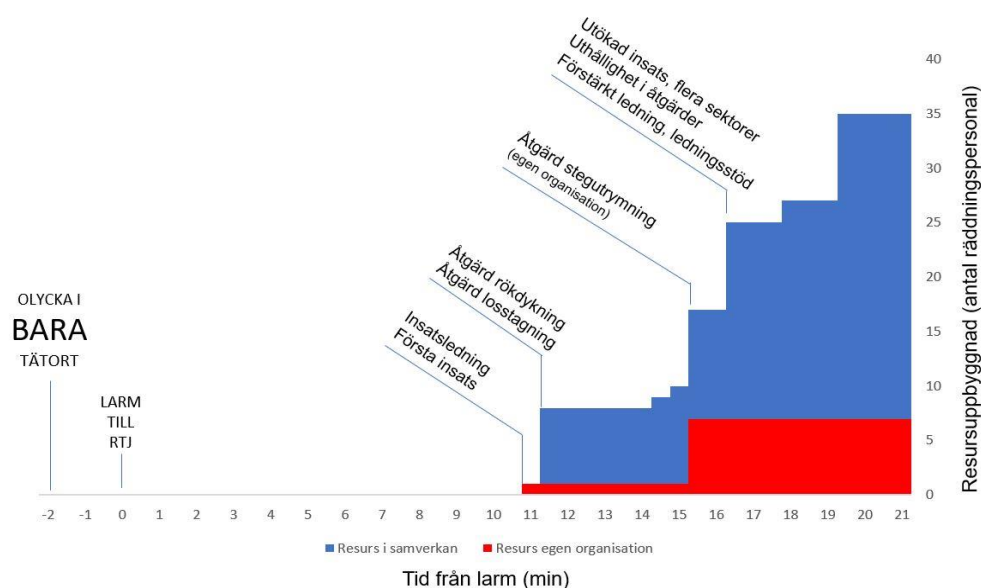

Område dit ledningsenhet/första-insats-person (anspänningstid 90 sekunder) normalt kan nå med en responstid inom 10 minuter. Detta gäller förmåga för **första insats och insatsledning.**

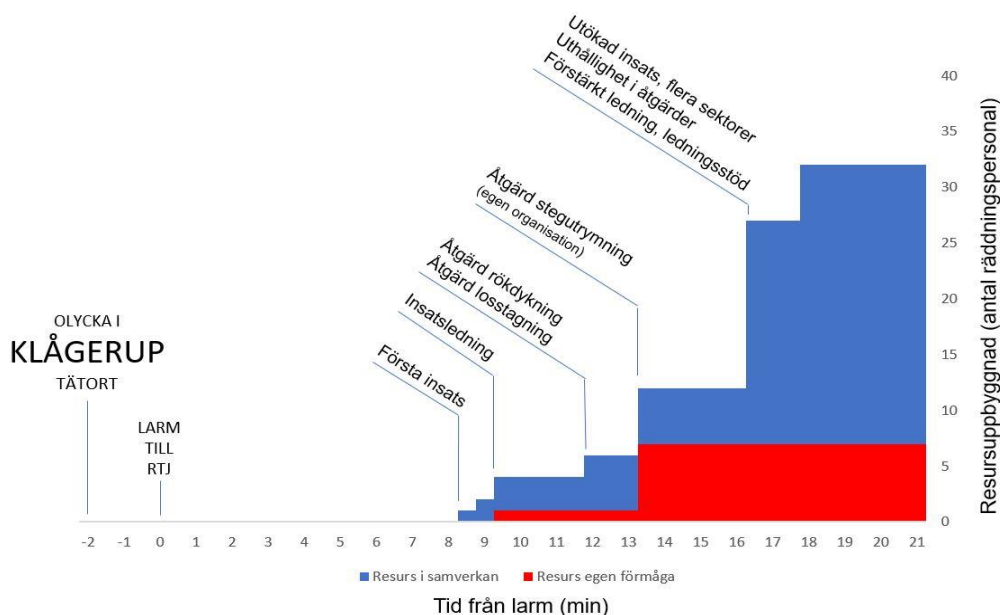

Värderingen i kapitel 5 anger att Svedala tätort har behov av att kunna nås med en skadeavhjälpare räddningsförmåga med en responstid inom 10 minuter från larm. Analysen av körtider för egna förmågor samt förmågor i samverkan visar att detta normalt kan uppnås med egen förmåga, inklusive rökdykning, stegutrymning och losstagnig vid trafikolycka. Inom 20 minuter finns vid normalt beredskapsläge dessutom möjlighet för tillräckligt med förstärkande enheter för en utökad insats, uthållighet i åtgärder samt förstärkt ledning. Utöver redovisade förmågor har kommunen dessutom en snabb första enhet i form av semiprofessionella första-insatspersoner (trygghetsvårdare) tillgänglig vissa delar av dygnet.

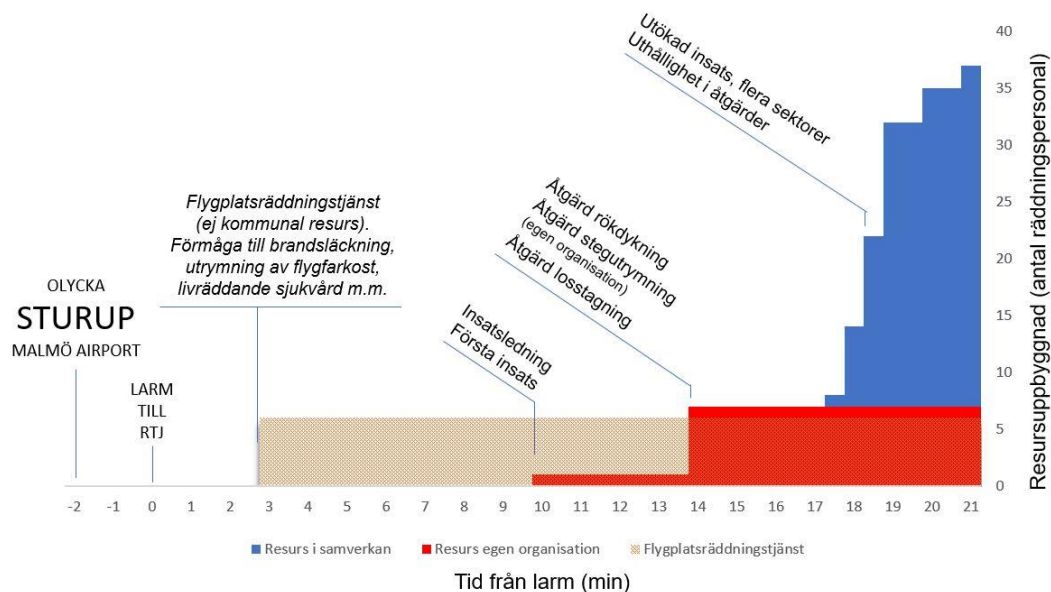

Värderingen i kapitel 5 anger att Bara tätort har behov av att kunna nås med en skadeavhjälpande räddningsförmåga med en responstid inom 10 minuter från larm. Analysen av körtider för egna förmågor samt förmågor i samverkan visar att detta normalt inte kan uppnås med egen förmåga eller i samverkan. Vid normal beredskap finns däremot ett flertal räddningsenheter med en förmåga på strax över 10 minuter. Detta gör att en utökad insats med god uthållighet kan etableras förhållandevis snabbt, vilket till viss del kompenserar för den längre tiden till första enhets framkomst. Utöver redovisade förmågor har kommunen dessutom en snabb första enhet i form av semiprofessionella första-insatspersoner (trygghetsvårdar) tillgänglig vissa delar av dygnet. Denna enhet rör sig fritt i kommunen och kan i vissa lägen vara på plats i Bara inom 10 minuter med förmåga att göra en första insats.

Värderingen i kapitel 5 anger att Klågerup tätort har behov av att kunna nås med en skadeavhjälpande räddningsförmåga med en responstid inom 10 minuter från larm. Analysen av körtider för egna förmågor samt förmågor i samverkan visar att enheter för en första insats och insatsledning kan vara på plats inom denna tid, men skadeavhjälpande åtgärder som rökdykning, stegutrymning eller losstagnning vid trafikolycka kan normalt inte påbörjas förens strax efter 10 minuter. Därefter är resursuppbbyggnaden dock snabb med möjlighet till utökad insats, uthållighet i åtgärder och förstärkt ledning inom 20 minuter från larm. Utöver redovisade förmågor har kommunen dessutom en snabb första enhet i form av semiprofessionella första-insatspersoner (trygghetsvårdar) tillgänglig vissa delar av dygnet. Denna enhet rör sig fritt i kommunen och kan i vissa lägen vara på plats i Klågerup inom 10 minuter med förmåga att göra en första insats.

Värderingen i kapitel 5 anger att Malmö Airport har behov av att kunna nås med en skadeavhjälpande räddningsförmåga med en responstid inom 10 minuter från larm. Detta till följd av särskilda risker som medförs av flygplatsverksamheten. Analysen av körtider för egna förmågor samt förmågor i samverkan visar att enheter för en första insats och insatsledning kan vara på plats på denna tid, övriga förmågor har längre responstid än 10 minuter. Generellt kan det konstateras att körtiderna innebär att det tar relativt lång tid innan Svedalas enheter får förstärkning från angränsande kommuner. Detta är ett faktum som har inverkan på vikten av att en beredskap upprätthålls i Svedala, även vid annat pågående larm, särskilt gällande befälsenheter som annars inte kan komma på plats inom 20 minuter från larm på flygplatsen.

På Malmö Airport finns också en flygplatsräddningstjänst som finns till för flygplatsverksamheten och som kan genomföra brandsläckning, skumpåföring samt bistå vid utrymning vid ett flyghaveri. Detta ersätter inte kommunal räddningstjänst, men är likväl en resurs som det finns etablerad samverkan med.

8.1.5. Kommunikation, alarmering och varning

Detta avsnitt beskriver hur kommunen anordnat viktiga tekniska och organisatoriska lösningar för hur kommunikation vid operativ räddningstjänst, alarmering av räddningstjänst samt varning och information till allmänheten vid olyckor. Här finns också information riktad till allmänheten om hur kommunens räddningstjänst larmas och hur allmänheten ska agera vid ett viktigt meddelande till allmänheten, VMA.

Kommunikation vid operativ räddningstjänst

Rakel (Radiokommunikation för effektiv ledning) är ett tekniskt ledningsstöd med nationell utbredning som hela krisberedskapssystemet har tillgång till. Med hjälp av Rakel kan samhällsviktiga aktörer kommunicera säkert och effektivt – något som är särskilt viktigt vid olyckor och kriser. När en kris eller olycka inträffar kan de organisationer som använder Rakel leda insatserna tillsammans, och även se till att viktiga berörda utförare kan samverka med andra myndigheter och organisationer på lokal, regional och nationell nivå i det svenska krishanteringsystemet.

Systemet är byggt robust och säkert för att tåla hårda väderförhållanden och har lika bra eller bättre täckning än tidigare analoga system. Det är byggt med överlappande täckning och det

pågår ett kontinuerligt arbete för att förbättra täckningen ytterligare. Om något skulle falla på en mast/basstation så täcks samma område från en annan.

I Svedala kommun finns det Rakel i två former – för räddningstjänst och för kommunal krisledning. Inom räddningstjänsten används det i den dagliga driften för alarmering, för kommunikation under insats och intern kommunikation. Inom kommunal krishantering finns det färdigprogrammerade Rakel-terminaler som vid behov tilldelas vissa nyckelpersoner när kommunens krisledningsgrupp är aktiverad. För att förvalta och utveckla Rakel har man i Skåne, genom Sveriges Kommuner och Landsting, skapat en förvaltningsorganisation "Rakel Skåne" som Svedala kommun är ansluten till genom samarbetsavtal.

Vid normalläge använder Svedala kommun Rakel kopplat mot det nationella kommunikationsnätets basstationer. Om förhållanden skulle uppstå där basstationerna inte fungerar har Svedala kommun möjlighet att växla över från "nätläge" till "dirketläge" och då fortsatt kunna använda sig av rakelterminaler för kommunikation. Denna redundans av systemet är möjlig genom att investeringar är gjorda i så kallade DMO-repeatrar som finns uppsatta på strategiska platser i kommunen.

Alarmering av räddningstjänst

Allmänheten och den enskilde kan vid en akut olycka larma räddningstjänsten i Svedala kommun via nödnummer **112**.

Mottagning av samtal till nödnumret 112 verkställs enligt avtal av SOS Alarm AB som inhämtar information från inringaren med hjälp av fastslagna checklistor. SOS aktiverar sedan den räddningsledningscentral som kommunen är ansluten till, i Svedalas fall RC Syd. Där värderas händelsen av larm- och lednings operatörer och larmbefäl. Som sedan anpassar larmningen av resurser med stöd av larmplaner. Arbetssätt och styrdokument för RC-syd arbetar under 2022 och 2023 med att anpassar i enlighet med föreskrifterna för enhetlig ledning av räddningstjänst.

Larmningen av Svedalas räddningsresurser säkerställs genom tre av varandra oberoende larmvägar: digital utalarmering via ISDN, via telenätet eller via Rakel. Vid teleavbrott finns möjlighet för allmänheten till direktkontakt med SOS Alarm, när som helst på dygnet, vid brandstationen i Svedala.

Vid mycket omfattande, långvariga teleavbrott kan det placeras ut enheter från räddningstjänsten, som har kontakt med SOS Alarm AB via RAKEL, på strategiska platser i kommunen. Via media kommer allmänheten då att informeras om var dessa enheter är placerade och att man kan bege sig dit i händelse av att man behöver akut hjälp. Även annan personal än räddningstjänstens anställda kan komma att bemanna dessa platser vid ett långvarigt teleavbrott.

Varning och information till allmänheten vid olyckor, VMA

Vid olyckor med omfattande påverkan på omgivningen eller som inverkar på samhället i stort kan allmänheten behöva varnas eller informeras. Detta sker genom signalen VMA.

Signalen för **VMA**, viktigt meddelande till allmänheten, består av flera sju sekunder långa ljudstötter med 14 sekunders paus emellan.

När du hör en VMA-signal ska du gå inomhus, stänga dörrar, fönster och ventilation samt lyssna efter information på Sveriges Radio P4.

(OBS signalen testas skarpt den första helgfria måndagen varje mars, juni, september och december kl. 15:00)

Aktivering av signalhornen styrs brandstationen i Svedala eller från SOS Alarm AB. I samband med att VMA-signalen aktiveras lämnas alltid ett meddelande via Sveriges Radio och Sveriges television som informerar om vad som har hänt och hur allmänheten ska agera. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för utbyggnation av systemet med signalhorn, medan kommunen ansvarar för att systemet testas och att serviceåtgärder vidtas. I Svedala kommun finns signalhorn i Svedala, Klågerup samt på flygplatsen Malmö Airport. I områden utanför tyfonernas hörbarhet kommer allmänheten att varnas via de viktigaste TV- och radiokanalerna. Allmänheten kan också söka information genom att ringa det nationella informationsnumret 113 13 eller på webbplatsen krisinformation.se.

Vid vissa händelser kan det finnas behov för kommunen att sprida information till allmänheten utan att utlösa ett VMA, exempelvis när kommunen får förhandsinformation om besvärligt väderläge. För att sprida denna information används primärt kommunens webbplats. Kommunikationschefen i kommunen har det övergripande ansvaret för att publicera på hemsidan, samtliga heltidsbefäl på räddningstjänsten har dock behörighet och kan lägga ut en första information vid akut läge.

8.2. Per olyckstyp

I detta avsnitt beskrivs Svedala kommuns verksamhet och förmåga att genomföra räddningsinsatser med utgångspunkt i de olyckstyper som beskrivits i redogörelsen av kommunens lokala förhållanden och riskbild, kapitel 4. I flera fall är beskrivningen här övergripande och hänvisar till andra planer och styrdokument. Gällande brand i byggnad ges vissa mer ingående beskrivningar av exempelvis möjligheten till utrymning med räddningstjänstens stegutrustning. Se även sammanställningen på sidan 80.

8.2.1. Brand i byggnad

Gällande brand i byggnad har forskning visat att tiotals insatser som räddar liv och hindrar allvarliga skador görs vid räddningsinsatser i Sverige varje år. De förmågor som enligt statistiken kan vara avgörande för att rädda liv är **rökdykning, utrymning med bärbar stege, utrymning med maskinstege/hävare** samt snabb insats med första insatsperson (FIP). Svedala kommuns räddningstjänst har alla dessa förmågor i den egna verksamheten.

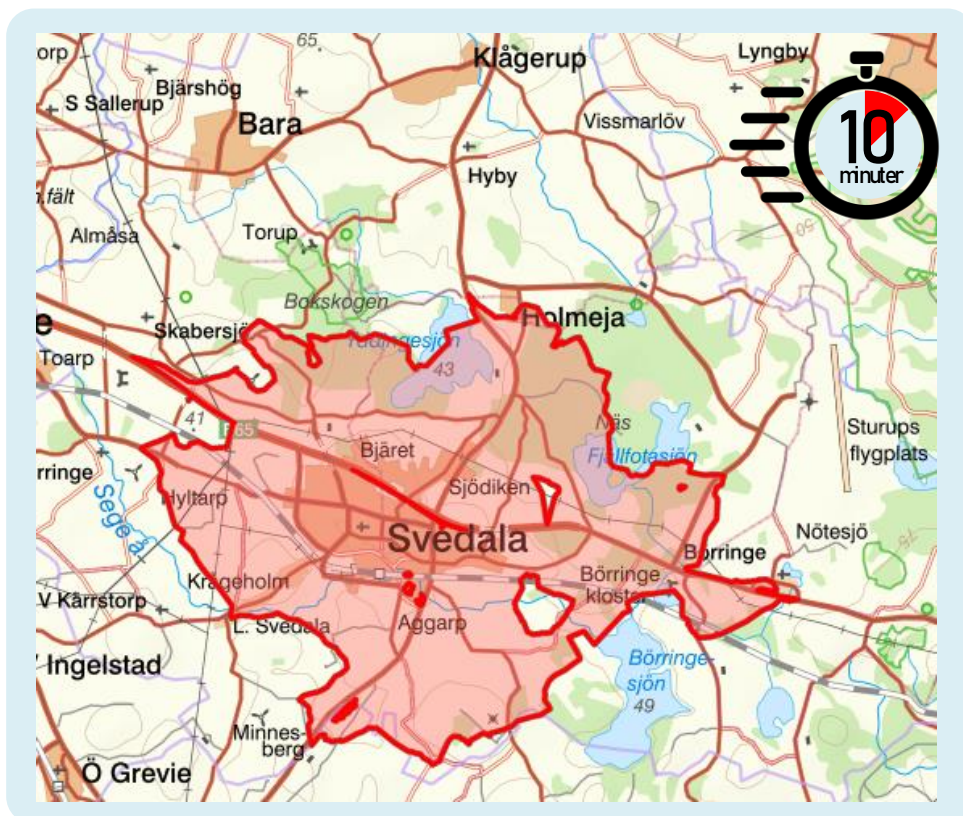
Utrymning med hjälp av räddningstjänsten

Räddningstjänsten i Svedala har utrustning och kompetens för att kunna bistå med utrymning genom fönster i byggnader som är anpassade för detta och som ligger inom det område där insatstiden för räddningstjänsten är tillräckligt kort.

Räddningstjänsten har förmåga att bistå med utrymning via bärbar stege om det vertikala avståndet mellan marken och ett fönsters underkant eller balkongräcket inte överstiger **11 meter**. Räddningstjänstens höjdfordon kan användas för utrymning om det vertikala avståndet mellan marken och ett fönsters underkant eller balkongräcket inte överstiger **23 meter**. Båda varianterna förutsätter att körvägar och marken nedanför har anpassats så att räddningstjänsten kan ställa upp och använda sin utrustning på ett snabbt och säkert sätt.

Boverkets byggregler anger övriga förutsättningar och krav på fönster, byggnaden i övrigt och användningen av lokalerna för att lagen ska tillåta att det behövs assistans från räddningstjänsten för utrymningen.

Mer information på följande sida.

Figuren ovan visar Svedala kommun och det område (inom rödfärgad avgränsning) som Svedala kommuns räddningstjänst kan nå med utrustning för bistånd till utrymning inom en responstid på 10 minuter. För att sedan erhålla insatstid, vilket är den förmåga som är avgörande i bygglagstiftningen, måste även tiden för åtkomst till byggnaden och uppställning av utrustningen räknas in, vilket varierar beroende på förutsättningar och räddningsvägar på den aktuella platsen. I kartbilden ovan är inte heller larmbehandlingstiden inkluderad, alltså tiden från dess att larm inkommer till SOS via larmnumret 112 till dess att räddningsresurserna får larmet. Larmbehandlingstiden har en median på cirka 2 minuter, men vid brand i byggnad kortas tiden ofta ner med hjälp av snabba så kallade förlarm.

Om räddningstjänstens bärbara stegar måste användas för utrymning förutsätter detta att de utrymmande från byggnaden har förmåga att klättra ut på stegen och ta sig ner på egen hand. Räddningstjänsten kan resa stegen mot fönstret/balkongen men själva utrymningen måste den som ska utrymma klara av själv.

Utrymning med hjälp av höjdfordon är säkrare, eftersom de utrymmande då kan få hjälp av räddningspersonal och inte behöver klättra på stege. För att uppnå en så bra personsäkerhet som möjligt är det därmed att föredra att höjdfordon kan användas, vilket ställer krav på uppställningsplatser.

Det som allra helst är att föredra är att byggnader utformas så att utrymning kan ske på ett säkert sätt utan att assistans från räddningstjänsten behövs, till exempel med två separata utrymningstrappor eller med ett brandsäkert trapphus, så kallat Tr-trapphus.

Utöver de förmågor som behövs för livräddande åtgärder har räddningstjänsten även förmåga att uppnå effekt för räddning av egendom. Detta inkluderar brandsläckning, brandgasventilgering, släckning och friläggning av konstruktionsbrand med mera.

Brandvattenförsörjning

Vid exploatering, nyetablering och väsentliga ändringar i detaljplaner ses systemet för brandvatten över i planprocessen. I Svedala kommun gäller generellt att det inom detaljplanelagt område ska finnas brandposter och att avståndet mellan brandposterna bör vara maximalt 150 meter (vilket ger ett ungefärligt avstånd mellan uppställningsplatsen för räddningsfordon och brandpost på 75 meter). Längre avstånd kan i undantagsfall förekomma efter särskild bedömning där räddningstjänstens förmåga till brandvattenförsörjning med slangdragning och/eller tankbilstransport vägs in. Den grundläggande normen för utformning och dimensionering av vattensystemet för brandsläckning är Svenskt Vattens publikation VAV P114 - *Distribution av dricksvatten*.

8.2.2. Trafikolycka och flygolycka

Räddningstjänsten Svedala har tillsammans med närliggande samverkande räddningstjänster identifierat de effekter som normalt eftersträvas vid insats vid kommunikationsolycka (väg, spår, flyg). Vidare har förmågor som behövts sammanställts vilket resulterat i fyra nivåer för räddningsenheter. Nivåerna benämns trafik 1, trafik 2, trafik 3 samt trafik 4. I samverkan mellan kommuner finns tillgång till alla dessa förmågor. Svedala kommuns räddningstjänst har förmågan trafik 3 med möjlighet att genomföra:

- Avspärning
- Säkring av olycksplats
- Skapa tillträde till patient
- Sjukvård
- Losstagnation
- Avancerad losstagnation (fordon på sida, tak etc).
- Losstagnation och säkring buss eller lastbil, i samverkan med resurs trafik 4.

Närmare redogörelse finns i styrdokument för gemensam förmåga vid kommunikationsolycka, se bilaga A.

Vid flygolyckor är flera av de effekter som eftersträvas och förmågor som behövs liknande de som används vid trafikolyckor. Därmed används motsvarande resursnivåer vid en sådan händelse. Svedala kommun har därtill tagit fram en särskild planering för flyghändelser i samverkan med SOS, flygplatsen Swedavia Malmö Airport, räddningstjänsten Syd och Sjöfartsverket, med flera. Se bilaga A.

8.2.3. Olycka med farliga ämnen

I Skåne finns en samverkan kring resurser för att hantera olyckor med farliga ämnen. Ett styrdokument för räddningstjänster i södra Skåne är framtaget – *gemensam förmåga vid händelse med farligt ämne*, se bilaga A.

Effekter som det behöver finnas förmåga att åstadkomma inkluderar.

- Identifiering av risker och riskområde

- Livräddning av skadade personer inom riskområde
- Livräddande sanering
- Utrymning och avspärrning av riskområde
- Sanering av personal och utrustning

Olika skyddsutrustning för personalen behövs beroende på farligt ämne, uppgift och andra risker. I det gemensamma styrdokumentet har förmågor sammanställts och indelats i fyra nivåer som benämns kem nivå 1, kem nivå 2, kem nivå 3 samt kem nivå 4 (regional/statlig kemresurs). Svedala räddningstjänst har förmåga enligt kem nivå 2, livräddning, begränsning, akut personsanering, avspärrning och skadeavhjälpande åtgärder genom kemdykning i splashdräkt eller gastät kemskyddsdräkt.

8.2.4. Drunkning och drunkningstillbud

För livräddning är det främst ytvattenräddning som kan ge effekt vid ett drunkningstillbud. Där är insatstiden avgörande. För att en insats ska kunna påbörjas krävs normalt en tät vattenlivräddningsdräkt, simutrustning och räddningslina. Därtill kan ytterligare utrustning behövas för insatser längre ut från stranden, så som hansabräda och/eller båt. Även sjukvårdsutrustning och kompetens för hjärt- lungräddning behövs. Kommunens räddningstjänst har denna förmåga och utrustning.

I Svedala kommun, där ingen havskust eller större fartygstrafik finns, är det osannolikt att olyckor där räddningsdykare kan göra livräddande insatser inträffar. Därmed är kommunens räddningstjänst dimensionerad för ytvattenlivräddning.

8.2.5. Övriga olyckor

Övriga olyckor beskrivna i kapitel 4 är brand utomhus, naturolycka samt nödställd person. Vid dessa olyckstyper kan i många fall de förmågor som beskrivits tidigare användas för att uppnå nödvändiga effekter. Räddningstjänsten har viss utrustning för specifika moment så som:

- Utrustning för vattenpumpning och vattensanering
- Fordon och utrustning för transport av personal, utrustning och patienter i terräng.
- Utrustning för djurlivräddning (egen organisation och i samverkan)
- Räddning av person i svår belägenhet (egen organisation och i samverkan)
- Släckning av skogsbrand (egen organisation och i samverkan)
- Begränsning av utsläpp i mark och vatten.

8.3. Ledning i räddningstjänsten

Svedala kommuns räddningstjänst egna resurser och personal för ledning avser främst insatsledning samt ledning av egen organisation och samverkan internt och i rollen som tjänsteman och beredskap för kommunen. Egna resurser, personal och kompetens beskrivs närmare i avsnitt 8.1. Nedan beskrivs de resurser för ledning som finns i samverkan. Båda avseende övergripande ledning och insatsledning.

Räddningsregion södra Sverige

Kommunerna i Skåne har genom sina räddningschefer gemensamt bildat en räddningsregion för att fastslå gemensamma tolkningar, förhållningssätt och principer med avseende på ledning av

räddningstjänstverksamhet enligt ELS. I räddningsregionen finns tre räddningsledningssystem. RC-syd, nordväst samt nordost, vars samverkan och struktur samordnas genom den gemensamma räddningsregionen.

Regional räddningschef (vakthavande räddningschef)

Vakthavande räddningschef, i nuläget benämnd Regional räddningschef (RRC), är en gemensam ledningsresurs för Skånes räddningstjänster. RRC utgör den högst ansvariga för strategiska och normativa frågor inom länet och ansvarar för den övergripande strategiska planeringen av operativa resurser för att säkerställa att kommunala räddningsinsatser kan genomföras på ett likvärdigt och effektivt sätt vid insats. RRC arbetar på mandat av Skånes räddningschefer.

Räddningsledningssystem RC syd

RC syd är ett räddningstjänstsamarbete mellan organisationerna Räddningstjänsten Syd (Burlöv, Eslöv, Kävlinge, Lund, Malmö), Sydöstra Skånes räddningstjänstförbund (Simrishamn, Sjöbo, Tomelilla, Ystad), räddningstjänsten Trelleborg-Vellinge-Skurup, räddningstjänsten Lomma-Staffanstorps, Räddningstjänsten Skånemitt (Höör, Hörby), Räddningstjänsten Söderåsen (Klippan, Åstorp), Landskrona, Svalöv och Svedala.

Dessa kommuner har i samarbete tagit fram gemensamma principer för ledning (övergripande ledning och insatsledning) som ska säkerställa att effektivaste möjliga räddningsinsatser genomförs samtidigt som beredskap i området upprätthålls. Detta görs genom den gemensamma räddningscentralen RC syd som bemannas av inre befäl, larmbefäl och larm- och ledningsoperatörer. Genom detta får räddningstjänsten i Svedala kvalificerat stöd med prioritering, ledning och samverkan direkt från 112-samtalet och genom hela räddningsinsatsen.

Särskilt vid stora händelser och samhällsstörningar bistår RC syd med den övergripande ledning som är nödvändig för att prioritera resurser, planera för omfall och beredskap samt samverka med andra aktörer. Svedala kommun bidrar med sin andel av samverkan genom att tillsätta en del av en larmbefälstjänst i RC-syd.

Stab Skåne

Syftet med den Skånegemensamma stabsorganisationen är att snabbt kunna etablera ett operativt ledningsstöd till räddningsledaren på skadeplatsen och på så sätt avlasta chefen på skadeplatsen och åstadkomma en större ledningsförmåga. I konceptet ingår stabspersonal, stabschef och ledningsplats i det regionala ledningsfordonet. Svedalas yttre befäl är också i beredskap som stabsbefäl i Stab Skåne-organisationen och bidrar därmed till ledningsförmågan i hela Skåne.

Befäl nivå 3 (regional insatsledare).

De skånegemensamma nivå 3 befälen är en gemensam operativ funktion i Skånes regionala ledningssystem. Skånegemensamma nivå 3 befälens uppdrag är att leda eller stödja den pågående händelsen, baserat på det behov som finns och definieras i samråd med den befintliga ledningsorganisation och den lokala systemledningen. Syftet med de skånegemensamma nivå 3 befälen är att förstärka ledningsförmågan på skadeplats vid stora skåneangelägna händelser. De skånegemensamma nivå 3 befälen är speciellt förberedda för att kunna agera som insatschef eller räddningsledare vid stora och utdragna händelser.

Samverkan om ledningsfunktionen vakthavande brandingenjör (VBI)

Räddningstjänsterna Trelleborg-Vellinge-Skurup, Lomma-Staffanstorp och Svedala samverkar med en gemensam ledningsfunktion, vakthavande brandingenjör. Denna utgör ett kvalificerat ledningsstöd i kommunerna med utökad lokal kännedom jämfört med andra ledningsresurser i samverkan. Se styrdokument – *Gemensamt vakthavande brandingenjör i Skåne sydväst*.

8.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Vid samtidiga och omfattande räddningsinsatser har kommunen viss förmåga att bemanna en andra släck-/räddningsenhet genom inkallning av ledig personal. Även ett extra yttre befäl kan ofta tillgängliggöras ur den egna ledningspersonalen.

Vid ytterligare behov, antingen i egen kommun eller i kommun som ingår i samverkan, är Svedala kommun beroende av samverkan. Detta gäller i lika hög grad för övriga kommuner i området. Resurstilldelning, prioritering och upprätthållande av beredskap tillgodoses gränslöst i hela räddningsregionen genom avtal och mandat som är fördelade till regional räddningschef och vidare till respektive räddningsledningssystem. Se styrdokument för RC syd för närmare redogörelse, bilaga A.

Nationella förstärkningsresurser

När kommunens och regionens egna resurser inte räcker till vid en olycka, kris eller annan större händelse, har myndigheten för samhällsskydd och beredskap förstärkningsresurser som kan användas. MSB har förstärkningsresurser för skogsbrand, översvämning, oljeutsläpp, CBRN, sök och räddning, samverkan och ledning och värdlandsstöd vid internationell hjälpinsats i Sverige.

8.5. Räddningstjänst under höjd beredskap

Kommunen har ett övergripande ansvar för att bedriva olika samhällsfunktioner under fredstid men likväl under extraordinära händelser, höjd beredskap och krig. Utifrån Lag om Skydd mot olyckor beskrivs kommunens övergripande ansvar för räddningstjänst. MSBFS 2021:1 är föreskrifter som beskriver vad som skall dokumenteras i verksamhetens styrdokument, under § 18 framgår att kommunen skall beskriva sin förmåga att utföra varje uppgift som åligger kommunen enligt 8 kap. 2 § LSO.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) med tillhörande lagändring SFS 2020:1275 ligger till grund för kommunens ansvar. I detta regelverk beskrivs kommunens ansvar för förberedelser och verksamhet under höjd beredskap, detta inkluderar all kommunal verksamhet men här fokuserar vi primärt på räddningstjänstverksamheten.

Verksamhet för

Räddningstjänsten är en verksamhet som arbetar dygnet runt och har som primär uppgift att skydda liv, egendom och miljö. Detta arbete skall fortgå under extraordinär händelse och/eller höjd beredskap/krig. För att göra detta krävs en planering och Svedala räddningstjänst arbetar idag tillsammans med alla räddningstjänsterna/kommunerna i Skåne för att skapa uppdaterade krigsorganisationsplaner gemensamt där länsstyrelsen är en sammankallande part.

Svedala har en krigsorganisation idag för sin räddningstjänst som innebär att all personal är krigsplacerad på sin tjänst. Verksamheten har en driftorganisation med möjlighet till roterande 12 timmarspass 24/7 för att säkra räddningstjänstens möjligheter att klara av sitt uppdrag enligt LSO med de kravställningar som LEH medför. Organisationsform och bemanning baseras på aktuell händelse och behov. I fredstid arbetar organisationen med befäl och administration på heltid och RIB styrka, möjligheten att inkludera styrkan i heltidsorganisationen är en tydlig förstärkning inför och vid extraordinär händelse eller höjd beredskap.

I arbetsuppgifter för verksamheten under höjd beredskap sker inga förändringar utifrån vilka händelser som skall hanteras och i vilka geografiska område dessa hanteras jämfört med fredstid. Det är dock givet att vissa samverkanssvårigheter kan uppstå under dessa extraordinära händelser och därför behöver verksamheten räkna med att primärt täcka en större del av uppgiften innan förstärkning kan ske. Detta sker i den planerade 24/7 organisation som finns för verksamheten vilket är en tydlig förändring från den RIB organisation vi har idag.

Samverkan inom Skåne är ett aktivt utvecklingsarbete och det finns idag många olika samverkansavtal och överenskommelser för att skapa möjligheter att stötta varandra, detta är aktuellt både i fredstid som under höjd beredskap.

Åtgärder enligt 8 kap. § 2 LSO

Kommunens räddningstjänst har begränsade möjligheter att ansvara för och utföra arbete i enlighet med punkterna 1, 2, och 3 i denna paragraf. Detta är ett av huvudfokuset för den sammansatta arbetsgrupp där länsstyrelsen är sammankallande för RUHB.

Punkterna är enligt följande:

- Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden
- Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel
- Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.

Det finns ingen planering för att ta emot eller hantera eventuell personal utifrån Lag (1994:1809) om totalförsvarspflicht. Undantag är den personal som kommunen själv har krigsplacerat eller som kommunen har i sin normala anställning. Kommunen har ett pågående arbete kring sin krigsorganisation övergripande vilket skall vara färdigt till årsskiftet 2022–2023.

9. Uppföljning, utvärdering och lärande

I detta kapitel beskrivs räddningstjänstens arbete med att följa upp inträffade händelser i form av olycksutredningar och/eller utvärderingar. Även kommunens arbete med att följa upp detta handlingsprogram beskrivs och tidigare uppföljning redovisas.

9.1. Olycksutredningar efter räddningsinsatser

Efter en avslutad räddningsinsats ser räddningstjänsten till att olyckan undersöks för att i skälig omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts. Lagstiftningen styr att en sådan undersökning alltid ska genomföras, oavsett olyckans omfattning, men resurserna resurser som avsätts för en undersökning anpassas från fall till fall så att en rimlig nivå uppnås. Undersökningarna är en del i kommunens interna kvalitetssäkring och har bland annat betydelse för metodutveckling och planering av framtida räddningsinsatser.

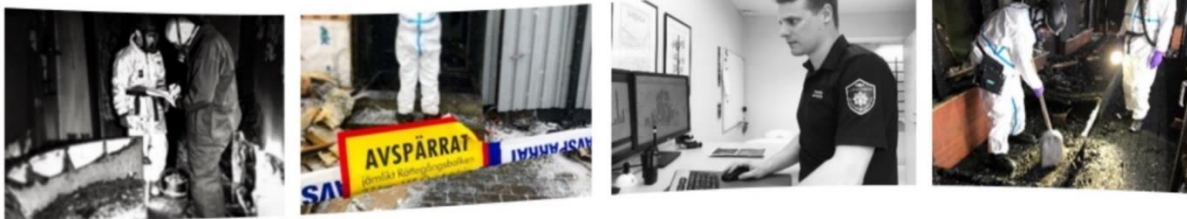
Olycksundersökningar är en naturlig del av både det insatsförberedande och det olycksförebyggande arbetet. De slutsatser som framkommer av en undersökning återförs i verksamheten i form av nya rutiner, utrustning och metoder för kommande insatser samt till den förebyggande rådgivnings- och tillsynsverksamheten, så att liknande olyckor kan förhindras eller begränsas. Slutsatserna delas både lokalt (inom kommunen), regionalt (till närmaste samverkansorganisationerna) och nationellt (statliga myndigheter, branschorganisationer och nationella samverkansforum).

En grundläggande utredning görs alltid i form av en händelserapport. Vid vissa olyckor görs också en fördjupad olycksundersökning. Behovet av detta bestäms från fall till fall utifrån vissa bedömningskriterier som fastslås i detta program. Slutsatser från fördjupade olycksundersökningar kan handla om vad som orsakat olyckan (exempelvis brandorsak), olyckans förlopp (exempelvis brandspridning/brandförlopp) och hur räddningsinsatsen gick.

Vid vissa typer av olyckor har andra myndigheter ett fördjupat utredningsuppdrag, exempelvis vid dödsolyckor i trafiken där trafikverket gör omfattande utredningar eller vid misstanke om brott där polismyndigheten gör en brottsutredning. Vid dessa händelser samverkar räddningstjänsten med aktuella parter för att undersöka egna frågeställningar och stötta andra myndigheters utredningar med sakkunskap, exempelvis vid spridningsutlåtanden till polisutredning.

Prioriterade områden för fördjupade olycksundersökningar

- Olyckor som orsakat eller har haft överhängande fara att orsaka, dödsfall, många skadade personer eller omfattande skador på egendom eller miljö.
- Komplexa bränder eller bränder med oväntad brandsak eller oväntat brandförlopp.
- Vid insatser där räddningsledaren har tagit beslut om omfattande ingrepp i annans rätt eller om tjänsteplikt.
- Tillfälle där någon i organisationen påkallar behov av fördjupad undersökning för underlag till den egna organisationens utveckling eller för erfarenheter som bedöms vara viktiga att sprida till andra.

9.2. Uppföljning av program för skydd mot olyckor

I inledningen av detta program fastslogs att människor som har Svedala kommun som sitt hem, som arbetar här, är här på besök eller bara passerar igenom ska alla kunna känna att de är säkra och har ett tillfredsställande skydd mot olyckor. Kommunens arbete styrs av detta program som också informerar berörda personer och företag. För att kommunens invånare, ansvariga kommunala verksamheter och kommunens förtroendevalda ska kunna se effekten av det arbete som görs och de satsningar som genomförs är det viktigt att programmet följs upp.

Uppföljningen av arbetet och programmet sker kontinuerligt i en ständigt pågående process, detta för att upprätthålla en aktuell nulägesbild. Kontinuerlig uppföljning ska också ge förutsättningar för snabb anpassning av kommunens arbete med skydd mot olyckor vid förändringar i riskbild, teknik eller andra förutsättningar.

I detta avsnitt av programmet beskrivs kommunens uppföljning av arbetet med skydd mot olyckor med följande uppdelning.

- Uppföljning av kommunövergripande säkerhetsmål för förebyggande verksamhet 2015–2018.
- Uppföljning av säkerhetsmål m.m. gällande räddningstjänstens operativa förmåga 2015–2018.
- Uppföljning av relevanta samhällstrender som identifierades till programmet 2015–2018, och deras inverkan på lokala förutsättningar för skydd mot olyckor.
- Planerad uppföljning av programmet för skydd mot olyckor.

Fördjupad uppföljning och redovisning av kommunens riskbild görs i kommunens risk- och sårbarhetsanalys.

9.2.1. Uppföljning av kommunövergripande säkerhetsmål för förebyggande verksamhet 2015–2018

Säkerhetsmål i programmet för LSO 2015–2018	Aktivt arbete med kopplade prestationsmål och aktiviteter	Effekt/trend utifrån uppsatt säkerhetsmål	Kommentar
<i>Antalet trafikolyckor med dödlig utgång eller allvarliga konsekvenser ska minska i kommunen.</i>			Varken ökande eller avtagande trend kan utrönas.
<i>Antalet utsläpp och mängden farliga ämnen som släpps ut till följd av olyckor ska minska.</i>			Varken ökande eller avtagande trend kan utrönas.
<i>Antalet fallolyckor som föranleder vård ska minska.</i>			Statistik visar minskat antal slutenvårdade, följer nationell trend
<i>Det ska inte inträffa några bränder i kommunens samhällsviktiga byggnader.</i>			Bränder har inträffat. Omformulering av mål behövs för att mäta avsedd effekt.
<i>Det ska inte inträffa några bränder med allvarliga konsekvenser för liv och hälsa i bostäder.</i>			Dödsbrand har inträffat. Omformulering av mål behövs för att mäta avsedd effekt.
<i>Kommunen ska ha förberett och utarbetat planer för att förhindra att hemtjänstbrukarnas hälsa blir lidande på grund av att transporter inte kan ta sig fram.</i>	Inga kopplade prestationsmål		Samverkan sker. Inga rapporterade avvikelser.
<i>Det ska finnas en plan för att mildra konsekvenserna för tätorterna vid översvämning.</i>			Implementering återstår. Källaröversvämningar i viss skala har inträffat.

Övriga relevant uppföljning gällande olycksförebyggande resultat

Enligt de mätningar som Sveriges kommuner och landsting, SKL, publicerar i sin rapport öppna jämförelser för trygghet och säkerhet tillhör Svedala de kommunerna i landet med minst antal sjukhusvårdade på grund av oavsiktliga skador per 1000 invånare, med det sjätte lägsta antalet av 290 kommuner (gäller treårsmedelvärde för perioden 2016–2018).

9.2.2. Uppföljning av säkerhetsmål m.m. gällande räddningstjänstens operativa förmåga 2015–2018

Säkerhetsmål i programmet för LSO 2015–2018	Aktivt arbete med kopplade prestationsmål och aktiviteter	Effekt utifrån uppsatt säkerhetsmål	Kommentar
Medborgare och näringsliv ska få tillgång till en hög räddningstjänstservice inom en rimlig tidsram med en hög kompetens och stark lokal förankring.			Räddningsinsatser har genomförts enligt planering, med starkt samverkan. Räddningstjänst i egen förvaltning har gett närhet till kommunens verksamheter. Nya förmågor medför dock utmaning i övningsplaneringen.

Resultat från stickprovskontroller av beredskapshållning enligt internkontrollplan (fem slumpvist valda larmtillfällen per halvår)

2015		Kommentar: - Grön markering anger full beredskap. - Gul markering anger full beredskap men responsfördröjning på grund av flera samtidiga larm. - Röd markering anger större fördröjning p.g.a. brist i beredskapshållning.
2016		
2017		
2018		

Uppföljning av brister och åtgärdsförslag för den operativa beredskapen, enligt utredning; Riskbaserad dimensionering av operativ räddningstjänst i Svedala

Identifierad brist enligt analys 2013	Åtgärdsförslag enligt analys 2013	Genomförda förbättringar under perioden 2015–2018
Insatstiden till vissa kommundelar är för lång (framför allt i norra kommunen).	Upprätta framskjuten enhet i delar av kommunen som inte nås i tid.	Förbättring har skett genom att semiprofessionella första-insatspersoner (trygghetsvårdar) har anställts, som under delar av dygnet befinner sig i norra kommunområdet.
Kommunen saknar garanti för att få snabb tillgång till höjdfordon, när behov uppstår.	Ordna tillgång till höjdfordon inom godtagbar tid.	Har åtgärdats genom att höjdfordon har införskaffats under mandatperioden, vilket gör att tillgången är tillgodosedd i egen förmåga.
Befälen saknar övningstillfälle i sin specifika roll.	Organisera en adekvat övningsverksamhet för befälen.	Räddningstjänsten har under mandatperioden påbörjat aktivt deltagande i kommunövergripande ledningsfortbildningar samt införskaffat teknik och kompetens för att genomföra övningssimuleringar för räddningsledning.
Bristfälliga resurser för tillsynsarbete påverkar det operativa arbetet negativt.	Utvärdera den förebyggande verksamhetens möjlighet att stödja den operativa.	Räddningstjänsten har under mandatperioden genomfört en omorganisation av verksamheten så att det nu finns en anställd servicebrandman som bland annat sammankopplar förebyggande och operativt arbete.

9.2.3. Uppföljning av relevanta samhällstrender som identifierades till programmet 2015–2018, och deras inverkan på lokala förutsättningar för skydd mot olyckor.

Samhället är i ständig förändring och påverkan märks även på lokal nivå. I programmet 2015–2018 lyfttes ett antal trender med potentiell påverkan på kommunen och dess förutsättningar för skydd mot olyckor. Här görs en övergripande uppföljning för att utvärdera effekterna av dessa.

Befolkningstillväxt – Svedala är en växande kommun med relativt stor tillväxt. Under perioden 2015–2018 blev flera nya områden klara för inflyttning, vilket skyndade på befolkningsökningen. Detta har bland annat effekt på antalet ärenden som måste hanteras av kommunens räddningstjänst, vilket framgår av diagrammet nedan. Trender är av stort intresse för kommunen att följa upp även fortsättningsvis, inte minst avseende planeringsförutsättningarna för räddningstjänsten.

Jämförelse: invånarantal i kommunen och uppdragsmängd för räddningstjänsten

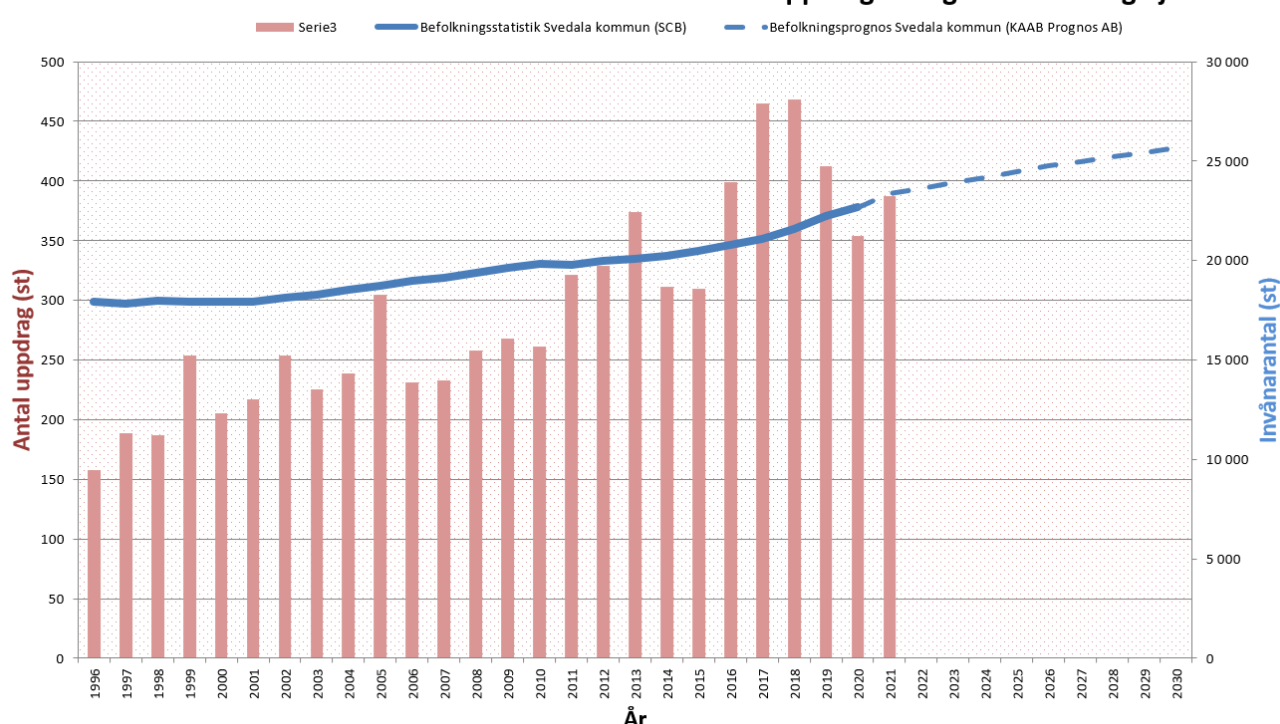

Diagram som visar antalet larmuppdrag för Svedala kommuns räddningstjänst samt befolkningsstatistik och befolkningsprognos för kommunen.

Klimatförändringar – Det går inte att på ett tillförlitligt sätt utvärdera effekten av klimatförändringar baserat iakttagelser under några få år. Det är dock värt att notera den stora samhällspåverkan som skogsbränderna under den rekordtorra sommaren 2018 hade. Nationella insatser liknande de som krävdes då har inverkan på olycks- och krisberedskapen även i Svedala kommun.

Teknik och IT-utveckling – Den snabba utvecklingen av teknik och digitalisering har inverkan på alla delar av samhället. För kommunens riskbild och hantering av olyckor har den kraftigt ökande användningen av eldrivna fordon stor påverkan med nya risker för personalen vid trafikolyckor och bränder. Likaså den ökande användningen av solceller på byggnader.

9.3. Planerad uppföljning av programmet för skydd mot olyckor

Kommunens arbete med skydd mot olyckor följs upp regelbundet. De prestationsmål som beslutats och beskrivits i detta program följs upp årligen av respektive nämnd, som redogör för hur arbetet fortlöper med de anknutna prestationsmålen. En övergripande sammanställning och uppföljning av säkerhetsmålen görs vid revideringen av programmet. Programmet revideras när något väsentligt innehåll blivit inaktuellt eller enligt beslut av kommunstyrelsen i annat fall. Vid revidering av programmet görs en översyn av kommunens målsättningar i förhållande till en uppdaterad analys av de lokala förhållandena och den lokala riskbilden.

Varje år sammanställs och redovisas nyckeltal med anknytning till beslutade säkerhetsmål och prestationsmål, så som räddningstjänstens responstider, beredskapshållning och utfall av insatser.

Tillsynsverksamhet i området skydd mot olyckor ska följas upp årligen och sammanställas i räddningstjänstens tillsynsplan. Utfall av tillsynsverksamhet i förhållande till frister, bedömd effekt överlag och bedömning av särskilda framtida behov ska ingå i uppföljningen och inarbetas i tillsynsplanen för kommande år.

Rengöring och brandskyddskontroll av förbränningsanordningar och rökkanaler genomförs av kommunens upphandlade entreprenör. Kommunen genomför kontinuerlig uppföljning av verksamheten så att den genomförs enligt de riktlinjer och frister som fastställts i avtal och föreskrifter. Sammanställning och rapportering sker årsvis.

Ett robust och tillfredställande skydd mot olyckor kan inte uppnås med tillfälliga eller kortsiktiga lösningar. Därför är kommunens arbete med skydd mot olyckor en ständigt pågående och levande process som hela tiden utvärderas, omprövas och utvecklas. Hjulet nedan med stegen **planera**, **genomföra**, **utvärdera** och **förbättra** illustrerar detta.

